

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i> Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i> Egész évre 2 kor. — fill. Fel évre 1 kor. — fill. Számunként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. jan. 1.	4. szám.

TARTALOM. Az üldözöttek *Fülei Sz. Lajos.* — „Ugyan mivel bántottalak?!“ *Ferke Ágost.* — Az én madaraim. *Váradí Ferencz.* — Megveri az Isten . . . — Apró történetek. *S. G.* — *Állatvilág:* Fogy a hasznos madár. — A berlini verebek. — Kutya, majd irodalom — Rendőrökül használt kutyák. — A berlini állatkert. — Fűrj viadalok. — Esküvő postagalambok útján. — A mérég és a sündisznó. — A piócza, mint időjós. — Szerkesztői üzenet. — Kérelem. — Tagsági díjjaikat befizették. — Tudomásul.

Az üldözöttek.

Korunknak nagy szegényfoltja az a kegyetlenség, melylyel a művelt ember üldözi, pusztítja az állatvilágot. Nincs ország, világrész, melyben elő ne fordulna ez a vandalizmus. Elég bizonyosága ennek az, hogy egyes országokban a jobbérzésű emberek szövetkezetek alapításán fáradoznak, hogy a szegény üldözöttek megvédelmezésével nemcsak a humanizmusnak, hanem a közigazgatási érdekeknek is szolgáljanak.

Nemrég a párisi Trocadero-teremben érdekes felolvasás közt mutatta ki Bourdarie afrikai utazó, mennyire szükséges, hogy az elefántok esztelen pusztításainak véget vessenek. Egyesületébe már eddig is nagyon sokan iratkoztak be. Céljük az afrikai elefántok megvédelmezése és szelidítése. Bourdarie-nak ugyanis az a jelszava, hogy elefántok nélkül nem lehet elképzelni a földművelést Afrikában s földművelés nélkül nem terjedhet a műveltség.

Hogy elefántvédő-egyesületre van-e szükség, arra megfelel Lacy, egy másik afrikai utazó, ki többi közt harmincznyolcz európai elefántvadászt említ fel, kiknek mindenike legalább 100, némelyike 500—600 elefántot ejt el. E harmincznyolcz vadászhoz járul még száz meg száz vadász, akik szintén nagyon sok elefántot pusztítanak el az agyaráért. Ha ez tovább is így tart, néhány évtized alatt teljesen kivesznek ezek a hasznos állatok.

Hazánkban az erdőirtás mellett az esztelen állatpusztítás is nagyban hozzájárult a nemes vadak ritkulásához. Egyes fajok végleges kipusztulását is csak az a körülmény akadályozta meg, hogy a vadászszennvedélynek legyen mit rakásra puffogatni.

Ilyformán a szarvas, őz, nyúl nagyon megfogytak. A balatoni fogas kipusztulóban van. Egyes folyókon a rablóhalászat fenyegető módon terjed. A halászati tilalmat mindegyre kijátszák. A tuzok, a magyar pusztáknak hatalmas madara, melyből 1861-ben III. Napoleon császár is vitetett ki néhány családot az állatkerthe, maholnap kivész.

Legkegyetlenebb pusztítást visznek végbe világszerte a madarakban. London, Páris és más világvárosok — bár az állatok számára szanatoriumokat építenek — az ingyencségnek roppant nagy számú madarat áldoznak fel. Akár csak a régi rómaiak a lukullusi lakomákon, ahol az énekes madarak kitépett nyelvecskéi nyújtották a legizesebb falatokat. Említett városokban egy szezónban ezrekre menő kilogramm madárhus kerül a piacra. Párisban csupán csak a fenyőrigóból 32 ezeret fogyasztanak el. Legelszomorítóbb ebben az ügyben az, hogy ezek a madarak mind hasznos, rovarpusztító állatok.

Végzetes sorsa van a madarak vándorlásának is. Nem elég, hogy a szegény vándormadarak 20—30 perczentje az út fáradalmi, viszontagságai közt elpusztul, hanem egyes országokban hagyományos csellel, kegyetlenséggel ejtik törbe. Különböző készülékekkel, hálóval, főképp a rokkolóval százezreket pusztítanak el. Ez a szégyenletes madárfogás különösen Olaszországban divik, ahol leginkább a füstli fecskékben és fűrjekben tesznek irtóztat pusztítást.

A toll- és madárkereskedés révén is megmérhetlen veszedelem hárul a mező- és erdőgazdaságra. Egy szerencsétlen divat felkapta a tollat, azután a madár egyes részeit s végül a madarat, hogy hölgyeinket, — mint Herman Ottó kitünő tudósunk megjegyezte — egy-egy indián törzsfőnök alakjában mutassa be. S hogy ez a kép teljes legyen, holmi macska, mókus, menyét s tudja Isten még miféle bőrök karmos részeivel aggatja tele a gyöngédlelkű nőket, kik nem gondolják meg, hogy egy tollasgallér kedvéért nyolczezer kolibrit ölnek le.

Ez az elítélendő divat nagy pusztitást tesz a madarakban. A párisi nagy tollkereskedők Németországban huszezernél több tengeliczét, esetleg más tarkaszínes madarat rendeltek meg kalapdiszül egy téli szezonna. Hivatalosan kimutatták, hogy 25 év alatt, amig Európaszerte ez az esztelen divat járta, 3000 millió kolibrit s egyéb madarat hoztak Európába Dél-Amerikából, Indiából és Ausztráliából. És még nemrégén Angolországba évenként 25 — 30 milliót; Franciaországba és Németországba közel 150 milliót vittek be. Most, mert a kolibribőrök évről-évre ritkábbak és drágábbak lesznek, ismét az európai apró szárnyasokra pályáznak a szivtelen tollkereskedők és így nagy veszteséget okoznak nekünk is, amennyiben a kártékony rovarpusztító madarak hiányában, milliókra menő károk fenyegetik mezőgazdaságunkat.

Érzik ezt mindenütt, hol ez a barbár madárpusztítás van. Magyarországon egyes vármegyék gazdaközönsége panaszos levelekben keresi fel az országos állatvédőegyesületet, a kormányt, az ornithológusokat, hogy a madárpusztítás miatt terményeik, gyümölcsfáik a legnagyobb veszedelemnek vannak kitéve. Az Egyesült Államok gazdái is panaszolják, hogy a rovarevő madarak pusztítása rengeteg károkat okoz a földművelésnek. Hoar szenátor indítványára most a törvényhozás kimondta, hogy tilos a kitömött madarakat árusítani és csak oly tollakat lehet árusítani, melyek kitéphetők a madarak károsítása nélkül. Az éneklő madarakat védő társaság Londonban divatárú-üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem lesz madaraknak. Legkevésbé a kitömött egész madárnak. Alkalmazza azon-

ban a tyukok, galambok és más olyan madaraknak tollait, melyek az embereknek táplálékul szolgálnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet.

Bízom a magyar nők nemes érzésében, minden hasznos és szép iránti fogékonyságában, hogy a madárpüezczos divatnak, mely akkora kegyetlenséget és garázdálkodást visz végbe a szegény madarakban, véget fog vetni annál inkább, mivel oly nagy gazdasági károkat is okoz.

Fülei Sz. Lajos.

„Ugyan mivel bántottalak?!“

(Fordítás.)

Hogyha kinzod az állatot,
Hogy felkeltse szánalmadat,
Rád tekint és szeme kérdi:
„Ugyan mivel bántottalak?!“

De eljön majd a nap, mikor
Véget ér a földi élted
És az igazságos Isten
Számon kéri cselekvésed!

Nem teremté tán e világ
Minden állatát az Isten
Boldogságra?! Te nem féled
Törvényeit? *Szived nincsen?!*

Én neked csak azt kívánom,
Ha kinzod az állatokat,
Értsd meg, hogyha kérdi szemök:
„Ugyan mivel bántottalak?!“

Ferke Ágost.

Az én madaraim.

Kiesi koromtól mindig volt madaram, van ma is, no meg ha az Isten megsegít, lesz ezután is. A mikor elemi iskolás voltam, otthon a szülői ház kertjében, lószórhurokkal, tökcsapdával fogdostam az erdei pintyeket, tengeliczéket, czinkéket; később már a megyeri malomhoz, a nagyfákhoz jártam le a vén madarászokkal s velük együtt úztem a vadászattal rokon sportot, különös kedvteléssel. Enyves vesszővel, csalogatókkal fogdostuk a pintyek különböző fajait. Az öreg *Lesnyik* volt az atyamesterünk. Ez a vén

madarász mind a két szemére világtalan volt; a felesége vezette le a rétre. De mintha csak vakságáért kárpótolta volna a természet kitünő hallással, bámulatosan fejlett hallóérzéssel bírt. Ő mondta meg mindig, hogy hol telepedjünk le, hol állítsuk föl az enyves fát. Nagyszerű hallásával kifirtatta, hogy a rétség, mely részében jár legtöbb madár. Szívesen hallgattunk rá, mert jó fogásunk volt utána.

Nagyobb diák koromban az egész vakációzt madarászással töltöttem s mindig volt pár száz madaram. Adtam, vettem, csereberéltem a madarakat s így multak az évek. Leráztam az iskola-port s önállóságra vergődtem. Ekkor már többet áldozhattam a madarakra. A messze tengeri kikötőkből *exotikus madarakat* hozattam s a tenyésztető fajokat kezdtem meghonosítani s szaporítani. Eleinte nagyon nehezen ment. Nem bírván kellő szakismerettel, halomra hullott a sok értékes kajdác és díszpinty, szövő, éneklő, úgy, hogy ezreket veszítettem, míg végre *Brehm*, a híres természet-tudós, *Russ*, az exotikus madár honosítás terén egyedül álló jeles búvár könyvei s a különféle szaklapok, no meg a drága tapasztalat alapján megszereztem azokat az ismereteket, a melyek egy nagyobb szabásu exotikus madár-honosító és tenyésztő telep főtartásához megkívántatnak. Ma már csak a rendes halálozási százalék képezi a veszteséget s a véletlen behurczolt epidémia következtében támadható elbullás, a minő éppen ez év tavaszán madárállományom felét ölte meg s tönkre tette a nyári költést. Ilyennek az összes madarak ki vannak téve. A második költés is megsínyli az epidémiát, de majd talán a jövő év kedvezőbb lesz s az idegen világrészből származott, magyar földön tenyésztett madaraktól a piacra is adhatok.

Mennél műveltebb, nagyobb valamely ország, annál inkább látjuk elterjedve lakosainál a tengerentuli, mesés világrészek pompás szárnyasait kalitokban, állványokon s szabadon. Minden államban, éppúgy mint nálunk, van gazdag, középmódú és szegény; de néhol még a mi szegényeinknél szegényebbek is élnek s mindamellett Francia-, Angol-, Olasz- és Németországban milliószámra veszik a kajdácokat s egyéb díszmadarakat; míg nálunk Magyarországon, leszámítva egypár szenvedélyes madárgyűjtőt, néhány kanári-tartót, alig vesz valaki exotikus madarat. Angol-, Francia-, Olasz- s Németországban jóformán nincs ház exotikus madár nélkül. A kis madár cseveg, dalol s vidámságával örömet kelt mindenhol. A legszegényebb napidijának, varróleánynak is van egy-egy exotikus

madara. Az angoloknál s francziáknál rendes szokássá vált, hogy az ifjú imádotját az eljegyzés napján diszes exotikus madárral ajándékozza meg. A pacziens orvosának, kliens ügyvédjének madárral kedveskedik. A kis fiu vagy leányka karácsonyi ajándékkal kalitkát kap exotikus madárral. Párisban, a divatvilág fővárosában ahány butorgarnitura van a szobákban, annyiféle a kalit s a madarak színe összhangzásban van a butorok színeivel. Csak úgy esinos a lakás, ha egypár exotikus madár emeli díszét. Az hiszem, nálunk is örömet szereznének az exotikus madarak, mert hiszen mi is birunk a szép és kedves iránt érzékkel, de Magyarországnak az idegen világrészekben, ahol a gazdag szinpompájú szárnyasok tenyésznek, nem lévén gyarmata, csak nagy nebezen és elvétve jutunk exotikus madárhoz, véleményem szerint, ez a voltaképeni oka, hogy nincs nálunk az exotikus madár-kultura kifejlődve.

Amint *Beretvás* írja, Európa nyugati államaiban pazar fényűzést fejtenek ki az exotikus madarakkal. *Lady Dudley* egy általa adott estélyen, hol az egész udvar jelen volt, lépesóházát s elfogadó termét pálmákkal, narancs- és citromfákkal díszítette, melyek között állványokon, karikákon, kalitokban tarka tollu kajdácsok, exotikus díszmadarak foglaltak helyet. A vendégek el voltak ragadtatva. Az uralkodó maga is csodálkozással telt el:

— Valóban, *Lady*, ha mesés értékű gyémántjait és drága köveit rakta volna fel e dísznövényekre, felényi batást sem ért volna el. Ennél szebb csak a paradicsom lehetett.

A szivárvány színekkel ékeskedő vörös ara, a gyönyörű sárgabegyű kék ara, a rosellák, loryk a kék hegyekről, Pennant kajdácsa, a füttyülő kajdács, a rózsaszín fejű, kék szárnyú, szürke galléros elválhatatlanok, a kis sárga homloku, tűzszárnyu s az apró kajdácsok fölülmulják egymást szépségben. A bóbítás kakaduk, zöld amazonok gyönyörrel töltik el az ember egész valóját. A beszédes *Jakó* még a kedélybeteget is deríti. No és a többi száz, meg száz fajú exotikus díszmadár, festői tollzatával, dalával, játékaival soha nem szünő kellemes szórakozást nyújt a madárkedvelőnek. Találóan mondta *Brehm* az exotikus madarakra, hogy „*ezek a természet repülő virágai*“. Hogy is ne szeretném az én kedves madaraimat, a melyek nekem annyi bú-baj között mindig vigasztalást, örömet nyújtottak.

Minden szabad időmet velük, közöttük töltöm. Órákon át elnézegetjük nőmmel, a ki a főgondozójuk, a mint ágról-ágra

repdesve játszadoznak a háromméter hosszú ágas volierben, a mint csókolóznak, szeretkeznek s szövik, párnáztatják apró fészkeiket. Mint hordja az élelmet a him fészken ülő párjának, mint nevelik fogságban apró fiókaikat. Kifogyhatatlan s örök változatosságu látványt nyújt az én madárszobám, melyben 18 faj kajdács, 37 faj exotikus madár, mindössze mintegy kétszáz kisebb-nagyobb szárnyas, a kolibri kicsiségétől a tyúk nagyságáig váltakozó faj él a legszebb egyetértésben az én nagy gyönyörűségemre s remélem, hogy néhány év múlva már — *hasznomra is*. Az iskola-pénzt drágán kellett megfizetnem; a tanulásnak most már hasznát is szeretném látni.

Pécsett két izben állítottam ki madaraimat közszemlére 1888-ban és 1889-ben, mind a két alkalommal több ezer nézője volt a kiállításnak. Az idén Antwerpenben bronz-érmert nyertem madaraimmal. Tudomásom szerint, jelenleg Magyarországon az enyém a legértékesebb magántulajdont képező exotikus elő madár-gyűjtemény.

Egész életemben át reájuk kerestem, mint a szegény munkás ember gyermekeire; talán majd öregségemre ők keresnek reám.

De ha csalatkoznám is bennük, nem tudnék reájuk soha megharagudni, mert nagyon, de nagyon szeretem őket. Hogy miért? Tudom is én . . . Önkéntelen az ember mindenre születik, a mint a magas hatalmak odafönn elvégezték; fölöttem is határozott az égi végzemény: madár kedvelőnek születtem, madár kedvelő vagyok én . . .

• Várady Ferencz.

Megveri az Isten . . .

Megveri az Isten
Nem hagyja veretlen,
A ki az állathoz
Durva és kegyetlen!

S megáldja az Isten
Oh de meg is áldja,
A ki az állatnak
Védője, barátja!

Apró történetek.

A béres titka.

Nem volt oly pár ökör a faluban, mint a *Csorvás Mihály* gazdáé. Pedig szép kis gazdaságát csak az az egy pár ökör munkálta meg. Mégis olyan kövérek voltak, mint a potyka.

— Ugyan édes komám, szólítá meg *Csorvás Mihályt* a szomszédja, mivel tartja maga az ökreit, hogy a sok igavonás daczára is olyan jó husban vannak?

— Hm, mosolygott *Csorvás Mihály*. Az a *Józi titka*, a béresemé. Kérdezze meg tőle komám uram.

— Csak nincs igazán valami titkos módja annak a legénynek, hogy még a gazdája sem tudja, mit csinálnak a barmaival.

— Dehogy nem tudom, dehogy nem tudom. Az ő titka mindössze a jó gondviselésben rejlik.

— Hát hiszen az én Gyurkám is gondját viseli az én jószágomnak, mégis napról-napra soványabbak az ökreim.

— Édes komám, a gondviselés sem egyforma. Nézzen csak utána a dolognak. A jószág ételét, italát rendesen megadni, tisztán tartani, tulságosan nem terhelni, nyugvására időt adni, vele szeliden bánni: az az igazi gondviselés. Az ekképen gondozott jószág nemcsak hogy megbírja a munkát, de még a pénz is nevelődik benne.

— Köszönöm a felvilágosítását, most majd én is megtanítom az én béresemet a *Józi titkára*.

S ha megtanította, bizonyára hasznát látta.

Az elhagyatott cziczák.

A nagynéném beszélte nekem a következő történetet.

Egy nagyobb házban lakott egy jó módú öreg ember. Ugy esett a dolog, hogy lakásváltoztatáskor a régi lakók mind kiköltöztek a házból s újak jöttek helyettök. Az öreg úr azonban ott maradt továbbra is.

Egyik régi lakó, a ki szintén kiköltözött a házból, ott hagyta a vén macskát két kis cziczájával árván, gazdátlanul.

Az új cselédek mindig zavarták, kergették a szegény éhes állatokat, nemhogy egy kis ételmaradékot vetettek volna az elhagyatott jószágoknak.

De nem úgy a kis boltos szolgálója. Ez megsajnálta a „senki cziczáit“ s bőven juttatott nekik a konyhahulladékból az udvar egyik szögletében s könyörületre oktatta a többi cselédeket, a kik rendesen hangos nevetésre fakadtak a jó leány szívhez szóló beszédére.

Az öreg úr nyitott ablakon keresztül nem egyszer lelki örömmel hallgatta a kis boltos cselédjének okos szavait s gyönyörködött a jó leány nemes cselekedetében.

Egyszer csak férjhez ment Julcsa egy falujabeli szegény, becsületes legényhez.

Szegény volt a leány is, de gazdag a szive nemes érzésekben. A „senki cziczáit“ sajnálta otthagyni az üldöztetésben, fogta hát magát, hazavitte őket a falujába. A két fiatalnak jó gazdát keresett, a vén cziczát pedig megtartottá a maga szegényes házánál.

De nem sokára nagy öröm érte Julcsákat.

Váratlanul egy szép, derék tehenet, kötöttek az istállójukba. A gazdag ur küldötte Julcsának s csak ennyit irt a levelében: >Legyen tej a kis cziczák számára.“

Az érdem elnyerte jutalmát.

Azok a szárnyasok.

Már az egész iskolaéven biztatott édes apám, hogy ha jó bizonyítványt kapok, elvisz Gömörvármegyébe egyik rokonukhoz s ott tölthetem az egész vakációzt, a Sajó közelébe.

Úgy is volt.

Mihamar barátságot kötöttem a kasznár fiával s vele jártam a folyóra fürdeni, horgászni, meg rákászni. Máskor pedig ott forgolódtunk a béresek közt az istállóban, vagy a ketreczek körül a baromfi-udvaron.

A Pista barátom édes apja, a kasznár, aprómarha-bizlalással is foglalkozott s a kövér szárnyasokat a szomszéd város piacára hordta eladni. Szép pénzt kapott értök.

Az öreg úr igen jó ember volt, Isten nyugtassa meg.

Hogy ne lett volna jó ember, ha meghallgatta a kérésemet. Pedig én akkoriban még csak 13—14 esztendő s fiu voltam.

Láttam a kasznár bácsi házánál, hogy mily kegyetlenül megkínózták a cselédek a szegény hizó jószágot. A ludakat meg a kacákat nyakra-főre dugták a kukoriczával, egy félmaroknyit becsömöszölve a nyomorult állat torkába, hogy nyelni nem tudtak. De még lélegzetvételeire sem volt idejük, mert a cseléd már a másik marék szemtet tömté beléjük. Meg is fulladt egynehány az embertelen bánásmód következtében.

Hát még a pinezében mit láttam? A kakasokat, kappanokat betették egy fenekeetlen cserépfazékba, élelmet és vizet raktak eléjük s úgy tartották ott őket hetekig is, hogy hizzanak. Elképzelhetjük e boldogtalan állatok kínos helyzetét, a mikor a lábukat sem tudták kinyújtani, hanem fájdalmas összehuzódásban kellett ülniök sötét börtönükben.

Ilyeneket én odahaza, édes jó anyám háztartásában soba nem láttam, azért méltán a szívemre vettem a gömri kasznár hizó szárnyasainak sajnálatos nyomorúságát s mintegy panaszképen el is mondtam az öreg bácsinak.

És mi történt?

A jó öreg megveregette a vállamat és ekképen szólt hozzám:

— Szeretem a jószívű embereket, meg aztán gazdaság dolgában is igazad van, édes fiam. A kappanok még ma világos ketreczbe kerülnek, a többire meg majd megtanitom a cselédeket.

És úgy is volt.

Annakutána kevesebb liba, kacsa fulladt meg dugásközben s a kakasok is hamarabb meghiztak és jobb hússal kedveskedtek.

Huszár és fiákeres.

Nem célnatosságból irtuk egymás mellé ezt a két szót, hanem azért, mert egy régi meg egy újabbkeletű, de egészen hasonló tárgy esetet akarunk egymás mellé állítani.

A régebbi történet még arra az időre esik, a mikor a katonaságnál a bothüntetés járt.

Egy Galicziában állomásozó huszárezred őrmesterének igen nyugtalan lova volt. Az arcvonalban sohasem akart megállni, hanem mindig előre tört a sorból. Az őrmester, aki különben, mint minden huszár, szerette paripáját, sok dorgálást kapott e miatt a kapitány úrtól.

Egy alkalommal megint kilépett a ló a sorból. Erre a kapitány leszállította az őrmestert és ő ült fel helyébe, hogy majd megmutatja, hogyan kell azt a lovat megfékezni.

A ló a kapitány alatt is előre lépett.

Ekkor oly erővel rántotta le a kantárszárát, hogy a zabola leszakította a szegény ló állát.

— No látja őrmester, szólt a kapitány úr, így kell megállítani a lovat.

— Látom, kapitány ur, szólt kedvetlenül az őrmester, de ha én így fogom megállítani, *akkor száz bot az enyém.*

És a lovat ott mindjárt agyonlőtték.

A másik hasonló eset egy felvidéki városban történt néhány esztendővel ezelőtt.

A piacon álldogáló fiákeres egyik nyugtalankodó lovát épen úgy fékezte meg, mint a huszárkapitány, hogy tudniillik a zabolával leszakította a szegény állat állkapcsát.

Hanem itt a büntetés sem maradt el. Az állatkinzás ellen hozott országos törvényeink értelmében a városi hatóság *100 forintra büntette az embertelen fiákerest.*

Megérdemelte.

A jó tanács hatása.

Igen gyakori történet az, a mit a jó tanács üdvös hatásáról elmondok.

Gércze Dávid fazekasmestert igen becsülte mindenki az ő kis városában. Nem vétett soha még a légynek sem és szorgalmas munkájával tisztességesen megkereste családja kenyerét.

Hanem az egyik fiáról, Vinczéről, már nem a legjobbakat lehet mondani. Iskolakerülő, vásott egy gyerek volt. Az édes apja aztán a műhelyébe fogta, a koronghoz ültette, hogy mégis legyen belőle valami.

De bizony nem sokra ment vele s az ipariskolában is gyakran megdorgálták a tanítói. Ki tudja, nem egynémely rakoncátlan mesterinas rossz példája ragadta-e el a mi Vinczénket, de való igaz, hogy inaskora óta még haszontalanabb lett. Pedig néhány jóra való iskolatársa magaviseletén okulhatott volna.

Nagy keserősége volt az édes apjának, a mikor egy izben a város rendőre karonfogva kísérte haza Vinczét. Azért fogta meg a rendőr, mert egy terhes szekér kerékkötőjét hátulról, lopva megcsavarta s a mikor a kocsis lovainak erőlködésén a hibát észrevette és Vinczét az ostorral megcsapkodta, a fiu kővel kezdte a kocsiszt hajigálni.

És Vincze a hajigálásban csakugyan nagy mester volt; nagyobb, mint az edényformálásban

Ha egy keresgélő galambot látott az uteza földjén, vagy egy kutya futott el mellette, meg nem állhatta dobás nélkül.

Már e miatt is sok panaszt tettek édes apjánál.

Végre fordult a dolog.

Egy alkalommal az egyik utecasarkon szimatoló kis kutyát akarta megdobni s a plébános ur éppen akkor ért oda a másik uteza felől, mikor a kő kirepült a Vincze kezéből. Csak az Isten őrizte, hogy az öreg papot keményen meg nem dobta.

A jó öreg plébános erre magához hívta a restelkedő fiut, megbocsátotta meggondolatlan, haszontalan tettét és szép tanítást adott neki a jó magavseletről. Beszédébe beleszötte, hogy az állatnak is van érzése s hogyan esnék neki, ha őt valaki kővel megdobálná. Aztán megmagyarázta, hogy a hajigálással nemcsak az állatban, hanem más idegen vagyokban is kárt tehet, de még az embert is megsértheti. A miből aztán sok baj származtatik, a szüleinek meg sok szomorúsága. Egy szóval, hogy *mindig csak azt cselekedjük, a mit magunknak kívánunk.*

És dicséretére legyen mondva Vinczének, ez volt az ő utolsó kődobása.

S az utczán való illedelmes jó magaviselet maga után vont a munkabeli igyekezetet is s a mi Vinczénk ma egy virágzó faze-kasműbelynek az ura s akkora becsületben részesül, mint az édes apja.

Az öreg plébános szelid tanítását és jó tanácsát pedig maig is emlegeti s két inasát a szerint oktatja.

Irta: S. G.

ÁLLATVILÁG.

Fogy a hasznos madár. London, Páris és más világvárosok lakosai — bár az állatok számára szanatoriumokat építenek — az ingyencsésnek roppant sok madarat áldoznak fel. Az említett városokban egy szezonban ezrekre menő kilogramm madár kerül a piacra. Ezek a madarak mind hasznos rovarpusztító állatok. Végzetes sorsa van a madarak vándorlásának is. Nem elég, hogy 20—30 perczentjük az ut fáradalmi, viszontagságai közt elpusztul, hanem egyes országokban esellel, kegyetlenséggel ejtik törbe. Különböző készülékekkel, hálóval, főkép a rotkolóval százezreket pusztítanak el. Ez a szégyenletes madárfogás különösen Olaszországban divik, ahol leginkább a füstí fecskékben és fürjekben tesznek irtóztató kárt. A toll- és madárkereskedés révén is mérhetetlen veszedelem hárul a mező és erdőgazdaságra. A divat felkapta a tollat, azután a madár egyes részeit s végül a madarat, hogy hölgyeinket egy-egy indián törzsfőnök alakjában mutassa be. S hogy ez a kép teljes legyen, holmi macska, mókus menyét s más állat karmos részeivel aggatja tele a gyöngédlelkű nőket, kik nem gondolják meg, hogy egy tollas gallér kedvéért, nyolcezer kolibrit ölnek le. Ez a divat nagy pusztítást tesz a madarakban. A párisi tollnagykereskedők Németországban huszezernél több tengeliczét, esetleg más tarka színes madarat rendeltek meg kalapdiszül egy téli szezonra. Hivatalosan kimutatták, hogy 25 év alatt, a mig Európaszerte ez az esztelen divat járta, 3000 millió kolibrit s egyéb madarat hoztak Európába Dél-Amerikából, Indiából és Ausztráliából. És még nem régen Angolországba évenként 25—30 milliót; Franciaországba és Németországba közel 150 milliót vittek be. Most, mert a kolibri-bőrök évről-évre ritkábbak és drágábbak lesznek, ismét az európai szárnyasokra pályáznak a szivtelen tollkereskedők és így nagy veszteséget okoznak nekünk is, a mennyiben a kártékony rovarpusztító madarak hiányában, milliókra menő károk fenyegetik mezőgazdaságunkat. Az Egyesült Államok gazdái is panaszoják, hogy a rovarévo madarak pusztítása rengeteg károkat okoz a földmívelésnek. Hoar szenátor indítványára most a törvényhozás kimondta, hogy tilos a kitémött madarakat árusítani és csak oly tollakat lehet árusítani, melyek kitéphetők a madarak károsítása nélkül. Az éneklő madarakat védő társaság

Londonban divatárú üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem lesz madaraknak. Legkevésbé kitömött egész madárnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet.

A berlini verebek. Berlinben egy idő óta a sziléziai pályaudvar *A* üvegfedele alatt ezer meg ezer veréb ütött tanyát. Természetes, hogy a hivatalnokoknak sem a vasúti személyzet, sem az utazó közönség tisztasági szempontból nem nagyon örült. El is határozták, hogy a verebeknek fölmondanak. Néhány tűzfecskendőt szerettek és az ég madarait hatalmas vizsugárral kényszerítették fészkeiknek elhagyására. El is repültek mindannyian és a szomszédos *B* üvegfedél alatt ütötték fel hadiszállásukat. Persze ez éppen olyan kellemetlen volt. Ugyanaz a manőver ismétlődött. A verebek elvonultak és a *C* fedél alá mentek. S mikor onnan is elzavarták őket, a *D* alatt, majd pedig ismét az *A* alatt kerestek menedéket. Szóval a böles németek (illetőleg a verebek) úgy jártak, mint a mádi izraelita, s a tűzfecskendő nap-nap után működik, a verebek pedig gunyos csicsérgés közt nap-nap után változtatják főhadiszállásukat. Ez a berlini német-verébharcz története.

Kutya, majd irodalom. Egészen a minapáig az ugynevezett „Kutya-teá”-kért lelkesedtek Londonban az előkelő hölgyek. Ezek olyan teásösszejöveletek valának, amelyekre a hölgyek elvitték kedvencz kutyáskájokat. Majd megváltozott az izlés hirtelen, s most már eszerben hagyták a kiváló dámák a kutyát és kitüntető figyelmükben részesítették az irodalmat. És pedig újra a teásösszejöveletekkel kapcsolatosan olyanformán, hogy a meghívott vendégek, akik hölgyek, urak vegyesen, tartoznak magukat valami jelvénynyel ékesíteni, amely legkedvesebb könyvüknek a címét szimbolizálja. Valami kis nippeskét aggatnak a vendég urak és hölgyek magukra s azzal megindul a társasjáték. Tudniillik a csecsebecséből ki kell találni az illető könyvcímét. Van két díj is: az egyik annak a számára, akinek a titkát a legbajosabb kitalálni, a másik annak a számára, aki a legtöbb könyv címét találja ki. Volt már néhány ilyen teauzsonna, s ezeken kísült, hogy a vendégek nippjei nem éppen a legremekebb műveknek a címekre vonatkoznak. Egyik uron két kis fabábu lógott, ami azt jelentette, hogy legszívesebben olvassa az „Égi ikrek”-et, egy kis bronzból való ördög, szemében kristálykönyekkel a „Sátán gondjait”-t jelentette. Egyik előkelő szalonban viselt valaki egy biciklit zománczozott rézből. Kitalálták azt is, mit jelent: „A szerencse kerekei”. És így tovább.

Rendőrökül használt kutyák. Belgiumban Gent derék városa jutott arra az egészen új ideára, hogy a rendőri szolgálatra kutyákat használjon. Egy teljes század kutyát tanítottak be erre, a mint

az odavaló ujságok írják. A kutyák körüljárják megszabott kerületüket, a sötétben szaglások után indulnak s minden gyanus jelre föllármázzák a legközelebb álló rendőrt, vagy odavezetik, a hol a bajt sejtik. Ösmerik a kerületükbe tartozó házakat és a házak lakóit. Ha idegen embert látnak, követik s az első gyanus mozdulatra megragadják. Ilyen formán Gent városában nagy az emberek biztossága, — hacsak ezek a kutyák nem hirlapi kacszak.

A berlini állatkert. Európában a leggazdagabb állatkert a berlini. 2500 darab, mintegy 1200 fajú állat van benne, míg a londoni állatkertben csak 2300, Hamburgban 2100 állat van. Az állatok élelmezése Berlinben 85.000 márkába, Londonban 80.000 márkába kerül évenként. A múlt évben az állatkertet 485.000 fizető személy és 121.000 előfizető látogatta, a londonit pedig csak 346.000 ember. A legértékesebb állatok közé tartozik egy kilencz hónapos nitusi ló, a mely 10.000 márkába került. 35—40 métermázsát nyom és a tapasztalatok szerint fogságában a 36-ik évét is eléri. Az elefánt naponként 2 métermázsza táplálékot kap, még pedig 75 font szénát és répát, 30 font kenyeret és 16 veder vizet. A legnagyobb érdeklődést a vadállatok keltik az állatkertben, különösen az etetés vonz mindig sok embert. Az oroszán naponként 10 font húst, a tigris 14 font húst kap. A majmokat fogságukban rendszerint az emberek szokták elrontani, ezeknek szintén meglehetősen drága az élelmezése. A legfőbb betegség, a melylyel az állatkerteknek számolniuk kell, a tuberkulózis és az ugynevezett angol betegség, a mely azonban csak ritkán halálos kimenetelű. Ezek a bajok a mozgás hiányára vezethetők vissza és rendszerint a fogságban született állatok esnek áldozatául. A berlini állatkertben naponta 2—3 állat mulik ki. A kimult állatokat rendszerint muzeumi czélokra használják föl, belső szerveiket anatómiai intézeteknek küldik meg.

Fürjviadatok. Kinában a fürjkakasok veszekedő természetét az ottani lakosok mulatságra használják föl, éppen úgy, mint Spanyolországban és Angliában annak idején a kakasviadokat szerették. Viadatokra a fürjeket nevelik és egészen szakszerűen trenirozzák, úgy, hogy ezek annyira veszekedő természetűekké váljanak, a meny nyire csak lehetséges. Ezt a sportot különben már a régi rómaiak is üzték s régi följegyzések szerint, egyszer egy előkelő embert akasztottak föl csak azért, mert egy ilyen legyőzhetetlen versenyfürjet levágatott a király asztala számára. Olaszországban, hol minden egyes fürjcskére, egy tuczat fürjfogó leskelődik, a fürjviadalt rendkívüli barbár módon hajtják végre. A versenyfürjet megvakítják és egy madzagon kikötve a kukoriczás földre helyezik el. Mihelyt valahol egy hívó hangot hall, elkezd keményen szólani és a környékből sok fürjet csal magához, melyeket aztán egy vékony hálóval elfognak.

Esküvő postagalambok útján. Fox Michigan államban a South-Haven községbeli methodista hitfelekezeti papjának eredeti ötlete támadt. A falu közel fekszik Chicagóhoz, s az ötlet azoknak a chicagói pároknak kedves, akik ismeretlen helyen akarják családi fészük alapját megvetni. A lelkészszel összeköttetésben áll a County törvényszék jegyzője, aki a házassági engedélyeket állítja ki és a Chicagó—South-Haven közt közlekedő gőzös egyik alkalmazottja. A törvényszéki jegyző sok postagalambbal rendelkezik, amelyek közül több követi a gőzhajót. Ha a hajón utazó párok közül valamelyik meg akar egymással esküdni, akkor a hajó embere egy postagalambot útnak ereszt a jegyzőhöz, hogy erről értesitse. A jegyző azután kiállítja az engedélyt, s egy postagalambbal eljuttatja Fox lelkészhez. Így a pár azután, amint Sout-Havenbe megérkezik, rögtön megesküdhetik s mindezért csak csekély három dollárt fizet. Az új pár nagy útat és költséget kimél meg így, mert sem a paphoz, sem a jegyzőhöz nem kell előzetesen elmenni.

A mérég és a sündisznó. Tudvalevő dolog, hogy a mérges kigyók harapása, éppen mint a tyuk és gólyának, nem árt a sündisznónak sem. Ezt a körülményt vizsgálat tárgyává tették és azon tapasztalatra jutottak, hogy a sündisznó csakis a szabad természetben előforduló mérgekkel, mint a cián-vegyületekkel szemben ellentálló, míg a strichnin éppen olyan hamar megöli, mint bármely hasonló nagyságu állatot. A ciánnal megmérgezett sündisznó husa mérgező hatása, így a mérég benne föltétlenül és szabadon jelen van s hogy az állatot meg nem ölte, annak egyedüli oka az, hogy szervezete megbirja a mérget.

A pióca, mint időjós. A piócák időjósítás czéljaira legalább is annyit érnek, mint a legérzékenyebb barométerek. Derült, állandóan szép időben nyugodtan hevernek az edény fenekén pagy pedig a vízben nyugodt, egyenletes mozdulatokkal uszkálnak. Ha zivatar, vagy zápor közeledik, a pióca nyugtalanokdni kezd, fölemelkedik az edény fenekéről és a vízben gyorsan uszkálva szabálytalan köröket ír le és testét a legkülönbözőbb módon meggörbiti. Ha esőre vagy havazásra hajlik az idő, a pióca az edény szélére mászik és addig marad ott, míg az idő megjavul. Egy vízzel háromnegyedrészen megtöltött befőttes üveg, melynek fenekére egy kis fövenyt szórunk, legalkalmasabb arra, hogy a kis időjóst lakásunkba elhelyezzük. Az üveget felül vászondarabbal kell bekötni.

Szerkesztői üzenet.

P. Pál. Kolozsvárt. Legutóbb beküldött verse nem közölhető. Kaptunk onnan már jobbakat is. Keressen fel azokkal.

Kérelem.

A nyár folyamán az eddigi szokás szerint „postai megbizással“ küldöttük szét az évi 2 korona tagsági díjról szóló nyugtákat mélyen tisztelt vidéki tagjainknak.

Ezen ajánlott levélben — tehát 35 fillér költséggel — szétküldött nyugtáknak nagy része a posta hivatalok semmit mondó megjegyzéseivel, mint „ösmeretlen“, „elutazott“, „nem fogadja el“, „szabálytalan“, stb. hetek, hónapok múlva érkezett vissza, a nélkül, hogy azok czimzettnek tényleg bemutatva lettek volna.

Mivel a nyugtákat postai megbizással a kir. posta csak *ajánlott* levélben veszi fel és azok ismételt megküldése czimzettnek vagy nekünk csak újabb 35 fil. kiadást okozva, kérjük azon m. tisztelt pártfogóinkat, kik 1900. évi tagsági díjukat még be nem fizették, hogy a csekély 2 koronát alulírthoz postautalvánnyal mielőbb beküldeni méltóztassanak, a melynek vételét havi folyóiratunk legközelebbi számában a szokásos módon halás köszönettel nyugtázni fogjuk.

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

1900. évre tagsági díjaikat újabban befizették:

Kolozsvárról:

Ajtai K. Albert	2 kor.
Gróf Béli Ákos	2 „
Békéssy Lilla	2 „
Binder Laura	2 „
Dr. Biró Béla	2 „

1899. évre:

Dr. Bruckner Antal	2 kor.
Dr. Csengery Jánosné	2 „
Dr. Farkas Gyuláné	2 „
Fekete Nagy Béla	2 „
Dr. Gyalni Farkasné	2 „
Grün A. Lipótné	2 „
Dr. Halász Ignáczné	2 „
Hajós Gyula	2 „
Iuczédy Sámuelné	2 „
Jakab László	2 „

Özv. Dr. Jenei Victoriné	2 kor.
Dr. Nyiredy Géza	2 „
Pap Farkasné	2 „
Pataký Victoriné	2 „
Péterffy Dénes	2 „
Sárossy Pál	2 „
Dr. Schilling Lajosné	2 „
Sipos Kálmánné	2 „
Dr. Szamosi Jánosné	2 „
Dr. Szabó Gyula	2 „
Szekula Ákos	2 „
Székely Dénes	2 „
Gróf Teleki Károly	2 „
Dr. Tompa Camill	2 „
Dr. Tompa János	2 „
Dr. Tutsek Sándor	2 „
Tussai Dóra	2 „
Van der Welden Edéné	2 „
Br. Wesselényi Miklós	2 „

Tudomásul. „*Állatok Védelme*“ cz. havonként megjelenő folyóiratunk négy hó óta nyomdát cserélt. Izléses, csinos kiállításban az *Ajtai K. Albert* „*Magyar Polgár*“ nyomdájában Kolozsvárt jelenik meg. Felkérjük a m. t. tagokat és előfizetőinket, kiknek a lap jár, hogy lakváltozásaiikat ide bejelenteni sziveskedjenek, hogy a szétküldésben akadály ne forduljon elő.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i>	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i>
Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) czinére intézendők.	Félsz évre 2 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számonként — kor. 20 fill.

Hatodik évfolyam. Kolozsvár, 1901. febr. 1. 5. szám.

TARTALOM. Az állatkinzás Kolozsvárt. *Várady József.* — Viktoria királynő és az állatok. *A. E.* — A nagymama ezicája. *Szász Edith.* — *Állatvédelem:* Az állatvédő egyesület gyűlése. — Az Országos Állatvédő-Egyesület. *Állatvilág:* A khinai császárné kutyái. — Megöszült kenderike. — Sziklafuró csigák. — Emlékkő egy kutyának. — A „rebellis“ papagáj. — Kutya-macska barátság. — Medveviadal. — Egy kutya szobra. — Kutya mint ágymelegítő. — *Irodalom:* Állatok regivilága. — 1900. évre tagsági díjaikat befizették. — Kérelm. — Helyeshítés.

Az állatkinzás Kolozsvárt.*

Korunk egyik leghumánusabb intézményét az állatvédő egyesületek képezik. Az emberséges gondolkozásmód attól a nemes czéltől vezetve, hogy az emberi brutálítások ellenében megvédelmezhessek az állatokat: állatvédő egyesületeket létesített.

Igy a kolozsvári Állatvédő Egyesület már öt év óta küzd a brutálítások megszüntetése érdekében, melyekkel, fájdalom, még napról-napra találkozunk.

S mindez miért történik?

Keressd a rendőrt!

Százakra menő jutalomdíjakat osztogat ki az egyesület a „buzgó állatvédő rendőrök“ között; az állathajszák és kegyetlenkedések azonban többnyire a tett színhelyének közelében álló rendőr szemeláttára, sőt tovább megyek — segédkezése mellett folynak le.

* A cikk írója egyik helyi napilapnak a munkatársa, ki az itt közölt sorokban személyes megfigyeléseit adja elő.

A kisebb szárnyas állatok megvédelmezését az egyesület tagjai is sikeresen gyakorolhatják, mert tudvalevő dolog, hogy csirkékkel, tyukokkal, libák- és ruczákkal többnyire a gyöngéd női nem tagjai szoktak foglalatoskodni, kik sokkal több érzéssel bírnak az ily nemesebb törekvések iránt, mint a kocsisok, s az igavonó állatokkal foglalkozó érzéketlen s legnagyobb részben durva egyének.

Ha az a szakácsné a lábánál fogva szállítja haza a piacon vásárolt szárnyasokat és megszólítja az ember, hogy ne tegye azt, mert tilos — szó nélkül engedelmeskedik. De tessék csak megszólítani azt a brutális kocsist, ki agyba-főbe veri anélkül is elkinzott lovait, avagy a peczért, midőn a horgára került kutya nyakán keresztül hajtja szekerét . . . !

Szeretném én látni azt az állatvédő egyesületi tagot, ki, ha már volt része benne, kitenné másodszor is magát e névtelen egyének durva felételeinek.

A rendőrök, ezek a többnyire szintén eldurvult érzékű emberek rendszeren csak nevetnek, sőt mulatnak az ilyen látványosságokon s nem átalják az erélyesen fellépő úr vagy asszonyság szeme közé vágni: mi köze hozzá.

Az utóbb elmondottakkal csak azt akartam bizonyítani, hogy a nagyobb állatok, főleg az igavonók megvédelmezésénél privát ember vajmi keveset tehet.

A visszaélések legszembeötlőbb példáját látjuk az építkezéseknél, a hol a fuvarozó kocsisok tulságos nagy területtel rakják meg szekerüket. Ezek a tulterhelt, kimustrált szegény állatok alig tudják kimozdítani a kocsit. S ha ehhez még azt is hozzászámítjuk, hogy a nagyterű mellett el is verik lovaikat, az állatkinzás élő példája előttünk áll.

Nem kellene egyebet tenni a kinzások megakadályozása végett, mint utasítani a pallérokat, hogy az ilyen lelketlen embereknek ne adjanak munkát.

Az állatkinzásnak egy másik, nap-nap után előforduló esetével találkozunk a vasuti állomáson, hol a főkapitányság állandó őrséget tart. Ez az őrség azonban nem veszi észre azt, hogy hogy siet az a fiakeres megterhelt kocsijával, hogy hajszolja szánalmas állapotban levő lovát, csak azért, hogy a tíz-tizenöt percz múlva érkező vasúthoz visszatérhessen.

A gyors hajtás máskülönben is elítélendő cselekmény, mert már nem egyszer megtörtént, mondhatni napirenden van az a kellemetlenség, hogy a gyors hajtás következtében minduntalan valakit elgázolnak.

Az ilyen eseteknél csakis a rendőrség és annak közegei léphetnek fel erélyesen. Az a közrendőr tartsa be a város által az állatok védelmére kiadott szabályrendeletet, a fellettes rendőrhatóság pedig büntesse szigoruan a rendelet ellen vétőket.

Ily körülmények között ezután nemcsak passio, hanem aktív védelmére is veheti ez állatokat a rendőrség és az állatvédő egyesület.

Várady József.

Viktoria királynő és az állatok.

Kedves, jóságos asszony volt Viktória angol királynő, ki alig tiz nappal ezelőtt költözött el az életből. Száz meg száz apróság tanuskodik erről. Az állatokat mindig imádta. Különösen a kutyákat, a lovakat és a szamarakat. Szerette ezitálni *Schopenhauer*-nek ezt a mondását: „Az ember elfelejtené, hogy van őszinteség a világban, ha nem pillantana időnként a kutyák becsületes szeméibe!”

— Szép és igaz mondás. Beszéljen valamit a megboldogult királynő állatairól, kérdeztem egyszer egy angol ismerősömet, kivel a sors Gyulafehérvárt hozott össze.

— Szívesen. De csak a hiresebbekről tehetek említést. Mert ha valamennyit fel akarnám sorolni: három tárczacikk sem volna elegendő. Dátumban legelső *Zsakk*, a kék-selyem takaróval borított számár. A kis Viktória hercegnő ennek a számárnak a hátán járta be a kensingtoni parkot, a hol gyermekéveit élte. Később, a mikor már nagymama volt, ehhez hasonló számarat ajándékozott *Ninette* néven kedves unokájának, *Connaught* Viktória hercegnőnek. A windsori kutya-ól, a windsori kastély és a Buckingham-palace ló-istállója ebben a nembben a legmintaszerűbb. A Buckingham-palota istállójában láthatók a nagy, czerimóniás paripák, az izabella-

szinü lovak, krém-szinü farkkal és sörénynyel. Ezeket fogják az aranyos dísz-hintóba koronázás napján, tizenkettőt párosával. Mivel pedig Viktória királynő hatvanhárom évig uralkodott, ezeknek az izabella-szinü paripáknak hatvanhárom évig nem akadt semmi dolguk az angol birodalom történetében. De tenyésztésükre annyi gondot fordítanak, fajuk tisztaságát annyira megőrzik minden vér-keresztvezéstől, hogy az izabella-állomány mindig egyformán nagyszerű, noha időközben sokan kidőltek közülök és mások foglalták el a helyüket.

— És a windsori kutya-ól?

— Nem ól az, hanem valóságos csarnok, a windsori kastély függeléke. Még a prince consort, a királynő férje, gondolta ki a hozzávaló terveket. Mikor a királynő „legjobb barátjainak“ a látogatására indult, először is egy tölgyfával kirakott nagyteremben tartott pibenőt. Itt a falakat száz meg száz kutyának az arezképe borítja, részben fotográfák, részben olajfestmények és akvarellek. Sok képen Anglia nagy állatfestőjének, *Landseer*-nek a nevével találkozunk. Sok képeknek a festője maga Viktória királynő és Albert, a királynő férje. Az elhunyt kutyák képein egy-egy maréknyi selyemszór ékíti a faragott kereteket. Az ólak mentén véges-végig hosszú fődött folyosó vonul: a „királyné verandája“. Ennek a segítségével Viktória királyné rossz, esős időben is akadálytalanul látogathatta kedves állatjait. Minden kutyapár ólja kényelmes fülkéből és hozzávaló kis kertből áll. A fülkéket télen meleg vízzel töltött földalatti csővezeték fűti. Itt a temperatura mindig egyenletesen kellemes. Távolabb háromszögű taracska: nyilános fürdő áll az összes kutyák rendelkezésére. A királynő kutyái minden erőltetés nélkül, szabadon lakhatnak együtt a fülkékben, nem nagyság és race, hanem kölcsönös szimpátiájuk szerint. Végre a beteg kutyák számára van teljesen berendezett kórház is a minta-telep hátulján. A windsori kutya-állomány összesen ötvenöt válogatott kutyából áll.

— Ah, hány millió szegény, elhagyatott, éhező, országutakon elbulló ember eserélné föl a sorsát ezekkel a boldog windsori kutyákkal!

— Napjában kétszer vizik sétálni őket: reggel és délután. Délután négy órakor van a nagy ebéd ideje. Télen, ha zord az idő, villásreggelit is kapnak. *Spot*, a superbe fox-terrier, *Roy* a nagyszerű borz-eb, *Marco*, a kis, szellemes spitz, *Beppo* a Pomerániából küldött hosszuszőrü toutou, *Darnlay*, a dán dog: ezek voltak a

leghiresobb és legkedvesebb kutyák. A királynő birtokain minden park tele van kutyák sirjaival és emlékköveivel: „Itt nyugszik *Dash*, a ki olyan barátságosan ugatott, a fiatal, megkoronázott királynő elé, amikor visszatért a Westminster-apátságból!” — „Itt nyugszik *Eos*, a pompás agár, a ki Albert herceggel jött Angliába, sohasem hagyta el fenséges urát és 1841-ben halálozott meg.” — Ott van eltemetve *Quiz*; arrább *Dachl*, a német kutya, a páratlan vadász; még arrább *Sharp*, a ki egy czeruzát, egy keztyűgombot sem engedett kivinni a királynő szobáiból és még az udvarhölgyeket is lefogta, ha véletlenül a királynő vagy *John Brown*, a mindenható inas távollétében nyultak valamihez. *Sharp*nak *szobra van*. Státuája kutyát ábrázol, a mint őrzi a királynő keztyűjét. Bronzba öntötték *Bozt* és *Boyt* is, az újabb idők két favoritját. — *Landseer*, a kitűnő művész, kétszer festette le *Lórit*, a papagályt, a kit egyszer *Mendelssohn* a saját kezével vitt ki a szobából, mert mindig belerikkantott a királynő énekébe s a ki együtt vénült meg szuverén asszonyával. — A szamarak közt híres *Ninette*, a kis *Connaught* Viktória hercegnő fehér samara; *Jenny*, a ki szintén fehér, huszonötéztendős és *Windsorban* született; *Tewfik*, az egyiptomi samár, a kit *Kairóban* *Wolseley* tábornagy vásárolt és küldött ajándékba Viktóriának. — A lovagló paripák sorából *Skewbald*, *Sandée*, *Empereur*, *Jessie* és *Jaquot* említendők, a kik valamenynyen kiváló szerepet játszottak a királynő fiatalabb korában.

Irta: A. E.

A nagymama cziczája.

Irta: Szász Edith.

Szép nyári reggel van. A tágas veranda oldalain a kuszó folyondár minden levelecskéjén, minden kis virágán ott csillog még a harmat gyöngye. De nem sokáig fog már ott csillogni, mert a ragyogó nap előbukkant a láthatár alúl s fényes sugaraival körülöleli az egész házikót.

Az üveges ajtón át éppen e perczben lép ki a verendára egy jószágos arcú öreg asszony és serényen teríti meg a kis asztalt a veranda közepén.

A fehér *Mimi* czicza, a mely a lépcsőn nyújtózkodott s nyalogatta puha talpacskáit, hamar észrevette jó gazdasszonyát s hízelt kedve simult hozzá, mintha jó reggelt akart volna kívánni.

Meg is kapta jutalmát nemsokára. A kis tál a sarokban, a melyből ő szokott enni, megtelt pompás, édes tejeeskével sörömmel fogott hozzá a czicza a lakmározáshoz.

Akkorra már az asztal is meg volt terítve s rajta egy virágos csészében szintén tejeeske kínálkozott. Palikának, a kis unokának készítette el a nagymama.

Palika kedves, virgoncz fiúcska volt. Télen a városban lakott, de annál jobban esett neki a falusi nyaralás, a nagymamánál. Itt korán felkelt, mint a ház többi lakója s rendszeren napjában százszor is bejárta a terjedelmes birtokot. Jó barátja lett neki csakhamar a Riska tehéntől elkezdve az utolsó apró csirkéig minden állat, csak egy nem, — a czicza. Evvel elejétől kezdve hadi lábon állott Palika. Ellenszenvettérzet iránta s ezt ki is mutatta, ahol csak lehetett. Kergette, kövel dobálta, sőt nem egyszer még a kutyákat is ráúszította szegényre.

Most, a mint sietve szaladt a nagymama hívására tejeeskéjét elkölteni, nem állhatta meg, hogy a nyugodtan reggeliző cziczuskát valamivel meg ne bosszantsa, hanem a mint elszaladt mellette, lábával hirtelen feldöntötte a tálacsáját. A jó tejeeske mind szétfolyt a földön. A czicza ijedten futott el, mikor pedig Palika elbaladt, szomoruan tért vissza s kezdte nyalogatni a földről a szétfolyt tejeeskét. Ellenben Palika vidáman szüresölgette már ekkor a magáét a virágos csészéből.

A jó öreg nagymama nem hagyhatta szó nélkül. Szeliden intette Palikát:

„Ugyan, ugyan, kis fiam, miért bántod az én cziczámat? Már rég látom, hogy nagy ellensége vagy, de hogy miért, azt fel nem foghatom. Miért üldözöd, hiszen nem vétett neked semmit ez a szegény kis állat?”

„Nem szeretem, mert nem érdemli meg, hogy szeressem!” felelt Palika.

„De hát mért?” kérdé csodálkozva a nagymama.

„Azért, válaszolta a kis fiu, mert nyalánk, hizelgő, kétszínű, vérengző állat!”

A nagymama szörnyülködve csapta össze kezeit, erre a sok vádra. Aztán azt mondta: „Igaz, általában ezeket mondják az emberek a maeska tulajdonságainak. De gondolkoztál-e a fölött, hogy igaz-e ez? Ugy-e, nem?”

„De nagymamám, mondta a kis fiu, „hiszen, például azt, hogy hizelgő, mindennap tapasztalom! Milyen hizelgően doromból, s hogy dörzsölődik az emberhez. Ezt a tulajdonságát nem lehet elvitatni.”

„Igaz, de hát mi rossz van ebben?” kérdé a nagymama, „hiszen ez csak szeretetének kifejezése. Csak azt teszi evvel a czicza, a mit te teszel, ha megcsókolod testvérkéidet, vagy megöleled az édes mamádat!”

Palika egy kicsit elgondolkozott, aztán azt mondta:

„Igaz bizony nagyanyuskám! Ezért a tulajdonságáért hát nem haragszom többet a cziczára. — De én azt is hallottam ám, hogy kétszinű!“

„Igen, ez is elterjedt hit róla, pedig semmi alapja sincs, felelt a nagymama. „A hizelgéssel rendesen együtt jár a kétszinűség s mivel a cziczáról azt tartják, hogy hizelgő, hát egyuttal azt is ráfogják, hogy kétszinű. De ez csak mende-monda. Egyetlen tény sem bizonyítja ezt!“

„De a nyalánkságát már sok minden bizonyítja! Arról már sok történetet hallottam!“

„Oh, csak a neveletlen cziczák nyalánkok!“ válaszolta a nagymama. — „Az én Mimi cziczám nem az! Ezt én jól neveltem. Ott lehet előtte a teljes bögre, a zsirós fazék, nem üti bele az orrocskáját, ha én meg nem engedem neki!“

„De, hogy minden macska vérengző, az már igaz!“ mondta Palika haragosan nézve a cziczára. „Hogy megfogják és megeszik azokat a kedves, énekes kis madarakat! Ezért nagyon, nagyon haragszom rájuk!“

Hanem a nagymamának most is volt mentsége a cziczus számára.

„Annak, hogy a macska szeret vadászni, hasznát veszik az emberek. A macska szabadít meg minket az alkalmatlan egerektől, melyek kamaráinkat megtámadják s minden élelmiszert elpusztítanak. Az igaz, hogy néha egy-egy kis madárka is a macskák áldozata lesz s azt én is nagyon sajnálom. De nem minden czicza bántja a madarakat. Lásd az én Mimi cziczám nem fogott meg még soha egy madarat sem, sőt nagyon szép példáját adta az ellenkezőnek!“

„Igazán, nagymamuskám? Mondja el, kérem szépen, hogy volt az? Nagyon kíváncsi vagyok!“ kérte Palika.

A nagymama szívesen el is mondta neki.

„Volt nekem egy kendermagos kis tyúkom és annak egy iczi-piczi aranysárga tollú esibikéje. Csak ez az egyetlen egy volt neki és a tyúkmama egész nap vele járt-kelt; nagyon szerette. De a jó, gondos tyúkmama egy véletlen szerencsétlenség következtében elpusztult s árván, magára hagyta a kis aranysárga tollú esibikét. Én, miután egy darabig gondolkoztam sorsa felett, bevittem a konyhába, hogy jobban vigyázhassak rá s könnyebben felnevelhessem. A czicza, a kinek szintén a konyha egyik zugában volt a lakóhelye, csodálkozó szemekkel nézte a kis jövevényt, de, azt hiszed, bántotta? Nem! Ellenkezőleg, egy kis idő múlva nagyon jól megbarátkoztak egymással. A kis csirke eleinte ugyan félt egy kicsit, de később ez egészen elmúlt, mikor észrevette, hogy a czicza neki nem ellensége, hanem jóbarátja. Mindig egymás mellett voltak aztán, sőt gyakran még egy tányérból is ettek. S nehogy azt hidd, Palikám, hogy ez mese. Ez igazán megtörtént. Fel is nőtt a kis árva csirke most már tyúkocska. Nini, éppen itt kapirgál nem messze az udvaron!“

„Nos, Pali, haragszol e még az én cziczámra?”

A tej már éppen elfogyott a földről s a czicza búsan nyalogatta bajszos szájaeskáját.

Palika lehajolt hozzá s engesztelőleg simogatta meg puha szőrét: „Ne haragudj, cziczuskám, hogy annyi rosszat gondoltam rólad és annyiszor bántottalak!” Azután pedig a czicza csészéjéből odatöltötte a czicza üres tálaeskájába tejeeske felét.

Most már ketten folytatták a reggelit.

A jó öreg nagymama elégedetten mosolygott.

Egy hamis napsugárka áttörte a sűrű folyondárt a veranda oldalán, belopózott s vidáman tánczolta, ragyogta körül a két jó pajtást: a szóke fiúcskát, meg a hóféhér cziczát.

ÁLLATVÉDELEM.

Az állatvédő egyesület g üése. A rendkívüli hideg idők fokozatos növekedése sorompóba szólította Kolozsvár összes jótékony és humanus egyleteit. A mindjobban felbukkanó és tova terjedő nyomor és szenvedés nyomán, ott jár az emberi szív legnemesebb megnyilatkozása, az irgalmasság, mely enyhítést iparkodik vonni mindazokra a sebekre, melyeket az idő és az élet kegyetlen csapásai, emberekben és állatokban felfakasztottak. Ilyen aproposzolgált alapul a kolozsvári állatvédő egyesületnek is január hó 12-én megtartott választmányi üléséhez, mely a *Korniss Berta* grófnő elnöklete mellett folyt le. A tárgysorozat legfőbb pontját a nagymérvű madárpusztulás megakadályozásának a kérdése képezte. A nagy hidegek különösen a madárvilágban visznek véghez óriási pusztításokat, úgy hogy naponként átlag 70—80 madár fagy meg táplálék hiányában. Az állatvédő egyesület most akként segít a bajon, hogy a város négy-öt pontján etető deszkákat állittat fel, azonkívül pedig minden nap bizonyos mennyiségű gabona anyagot hintet szét azokon a helyeken, hol a madarak legtömөгesebben tartózkodnak. De *Gerando Antonina*, *Heinrich Józsa* és *Schwarzczel Adél* úrnők indítványára elhatározta a gyűlés, hogy a madarak táplálásáról mindaddig gondoskodik, míg az idő teljesen megenyhül. Ezután az

egyesületi ügyek tárgyalására került a sor, melyekről *Schwarz* Adél alelnöknő referált. A betegeskedése következtében Olaszországba távozó *Wander Welden* Edéné lemondását sajnálattal vette a gyűlés tudomásul és elismerése jeléül örökös tiszteletbeli titkárnőnek választotta meg. A titkári állás elvállalására pedig *Czirják* Mariska kisasszonyt fogja az egyesület felkérni. *Virányi* István pénztáros az egyület vagyoni viszonyairól nyújtott szabatos képet. Jelentését általános helyeslés mellett vették tudomásul. A tárgysorozat utolsó pontját a *Bethlen* Karolina grófnő által javaslatba hozott lómészárszék felállításának való kérdése képezte, melyre nézve *Reich* Albert állategészségügyi felügyelő és *Jakab* László városi állatorvos közelebről fogják szakvéleményeiket beterjeszteni. Végül megbizta a választmány *Bányai* Elemér szerkesztőt, hogy a helyi lapokban tegye közzé az alábbi fölhívást:

A kolozsvári állatvédő egyesület jan. hó 12 én délután tartott választmányi ülési határozata értelmében, felkéri mindazon gazdákat és birtokosokat, kik felesleges gabona aljjal bírnak, hogy sziveskedjenek abból az állatvédő-egyesület részére ingyen vagy megfelelő díjazásban, bizonyos mennyiséget állatvédelmi célok érdekében rendelkezésére bocsátani. — A szives adakozások vagy az esetleges eladások iránt való értesítések az állatvédő-egyesület pénztárosához, *Virányi* István urhoz (Hosszu-uteza 9 sz.) intézendők, ki az átvétel iránt személyesen fog intézkedni.

A tárgysorozat befejezése alkalmával *Korniss* Berta grófnő rövid beszéd kíséretében megköszönte a tagok érdeklődését s azzal a közelebbi összejövetelig az értekezletet bezárta.

Az Országos Állatvédő-Egyesület a következő kérelmet intézi a közönséghez: Nem anyagi áldozatot kérünk, hanem csak az állatok iránti szánalomnak szóban való megnyilatkozásáért esedezünk, abban a tudatban, hogy a t. közönség tiltakozó szava a leghathatósabb eszköz az állatvédelemben. Nemesak a mi óhajunk, hanem a székesfőváros nagyközönségének is sokszor megnyilatkozó kívánata, hogy az ugysis teljes készséggel munkálkodó fuvaros és más lovak erejükön túl meg ne terheltessenek s kivált sáros, sikos és egyébként rossz utakon túlterheléssel ne kizsákmányolják. Nincs Európának egyetlen nagy városa, ahol ez türetnék, kell hát, hogy végre székesfővárosunkban is megszűnjék az állatsanyargatás. A nagyérdemű közönséghez intézzük kérésünket, hogy a szegény állatokat figyel-

mére méltassa s az előforduló állatkinzások ellen emelje fel tiltakozó szavát, esetleg pedig kérje a rendőrség beavatkozását is.

Az összes rendőrök utasítva vannak ugyan, akár szolgálatban vannak, akár nincsenek, hogy a közönség kérését teljesítsék, az állatkinzást elkövetőket megbüntetés végett feljelentsék, tehát a szolgálatban nem álló rendőrökhöz is teljes bizalommal fordulhat a közönség, mindazonáltal fontos és állatvédelmi szempontokból kedvező okok szólnak amellett, hogy a szolgálatban, vagyis karszalaggal álló közelebbi őrszem vagy őrjárat (esetleg legközelebbi őrszoba) figyelme hívassék fel az állatkinzás megakadályozására és beszüntetésére. Egyben felkérjük a tisztelt közönséget, hogy kéréseikkel, panaszajkkal bizalommal forduljon hozzánk; a tudomásukra jutott eseteket, a midőn az állatkinzás a beavatkozás daczára sem szünt meg, sziveskedjenek nálunk bejelenteni írásban (levelező-lapon, levélben) vagy pedig a hivatalos órák alatt, délután 4—6-ig szóbelileg. *Az Országos Állatvédő-Egyesület (VII., Nefejejts-utca 14.)*

ÁLLATVILÁG.

A khinai császárné kutyái. Bármily hirteleniben menekült is a khinai udvar Pekingből, a császárnénak a nagy zürzavarban is maradt arra ideje, hogy magával vigye tizenkét darab kedvenc kutyáját. Évekkel ezelőtt valamelyik hirneves san-francziskói állatorvost hívta Pekingbe a császárné, hogy mondjon véleményt a khinai udvari kutyákról; az amerikai orvos leírása szerint a császárné kedvenc kutyái rendkívül tanulékonyak, hasonlítanak a japáni ölebekhez, csakhogy még ezeknél is kisebbek és nagyon hosszú, hullámos a szőrük. Az elkényeztetett kutyácskák életéért két eunuch felelős, a kik nagy gonddal etetik azokat. Arra is szigorúan vigyázniok kell az öröknek, hogy senki a kutya-ólak közelébe ne férközzék a császári ház tagjain kívül. Egy-egy kutyácska csak huszonkét-huszonhárom centiméter hosszú és alig egy kilogrammot nyom. A legérdekesebb, hogy az egész mennyei birodalomban csak a császárnőnek van jogában efajta apró ölebecskéket tartania.

Megőszült kenderike. A legnagyobb természeti ritkaságok közé tartozik a madarak megőszülése. Ilyen eset történt egy kolozsvári vendéglős kenderikéjével, mely nyolcz esztendeig élt kalitkába zárva s a minap adta ki páráját. A madárka egészen megőszült fogságában — tolla megfehéredett. Gazdája kitömette most s mint ritka-

ságot az erdélyi múzeumnak ajándékozta. Megőszült madarakat valóban ritkán lehet látni; fehér hollót csak minden századik évben, ha látnak egyszer. A hatvanas években gróf Haller fehéregyházai kuriáján sok bámulója akadt egy megőszült sasnak. A hatalmas állat, melynek egyik szárnyát valaha golyó érte, nyomorékságában valóságos házi állatává lett a kastélynak, a konyhában evett s az istállóban aludt. Azalatt őszült meg, míg gazdája, gróf Haller Ferencz nyolcz esztendő telt a kufsteini várbörtönben, mint a szabadság mártirja. A gróf, ki egészen megőszült fogságában, haza-kerültekor meghatva látta, hogy régi öreg barátja, a béna sas is egészen megfehéredett.

Sziklafuró csigák. A mire az ember csak a legkeményebb anyagokból készített eszközökkel képes, arra a természet némely alsórendű állatot fölszerel. Ismeretes, hogy a furókagyló a tenger fenekén a legszilárdabb talajba hajlékot fur magának, de erre a munkára már alkatánál fogva alkalmas, kagylói tudniillik éles csúcsban végződnek. Az azonban már nem annyira ismert és nem is olyan természetes dolog, hogy a csiga a sűrű mészkőbe barlangot váj magának a hőség ellen. Az újabb vizsgálatok szerint ez a csigáknál meglehetősen általános. Dél-Franciaországban egészen tömör mész- és márványsziklák vannak átlukasztva, hüvelyknyi átmérőjű csövek húzódnak bennük. A benuszultok tudják is, hogy ezek a csövek csigáktól erednek. Boulange mellett is találtak furt sziklákat és a vizsgálódás megállapította, hogy a furt nyílások a szikláknak azon az oldalán vannak a legtöbbször, a mely legjobban ki van téve az idő viszontagságainak. A furások mélysége egyes helyeken tizenöt centiméternyi is. A közönséges kerti csiga (*Helix hortensis*) az, a mely ezt munkát végzi. Némely vidékeken a sziklákat olyan tömegesen lepik meg a csigák, hogy darázfészekhez hasonlók, s az egyes nyílásokat elválasztó falak alig papirvastagságúak.

Emlékkő egy kutyának. Nemrég történt, hogy egy párisi hölgy a francia főváros közelében *macska-temetőt* rendeztetett be; London közelében pedig van egy kutya-temető. Most a Szt.-Bernát hegyen emlékkövet állítottak *Barrynak*, egy híres bernáthegyi kutyának, mely már hosszabb idő óta látható kitömve a Berni múzeumban. Barry, mely az utolsó igazi bernáthegyi kutyának mondható, tíz év alatt nem kevesebb, mint *negyven*, a hegyek közt eltévedt ember életét mentette meg. Leghősebb tette volt a következő: Egy tíz éves gyermeket talált a hóban fekve, a halált megelőző végzetes álomban. Barry a gyermeket felköltötte, aztán melléje feküdt, mintegy fölhíva a gyermeket, hogy üljön rá. A gyermek ezt meg is cselekedte s Barry a kolostorba vitte. A derék eb halálát egy ismeretlen ember ijedtsége okozta, a ki azt hívéen, hogy a kutya meg akarja marni, lelötte. E két eset meg van említve az emlék-

kövön, melyen ott látható Barry, hátán a gyermekkel, s alatta e szavak: „A hős Barry negyven embernek mentette meg életét s negyvenegyedik által megöletett.

A „rebellis“ papagáj. Egy fecsegő papagálynak heves összeütközése támadt közelebről a párisi rendőrséggel. A madár kalitkája kün függött egy gazdag úriasszony házának erkélyén, a montmartrei hippodrom közelében. A mult napokban egyszerre olyan szókat kezdett kiabálni az utcán juró-kelőkre, hogy csakhamar egész tömeg verődött össze a ház előtt s a pajkos utcai gyerekek ingerkedésére *Polly* mindinkább nagyobb dühbe jött és csak úgy repdestek a csőréből a legválogatottabb gorombaságok. A tömeg úgy állta már az utcát, hogy odament a sarki rendőr is és felkiabált az erkélyre, hogy vigyék be a rakoncátlankodó madarat. *Polly* a rendőr hangjára még epésebb lett és fokozott erővel kezdett rikácsolni:

Te hülye rendőr! Te hülye rendőr!

A méltóságában megbántott rendőr erre felment az emeletre és a papagály tulajdonosnőjének minden akadékoskodása daczára is, fogta a kalitkát és madarastul együtt elvitte a rendőrségre. Néhány óra mulva visszaküldték ugyan a papagályt, de a tulajdonosnőjét pénzbírságra ítélték és az ítéletet szóról-szóra azzal okolta a rendőrség, hogy: a papagály *rebellis*(!) „modorával“ hivatalos ténykedésében sértett meg egy hatósági személyt.

Kutya-macska barátság. A papa kedvence a *Czifra* kutya meg a mama kedvence az örökösön doromboló kis angara cicza: a *Bandi*, örökös badilábon állanak egymással s elkeseredett hévve folyik közöttük a háboru reggeltől napestig. Minden előleges hadizenet nélkül ott támadják meg egymást, a bol találják. A *Czifra* rohamra kész állásba helyezi magát, a *Bandi* védőleg marad előbb méltóságteljesen ülve s csak morgása által adva jelét nemes haragjának. De mikor aztán a *Czifra* éles csaholás közben felé ugrik, s fogait csattogtatja, *Bandi* is kijön flegmájából s felborzolt háttal, felkonkarított farkkal, vadul sziszegve feláll, éles körmeivel tépi a földet s aztán nagy mérgesen a közelébe tolokodó *Czifra* szemei közé ugorva, miután karmainak véres nyomait ellenfelé ábrázatán hagyta, gyorsan megretirál, bölesen tartva a példaszót, hogy szégyen a futás, de hasznos. A következő pillanatban aztán már biztonságba helyezte magát az udvar közepén álló rozzant boros hordó tetejéu, honnan néma kárörömmel tekint alá a *czifrára*, ki ellenfele futása által vérszemet kapva s másrészt elmenekülése által felbőszítve, még hevesebben folytatja támadásait. [Az udvar szárnyas népe megszokva már a naponkénti harezot, rá sem hederítve békésen folytatja kapargálását a szalmában. Az elkeseredett bareznak végre aztán kis nővérkém, *Rózsika* vet legalább egy időre véget a nagy udvarseprűvel, melylyel nagyot huz a támadásba egészen belemelegedett *czifra* hátára, mit a kakas hangos lármával, a tyukok pedig kárörvendő kotkodácsolással kísérnek. *Bandi* sebtében

kereket old, Cifra pedig lekonyított füllel — farkkal sompolyog tovább, szemrehányó tekintetet vetve a hivatlan békeszerzőre.

(V. J.)

Medveviadal. Talán meg is fog honosulni a sportnak ez a fajtája, az alapja legalább meg van vetve. És pedig Olaszországban. A milanoi királyi kastély kertjében történt meg az első medveviadal, Signor Gian Carlo Gallarati Scotti, Mollfetta hercege néhány esztendővel ezelőtt vásárolt a Kárpátokon egy medvebocsot, s betanította mérkőzésre. A herceg izmos fiatal ember s ha medvéje a hátsó talpaira ágaskodik, akkor eléri az ő magasságát, s ámbár a medve sokkal erősebb, ezzel szemben viszont a herceg ügyességével segít magán. Persze arra nem kerül a sor, hogy a maczkó a karmait is használja, ámbár minden szelidítés ellenére nagy kedve volna hozzá a küzdelem hevében. Természetesen éppen ebben rejlik az izgalom. A medve mindig bele szeretné vágni a karmait a herceg husába, ami azonban sohasem sikerül neki. A minap jóteknonyezélra lépett fel a herceg a milanoi királyi kastély kertjében. Legalább félóráig volt együtt a medvével egy nagy ketreczbe és óriás elismerést vivott ki magának.

Egy kutya szobra. Indiana amerikai állam egyik városában, Aurórában, közelebb érekszobrot emelnek egy újfundlandi kutyának, Kelso Bobnak. A derék újfundlandit Kelso Jim rendőr nevelte rendőri szolgálatra, és Bob csodálatos ügyességet fejtett ki. Egy izben letartóztatta egy pénzhamisító banda főnökét, a kit éveken át hasztalan kerestek. A hamisítók épen csónakra ültek, hogy Kentucky államba szökjenek, de Bob utánuk uszott, fölfordította a csónakot és a vezért félig megfulladásra a partra vonszolta. Kevéssel ezután városbirót választottak a városban. Toetge Clint ellen Bobot állították fel jelöltül Kelso Bob néven. A kutya-párt 35 szavazattal győzött. Ez negyven évvel ezelőtt történt. Bobot bemutatták a községtanács elnökének. Nyakába voltak akasztva kitüntetései; szájában fogta a kinevezési okiratot. Persze esküt nem tehetett és a polgármester rossz tréfának mondta a választást. A kutya-párt kétségbeesetten erőlködött jelöltje érdekében. Megbuktatták a polgármestert. Sohasem volt Indianában ily zajos tisztujítás. Kelso Jimet a dolgok annyira felizgatták, hogy öngyilkossá lett. Bob talált rá holttestére, a melytől nem is akart távozni. A derék kutya még sokáig siratta gazdáját. Wainscott Tom, a Bob-párt egyik vezére, fogadta magához a kutyát. A polgárháboruban Wainscott egy északi ezredben harczolt. Magával vitte Bobot, és a kutya oly fényes magaviseletet tanusított, hogy az ezred ünnepélyesen „fiává” fogadta. Wainscott elesett. Bob egész éjen át őrizte testét, s a mikor el akarták távolítani, oly dühösen ellenszegült, hogy egyik katona a kardjával ledöfte. Ott adta ki párját Wains-

cott holtteste mellett. Ott, a harcmezőn temették el a gazdát és a kutyáját egy sírba.

Kutya mint ágymelegítő. Sajátságos kutyahistóriával foglalkozik most a flensburgi városi hatóság. Egy vonatvezető a városhoz kérvényt nyújtott be, a melyben a kutyája után járó adó elengedését kéri, mert az öreg eb ágymelegítőül szolgál az anyósának. A városi tanács meg volt akadva. Ellene is voltak a kérvénynek néhányan, mellette is. Végül egyik városatya rendkívül hevesen kikelt a kutyaadó elengedése ellen, mert szerinte tisztességes házban a kutyának nincs helye a gazda ágyában. A beszédnek oly nagy hatása volt, hogy a vonatvezető kérelmét elutasították.

I R O D A L O M.

Allatok regevilága, írta *Krenedits* Ferencz. — E három fő-részre osztott 320 oldalos könyv első részében a szerző megemlékezve a madár-világ előkelő példányaihoz fűződő történelmi mondákról, bibliai és hitregei jelképezésekről, melyek az őskor népe szemében az ég madarát csodált jelenséggé tették, szól azon a nép fiai lelkivilágában még ma is élő babonás hiedelmekről, melyeket kiválasztott madaraikhoz fűznek. „Az egyik bűvös dalával igéz meg bennünket, a másik szívében, tollában, szemében fejében vagy farkában hordja azt a titokzatos erőt, mely a babonás ember hiedelme szerint segít“ . . .

Regék, mesék, babonák és közmondások mellett megemlékez a szerző a költészetünk verssorai között fellelhető jelképes madarakról és a rég letűnt idők népeinek már-már feledésbe merült dalairól. Történelmi nevezetességű madarak közt Turulmadarunké az első hely, történelmi s természetrajzi nyomokon bizonyítja a szerző, hogy a fakó vagy csatangoló keselyűnek nevezett (Gyrfalvus) volt őseinknek turulmadara.

Másdik nevezetes madár az egyiptomiak, a görögök, a rómaiak és perzsák szent madara, a sas. Azon történelmi nyomokon, bibliai vonatkozásokon elindulva, mely az őskori népek szemében az erő, a legmagasabb tudomány és hatalom jelképévé tette a sást, szól a szerző a népek ezimer-madaráról és felsorolva azok mindenikét, a kétféjű sas eredetére s jelentőségére is rámutat. Harmadik madara a könyvnek a tűzszemű és villámszárnyu „Sólyom“ a műveltség, az előrelátás és a vadászszenvedély jelképe, a középkor nagyra-becsült arisztokrata madara. A történelmi és természetrajzi adatok egész halmaza tárul eléink abból a régi jó időből, mikor:

„ . . . fiatalágát pályáznit tanítá
A magyar „ősz“ . . . s bajt vívni leszállva lováról,
És mint a kerecseny versenyt szökdelni szabadban . . . “

Dözsölő vadászok fejezete alatt tanulságos és derült képet tár elénk a mű a prédáló madarak s szárnyas zsványok életvilágából. Bemutatja őket úgy, a mint felőlük népünk dalaiban, közmondásában és regében vélekedik és a mit róluk valóban tart. A jeles dözsölők után a jön komoly, tudós-képű „bagoly“, az éjszaka királyné aszonya, — teljes történelmi hitregei szereplésében, babonás vonatkozásában, tréfás mende-mondákban s versezetben bemutatva. Utána jönnek a rege-világ legrégebb szárnyasáról, vízözöni mondánk hollómadarairól szóló csodadolgok s a rá vonatkozó ethnographiai vonatkozások, közmondások, mesék s népdalok teljes egésze. — Őt követi méltótársa a varju; ezt a esóka, majd a szarka és a fák, „érvágó“ dajka madara a harkály s ezután pedig a kakuk külön-külön tárgyalva. Mindegyiknek elmondja a szező történelmi szereplését — és azon tréfás s komoly vonatkozású babonás hiedelmeket, melyeket madarai felől a nép fia magának alkot. Érdekes és terjedelmes tanulmányok a galamb, hattyu, liba, gólya, daru és kócsag czimű fejezetek is. Mindenik külön-külön egy-egy történelmi töredék az illető madár életéből, hogy mi volt a népek eszme-világában azelőtt s hogy mivé vált az önző ember szemében manap. Könyvének 135 lapján pihenőt tart a szerző: elmélkedik a madár-élet gyönyörű világa felett . . . Sorba véve őket bemutatja azok szerelmi mámorát s azt a megható madárhúséget, melylyel az igaz madár párja iránt viseltetik. Külön fejezet alatt szól a mű a szárnyas költőkről, a fülemüléről, pacsirtáról és kanáriról. Népmadarai czimű fejezetében pedig a Vörösbecgy, Fecske, Keresztesőrü, Pintyőke, Rigó, Pillangómadár, Ökörszem, Veréb és Czinege találnak helyet. Ismét külön fejezet alatt jönnek a házi szárnyasok: a páva, pulyka, kakas, tyúk, szegény asszony tyúkjja, ezután pedig a csalogató, a melyben felsorolvák azok a beccézető, hívogató szavak és dalok, melyekkel népünk állatjait magához hívogatja — csalogatja.

A könyv második részét a szerző *Becsüld meg az állatot!* czimű intelmével vezeti be, s azt a *Kutya, Macska, Tulok, Szegény ember tehene, Bárány, Kecse, Isten lova, Ló és a Szegény ember jószága* czimű fejezetekre osztva: őstörténeti mondakörét és regevilágát adja mindegyikhez.

A harmadik fejezetben pedig a jelképes állatok, *Időjós állatok, Állatbabonák, Rontás, Rémek, Lélekvándorlás, Ördög és Fene* czimű fejezetek alatt azon nagyrészt szomorú jelenségekről emlékezik meg, melyek népünket még annyira sem engedik boldogulni, a mennyire különben szegénysége megengedné s a mely bajok orvoslása az iskolának és a prédikáló székeknek olyannyira szorgos teendőjét képezi.

Krenedits könyve háromszázhusz oldalos nagy munka és magyar a tárgya, érzése, levegője. Rászolgált arra, hogy dícsérettel szóljunk róla s kedves olvasmányul ajánljuk. Az érdekes könyv megrendelhető *Wesselényi Géza* könyvnyomdájában, *Budapest II. Zsigmond-utca 11—15* szám alatt. Ára 2 forint.

1900. évre tagsági díjaikat újabban befizették:

(Folytatás.)

Kolozsvári tagok:

Dr. Apáthy Istvánné.....	2	kor.
Dr. Békéssy Károly.....	2	"
Dr. Gyalui Bernáth Albert.....	2	"
Biela Mariska.....	2	"
Boér Sándorné.....	2	"
Böhm Mihály.....	2	"
Bournáz Jánosné.....	2	"
Butyka Vilma.....	2	"
Dr. Czikmántory Ottó.....	2	"
Dr. Davida Leoné.....	2	"
Deáky Albert.....	2	"
De Gerando Antonina.....	2	"
Id. Dobái Antal.....	2	"
Dr. Eisler Mátýásné.....	2	"
Éjszaky Károly.....	2	"
Farkas Ödönné.....	2	"
Fazakas József kép. tanár.....	2	"
Ferenczi Dezsőné.....	2	"
Geréb Mártonné.....	2	"
Göllner Etelka.....	2	"
Herczeg Lajosné.....	2	"
Dr. Issekutz Hugó.....	2	"
Dr. Kanyaró Ferenc.....	2	"
Dr. Kiss Mórné.....	2	"
Kőváry Dalma.....	2	"
Kuncz Elek tank. főigazgató.....	2	"
Dr. Lindner Gusztáv.....	2	"
Dr. Lőte József.....	2	"
Özv. Makoldy Sámuelné.....	2	"

Dr. Meltzl Hugóné.....	2	kor.
Dr. Óváry Kelemenné.....	2	"
Pallós Albert.....	2	"
Péterffy Zsigmond.....	2	"
Péterffy Zsigmondné.....	2	"
Dr. Pisztory Mórné.....	2	"
Dr. Purjesz Zsigmondné.....	2	"
Dr. Fellner Istvánné.....	2	"
Schwarzel Adél.....	2	"
Özv. Szász Domokosné.....	2	"
Szász Gerő.....	2	"
Dr. Széchy Károly.....	2	"
Br. Szentkereszthy Zsigmondné.....	2	"
Tauff-r Ilka.....	2	"
Gróf Teleki László (koltói).....	2	"
Gróf Teleki Lászlóné (koltói).....	2	"
Teszler Izsákné.....	2	"
Turesányi Gyula.....	2	"
Dr. Tutsek Sándor.....	2	"
Dr. Udránszky László.....	2	"
Dr. Vajda Gyula.....	2	"
Özv. Br. Wesselényi Istvánné.....	2	"

Vidékiek:

Dr. Pethő Gyula, Budapest (1900. és 1901. évekre 2—2 kor.)
Schilling Rudolfné, Budapest 2 kor.
Gróf Teleki Gusztávné Drassó " "

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Kérelem.

Ismételve megújítjuk mult havi 4. számú közlönyünkben tett kérelmünket, tisztelettel kérve úgy helybeli, mint vidéki pártfogóinkat, hogy még hátralékos 1900. évi csekély 2 korona tagsági díjukat a mi egyszersmind előfizetés a mindenkinek pontosan megküldött havi közlönyért, alúlírtához legegyszerűbben posta-utalvány-nyal mielőbb beküldeni méltóztatassanak.

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Helyesbítés. Lapunk január havi számában a tagsági díjak befizetőinek névsorában elnézés következtében sajtó hiba fordult elő, melyet megnyugtatószól ezennel közgátunk. Az 1899. év ugyanis a hibás szedés folytán került a tagok egyrészének nevei elé, kik tudvalevőleg 1900. évre fizették be díjukat s így 1899. évre semmiféle hátralékban nincsenek.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KOZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

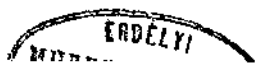
BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i>	Tagoknak tagaági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i>	
Előfizetések és pénztüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Egész évre 2 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számonként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. márcz. 1.	6. szám.

TARTALOM Van der Welden Edéné. *De Gerando Antonina.* — Madárdalok. *Párdányi Pál.* — Egy könyvről. *Schwarczel Adél.* — Az 1879: XL. t.-cz., vagyis a kibágási büntető törvénykönyv 86. §-ának módosítása iránti javaslat. — Mese a madárfészekről. *Londesz Elek.* — *Állatvédelem:* A madarak lövöldözése ellen. — Az állatkinzás büntetése. — *Állatvédelem.* — *Állatvilág:* Milán kutyája. — Páluka helyett egér. — A tevé tenyésztése. — *Állatok emlékszojai* — *Gyászrovat:* Van der Welden Edéné. — *Irodalom.* — 1900. évre tagaági díjaikat befizették. — Kérelem. — Adakozás.

Van der Welden Edéné.

Azon ritka lények egyike volt, kik gyorsan áttünnek ezen a földön és csakis jót hintenek magok körül, jót tesznek önzetlenül, minden ambíció, minden utógondolat nélkül. 1888. óta ismertem. Két évig bennlakó növendék volt nálam s azalatt is, soha egyetlenegy szemrehányást, a legkisebb kis dorgálást sem vont magára. Buzgalommal tanult, mert valódi tudásvágy volt benne s nem törődött a kalkulusokkal, mint a hogy később az életben, nem volt érzékeny a magas állás, a fényes név, vagy a vagyon hatalma iránt. Ő gazdagban, szegényben egyaránt csak az embert látta és egyforma jó, szíves és előzékeny volt mindenkire. Szeretetreméltó társnő volt tanuló társnői iránt, szerette a művészetet, a zenét, ő maga igen szépen hegedült és ha ábrándozott, mint a hogy kell is az ifjú léleknek olykor ábrándoznia, hogy ellensúlyozza a modern tanítás száraz voltát, csakis az igaz és szép költői sejtelve ragadta magával egy szebb, önzetlenebb világba.

Szerető, jó, önfeláldozó gyermek és testvér volt a szülei háznál is.

Később, a midőn Van der Welden gázgyár igazgató neje lett, ismét visszakerült Zilahról Kolozsvárra. Ekkor lett az Állatvédő-társaság buzgó titkára. Mint nő beváltotta azt, a mit a fiatal leány ígért. Odaadó feleség, kötelességeinek élő háziasszony, hű barátnő volt. Hálát érzett mindazok iránt, kik egykor vele foglalkoztak és azt ki is mutatta. Ki tudta mutatni.

Oly buzgón fogta fel titkári tisztjét, mint az Állatvédő társaság tisztviselője, hogy még betegen is elment a gyűlésekre, és betegen is, ő maga akarta mindig felolvasni az okiratokat. A midőn most, halála előtt pár héttel, az Állatvédő társaság megbízásából, elmentem hozzá, hogy az okiratokat átvegyem, nehéz szívvel vált meg azoktól, s szép kis szekrényt készíttetett azok számára, hogy azokat oly rendben lehessen tartani, mint a hogy ő tartotta mindig. Ugy busúlt, hogy már semmit sem tehet az egyletért! Érezte jól, hogy az állatvédelem is előre viszi egy országban a polgárisodást, a finomabb, szelidebb erkölcsöket egyáltalában s erre nézve is egészen európai volt! Kis fiát, ki gyenge gyermek volt, csakis a szeretet varázshatalmánál fogva tudta fölnevelni és megerősíteni. S mindent, a mit tett, rendkívül szerényen, mintegy észrevétlenül tette, nem dicsekedett soha semmivel, mert soha sem volt megelégedve az eredménnyel, mindig többre, magasabbra tört, s gyenge testi alkotását soha számba se vette.

E bucsúszóval se volna megelégedve, mert erényei olyanok voltak, a melyek rejtőzni szeretnek az otthon szent árnyékában, de mai nap oly ritka az ily önzetlen, igaz, tiszta lélek, hogy jó mégis példaképen bemutatni s szereteteinek fájaldalmát e szép emlékekkel enyhíteni.

De Gerando Antonina.

Madár dalok.

I.

Vihar dühöng, havat söpör,
Ordít, bömböl a fergeteg —
Hidegséget áraszt szerte,
Ijeszti az embereket.
Fázva bujnak meleg helyre
A hidegség végét lesve.

Csak két szegény kis madárnak
Nincsen olyan meleg helye;
Hideg tanyán gubbaszt egyik
A tollait felberzelve . . .
Magért ment el gyenge párja . . .
Ez beteg s az ételt várja.

Étel után ment az egyik —
Csak volna hát kint valami! —
Bömböl a szél, nagy a hideg . . .
Szegénynek meg kellett halni.
A beteg meg otthon várja —
Csukott szemmel vár sorsára.

II.

Elnézem a kis madárkát . . .
Nézem szegény küzdelmét —
Zúg az orkán, üvölt vadul
S megy keresni szemecskét.

Küzd viharral, küzd a széllel;
Szeretet ad erőt neki,
Mert kis fia csipeg otthon
S éhesen az ételt lesi.

Ő is ennék, ő is éhes,
De kicsinye még nem evett,
Azért, hogyha talál szegény,
Haza viszi el a szemet.

Oh! A szegény kis madárka
Is tudja mi a szeretet —
Ez érzés őt is jellemzi,
Nem csupán az embereket.

Párdányi Pál.

Egy könyvről.

Ha állatvédelemről szólnak, ma is sokan vannak: a kik egykedvűen vállat vonnak, a kik kicsinylően, vagy éppen gúnyosan mosolyognak; de szerencsére ott a józanon gondolkozók csapata, a kik lassan, de biztosan hódítanak a minden jóért, nemesért küzdő s így az állatvédelem érdekében is hasznosan cselekvő szeretet nevében.

Ez okosan küzdők első sorába áll Fülei Szántho Lajos „Üldözöttek“ című kis könyvével.

Kéréssel, fölhívással fordul az állatvédelem érdekében a gyermekekhez, a nőkhöz, az ifjúsághoz, a rendőrséghez, a hazafias sajtóhoz és minden emberhez a szeretet nevében, mert hiszen: „a ki az állatot védi, az emberszeretetnek tesz nagy szolgálatot“.

Különösen és szomorúan érdekes e kis műben annak elmondása, miszerint „hazánkban ezer, meg ezer számra fogják össze és hurezsolják el énekes madarainkat, ezeket a szegény kis rabszolgákat a távol idegenbe, leginkább Déva és Fogaras vidékére“.

Tényleg nekem is beszélte egy alkalommal Petrozsénben egy bányamunkás, hogy tavasszal többet jövedelmez neki a madarászás, mint a kőszén-vágás.

A fenn jelzett mű írója elkéseredve kiált föl: „A mi szégyenünk táblája a berlini német lapok hirdetése: Ungarische Nachtigallen, die besfen Gebirg-schläger versende das Stück von 255 — 4 Mk. Dtz. 24 Mk. Garantie für alles“. stb. Így Bécs, Potsdam, Hamburg, Prága ismeri s árulja az erdélyi csalogányokat és tengeliczékét. A magyar tengelicze nagyon keresett czikk Amerikában is, úgyszintén a vörös fülemile, bár ez utóbbinak csekély perczentje képes kiállani a hosszú tengeri utat“.

Igaz megdöbbenéssel olvassuk e tényeket s föltétlenül oszszuk az író gondolatát, hogy: „Eltekintve a madarak kimélésének etikai és közgazdászati hasznától, nemzetünk jó hirneve megköveteli, hogy megakadályozzuk ezeknek a szegény állatoknak pusztítását, külföldre való elfecsérlését“.

Érdekes e könyvben annak elmondása is, hogy miként kelnek Angliában a divattal szemben a madarak védelmére, még pedig úgy, hogy a kik érdekelve vannak, kártalaníttassanak. Ugyan is „az éneklő madarakat védő társaság Londonban divatárú üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem lesz a madár-díszítésnek. Legkevésbé kitömött, egész madárnak. Alkalmazza azonban a tyúkok, galambok és más olyan madarak tollait, melyek az embernek táplálékul szolgálnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet“.

Jól eső megnyugvással olvassuk, bár Angliát dicséri ez is, hogy: „parlamentje törvényt alkotott, mely a tengeri madarak pusztítását szigorú büntetéssel fenyíti. Ezt a törvényt a hajósok ismételt folyamódásaira hozták. Kérelmüket azzal indokolták, hogy a tengeri madarak kiáltásaik által a köd miatt eligazodni nem tudó hajókat miadig figyelmeztetik a part közelségére s ez által már nem egy hajótörést akadályoztak meg“.

Ime egy-egy madár kiáltás olykor számtalan ember életét menti meg s még is az ő — a madarak érdekében hányszor szólunk az emberekhez hasztalan! Pedig ha több lenne az állatok iránti könyörület, kevesebb lenne az emberi szenvedés. Mert nagyon igaz Szántó Lajosnak ama jeligéje:

„A szív, mely állat kinját át nem érzi,
Embernyomornak is nyugodtan tér ki“.

Az 1879. XL. t. cz.,

vagyis a Kihágási büntető törvénykönyv 86. §-ának módosítása iránti javaslat.*

Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a a következőleg módosittatik.

86. §.

A ki állatot kinez, vagy durván bántalmaz, ugyszintén a ki az állatkinzás ellen kiadott rendeletet, vagy szabályrendeletet megszegi, kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Visszaesés esetében, ha ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt, az elzárás két hónapig, a pénzbüntetés háromszáz forintig felemlhető.

Indokolás.

Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-ának módosítását a közgazdasági érdekek és a humanitás egyaránt követelik.

Közgazdasági érdek az állatkinzás megakadályozása, mert az állatok nagy jótétemények az emberekre nézve: segitőtársaik a munkában, táplálékukat képezik. Az állatkinzás értékében vagy használhatóságában csökkentti az állat becsét.

A humanitás kívánja, hogy a minden teremtet állatok ura: az ember ne legyen kegyetlen azokhoz az állatokhoz, a melyeket hatalma alá hajtott s szolgálatára teremtet a Gondviselés.

A szelid bánásmód fokozza az állat munkakedvét, büségét, — a durvaság kioltja a szelidséget s vaddá, bosszuállóvá teszi és ingerült állapotában sokszor nagy veszedelmet okoz. A kegyetlenkedés a durvaságot terjeszti s az felettébb káros hatással van, kivált a gyermekek lelkületére s erkölcsi érzékének fejlődésére.

Habár abban az időszakban, 20 évvel ezelőtt, midőn még a közgazdasági érdekek kellő felfogása és a humanitás társadalmi uton sem emelték fel szavukat az állatvédelem szempontjából hazánkban, az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a nagy és hatalmas lépés volt az állatvédelem terén: mindazonáltal a lefolyt 20 év alatt feltűntek e törvényszakaszy fogyatkozásai, a melyek az állatkinzás büntethetőségének nagyon is szűk határok közé szorításában, a büntetés tulenyhegésében és a visszaesés esetében való szigorubb büntetés kihagyásában nyilvánulnak.

* Mutatvány az országos állatvédő-egyesület „Állatvédelem” czimű hivatalos közlönyének január hó 1-én megjelent 1-ső számából.

I.

Szűk korlátok közzé szorította a 86. §. az állatkinzás büntethetőségét azáltal, midőn csak arra az esetre rendeli büntetni, ha az „nyilvánosan“ és „botrányt okozó módon“ hajtatik végre.

1. A „nyilvánosság“ fogalmát tételeles törvényeink egyike sem határozza meg, de a felett nem lehet kételkedni, hogy a nagyközönség használatára nyitva álló minden hely nyilvános helynek mondható. Így az 1879. XL. t.-cz. 84. §-a szerinti kihágás esetében nyilvános hely az utca, tér, templom, vendéglő, koresma, kávéház, színház, hangversenyterem stb.

Az 1878: V. t.-cz. 262. §. szerint minősülő vétség esetében a nyilvánosságot nem helynyilvánossága, hanem a cselekménynek több ember jelenlétében végrehajtása állapítja meg, (Curia 1883. évi 2959. sz. hat.); de megállapított a nyilvánosság akkor is, midőn a cselekmény az utcán követtetett el, habár többek jelenléte nem igazoltatott (Curia 1885. évi 2760. sz. ítélet); megállapított a nyilvánosság, ha a vétség hatósághoz benyújtott írásban foglaltatott (Curia 1889. évi 2854. és 1889. évi 3243. sz. ítélet); de viszont a magánháznál 2, illetőleg 4 tanu előtt elkövetett becsületsértés vétségére sem állapított meg a nyilvánosság. (Curia 1885-ik évi 8607-ik számú és 1887-ik évi 344-ik számú ítélet.) Ezekből kitűnőleg a nyilvánosság fogalmáról egymással ellentétes magyarázatok vannak, az azonban bizonyos, hogy a magánházak nem vonhatók a nyilvánosság keretébe. Nincs mód a közigazgatási hatóságok rendszeres gyakorlatának felsorolására, a mint ők az 1879. XL. t.-cz. 86. §-a esetében a nyilvánosságot magyarázzák, de általánosságban megállapítható, hogy az e szakasz szerinti kihágás elbírálásánál csak az utcákat, tereket s nyilvános utakat tartják és veszik nyilvános helyeknek. Már most, ha egy magánház záratlan udvarán egész csapat szemlélő előtt követtetik is el az állatkinzás, bármilyen durva és kegyetlen legyen az, a 86. §. eddigi szövege szerint a hatóság az ügybe bele nem avatkozhatik és az állatkinzást meg nem büntetheti, mert a nyilvánosság hiányzik, habár az többek előtt történt is, de nem nyilvános helyen, hanem magánháznál.

Hogy felesleges a törvénybe ez a „nyilvánosság“ kifejezés, kitűnik az 1876. XIII. t.-cz. 52. §-ának e szakasszal való összehasonlításából, a hol fel van jogosítva a gazda, hogy az állatkinzó cselédet minden felmondás nélkül elbocsáthassa s ez egyáltalán nem tétetik függővé a nyilvánosságtól, mert hiszen köztudomású dolog, hogy a cseléd az ilyen állatkinzást rendszerint csak olyankor szokta elkövetni, midőn az állattal egyedül marad.

Hivatkozni lehet a Belügyminister 1889. évi 6498. sz. a. hozott határozatára, melyben kimondja, hogy élő szárnyas egereknek (denevéreknek) ajtóra való kiszegzése az 1879. XL. t.-cz. 86. §. szerint minősülő kihágást képez.

Már pedig a szárnyas egereket rendszerint nem az utcán,

hanem a magánházaknál bent levő, többnyire az istállóajtókra szokták felszegezni, a mi szintén nem volna büntetendő, ha a „nyilvánosság“ kívántatnék meg. Így ez a határozat bizonyítja, miszerint az állatkinzás akkor is büntetendő, ha nem nyilvánosan követték el, tehát a „nyilvános“ jelző nemcsak felesleges a törvény szövegében, hanem ártalmas is, mert megbénítja az igazság sújtó kezét.

Még csak a földmívelési miniszter 1888. évi márcz. 26-án 8913. sz. rendeletét szabad legyen felemlíteni, mely az eleven állatok boncolása tekintetében intézkedik, holott ez sem szokott „nyilvánosan“ történni.

Mint hogy tehát az állatkinzást csak úgy lehet megakadályozni, ha annak büntetendősége nincs feltételezve a nyilvános elkövetéstől, — mint hogy a „nyilvánosság“ kimondása akadályul szolgál az állatok védelmében, mint hogy a dániai, angliai, amerikai s némely svájci államokban sem kívántatik meg a nyilvánosság, sőt Hollandiában a nyilvánosság csak fokozottabb büntetést von maga után: annál fogva a 86. §. szövegéből a „nyilvánosan“ kihagyandó.

2. A 86. §. „*botrányt okozó módon*“ kifejezése szintén nagy hátrányára szolgál az állatkinzás megakadályozásának; mert igaz ugyan, hogy a törvény egyszerű „botrányt“ és nem közbotrányt kíván, tehát nem szükséges épen nagyobb csoport jelenléte: azonban az állatkinzás módja lehet olyan, a melyen nem botránkozik meg senki s az mégis a vad kegyetlenkedések közé tartozhatik, a nélkül, hogy a törvény szerint büntetendő volna.

Ilyen pl. a jószágoknak éheztetése, tőlük az eledelnek és itálnak elvonása. Ezt a legtöbb esetben ellenőrizni nem lehet, felfedezése is csak ritkább számba megy.

És az ilyen állatkinzást büntetlenül lehet elköveti, csupán azért, mert a törvénynek az a szövege, hogy „*botrányt okozó módon*“, kizárja a törvény alkalmazhatását.

Az 1876: XIII. t.-cz. 52. §-a szerint a gazda felmondás nélkül elbocsáthatja a cselédjét, ha az a lábos jószágot rosszul ápolja. A cseléd tehát érzékenyen sujtható az állatkinzás miatt, habár ez nem vált is botránnyá, mások azonban büntetlenül üzhetik ezt.

Nem szolgálhat itt elrettentőül az 1878. V. t.-cz. 418. és 419. §. sem, mert ezeket a vétségeket csak idegen ingó dolgokon lehet elkövetni; tehát ha a tulajdonos a saját jószágait rongálja meg, vagy semmisíti meg kinzás által, azért e szakaszok értelmében felelősségre nem vonható.

De megrongálási vagy megsemmisítési szándék hiányában nem vonható azért felelősségre idegen sem, s így ha a tettes szándéka nem az volt, hogy az állatot értékében csökkentse, hanem csak hogy megkinozza, e szakaszok nem alkalmazhatók. És botránkozás nem fordulván elő, vagy bizonyítható nem lévén, az állatkinzás büntetlenül marad.

Ha megtekintjük az állatkinzás ellen hozott összes külföldi törvényeket, úgy találjuk, hogy — Ausztriát kivéve — egyik állam

törvényében sincs meg a büntetethetőségnek a „botrányt okozó mód“ fenforgásától függő feltétele, még ott se, a hol a nyilvánosságról van szó. De Ausztriában is a bécsi állatvédő egyesületnek az ottani belügyministerhez 1898. nov. 10-én beadott kérvénye folytán épen átalakítása alatt van a törvény, hogy abból a „nyilvánosan botrányt okozó módon“ kifejezése kihagyassék.

Ezek szerint a 86. §-nak az a kifejezése, hogy „botrányt okozó módon“, meghiusítván, az állatvédelem egy részét a szövegből kihagyandó volt.

Mese a madáriészekről.

(Egy falusi tanító naplójából.)

Lapozgatva a jó, öreg falusi tanító naplójában, egyszerre megakadt a szemem ezen a történetkén.

— — Egy napon, amikor a szokottnál korábban toppantam be az iskolaterembe, látom, hogy a gyermekek egy alig-alig megtollasodott madárkával incselkednek, úzik, kergetik szegénykét a lóczák között, nagyot kaczagva a rémületén. Beléptemkor természetesen a nebulókat is megszállta a rémület s válla közé húzott fejjel igyekezett valamennyi a helyére, olyan ártatlan arcot vágva, mintha legalább is imádkozás közben leptem volna meg őket.

Éppen rá akartam mordúlni a semmiháziakra, mikor észreveszem, hogy a megkinozott madárka a katedrám alá búvik s mintha tudta volna, hogy most már nem kell félnie semmitől, felém fordította apró, pislákoló szemeit és csipegni kezdett — talán örömben. Lehajoltam nyomban s tenyereim közé vettem a szegénykét azután melengetni, dédelgetni kezdtem gyöngéden, szeretettel. Egészen megfeledeztem e közben a fiúkról, akik rossz cselekedetük tudatában félve lapultak meg a padok között: mindenik a másik háta mögé igyekezett bújni, hogy kikerülje a tekintetemet. Hogy megfeledeztem róluk s a dorgálást akaratom ellenére elhalasztottam, oka van ennek, amelyre mindjárt rá is térek.

Emlékezetem visszaszállt a múltba, a múltnak arra az idejére, amikor én is gyermek voltam, csintalan és meggondolatlan, mint azok ott a padok között, azok a lurkók. Eszembe jutott, hogy

valaha magam is vágyakoztam az olyasféle, embertelen csintalanságra, amelyet most felfedeztem az iskolában. De szerencsére még idejében megjött az eszem s itt az ideje, hogy a magam kárán másokat is okultassak.

Mikor eléggé megjártattam az emlékezetemet gyermekkoromnak egyik emlékezetes esetén, zsebkendőmet fészek formájára összehajtogattam, beletettem a reszkető madárkát, azután odafordultam a gyermekek felé:

— Melyikötök hozta ide ezt a madárkát? — kérdeztem szigorú hangon.

Senki sem felelt, mire a kérdést még szigorúbb hangon ismételttem meg. Most már volt hatása a szavamnak s nagy félénken, mellére lógó fejjel felemelkedett helyéről a Kóka-fiú, a torzonborz, tenyeres-talpas Misi. Sejtettem, hogy ő volt az imposztor; sok csintalanságot követett már el s a többi fiút is rákapatta a rosszra.

Az egész iskola azt várta, hogy keményen megdorgálom Misit s valami fogós leczkét szabok ki számára büntetés gyanánt. Nagy volt tehát a fiúk meglepetése, amikor gyöngéden feddő tekintetet vettem rá, azután leültem. Komor arcczal, a szokottnál lágyabb hangon beszélni kezdtem most, mint aki a szívre igyekszik hatni.

— Azt hiszitek, hogy a szegény állat nem érez fájdalmat s nem szállja meg a rémület éppen úgy, mint az embert, ha veszelelem környékezi? Az állat is Isten teremtménye s ha nem is tudja értésünkre adni a baját előszóval, de éppen úgy érezi a fájdalmat, mint mi, emberek. S ha mi rettegünk a fájdalomtól, miért bántunk mi más Isten teremtményét, melynek teste szintén nincs kőből. Hallgassatok rám, elmesélem most nektek, hogy mi módon tanultam én meg, amit most elmondtam. Réges-régen történt, kis fiú voltam még akkor, mint ti most. Egy napon iskolástársaimmal az erdőbe mentem virágot, meg vadkörtét szedni. Nagyon csintalan gyermek voltam s futkározás közben elszakadtam pajtásaimtól s mindinkább beljebb jutottam az erdő sűrűjébe. Egyszerre megakadt a szemem egy madárfészken, egy terebélyes fa ágai között. A fészekben kis madarak mozogtak, csiripeltek — az anyjuk bizonyosan odajárt valahol élelemszerzés végett. Nagyot rikkantottam örömben s azonnal elhatároztam, hogy felkapaszkodom a fára s kiveszem a fészekből a madárkákat. Milyen jó lesz odahaza játszadozni velük! A másik pillanatban már másztam fölfelé a fára s mivel ügyes gimnasztikus voltam, nem sok időbe telt, hogy megközelítsem a

fészket. A kis madarak bizonyosan észrevették a veszedelmet, mely anyjok távollétében fenyegette őket, mert éktelen csiripolással nyújtogatták felém a nyakukat s pelyhedző szárnyukkal verdesték a fészek oldalát. De bizony én nem gondoltam a rémületükkel. No most mindjárt a kezem között lesztek! Már nyúltam a fészek felé, amidőn egyszerre mormogás üti meg a fületem. A fa alól jött. Lenézek, hát majd lezuhantam rémületemben a fáról — egy hatalmas maczkót pillantottam meg, amint felfelé bámúl, mintha gondolkodnék: hogyan jusson fel legkönnyebben a fára, hogy megragadhasson. Rémületem még nagyobb lett, amikor a maczkó csakugyan átölelte a fa derekát, majd nagy igyekezettel kezdett kapaszkodni felfelé. A hideg veríték kiütött a homlokomon s nagy rémületemben még feljebb kezdtem kapaszkodni. A maczkó utánam.

A vér megfagyott az ereimben s a torkom úgy összeszorult, hogy segítségért sem tudtam kiáltani. No most mindjárt elér a maczkó, mindjárt a fogai közé kap — gondoltam reszketve, mialatt még feljebb igyekeztem jutni a fa tetejére.

Egyszerre — ropp! nagy recsegés hangzik, melyet a másik pillanatban hatalmas zuhanás követ. A maczkó alatt eltört az ág s a testes állat lezuhant a magasból és szörnyű ordítással terült végig a földön. Idő kellett hozzá, amig ismét talpra tudott állani. Hanem a fára való mászástól úgy látszik, elment a kedve, mert tovább oldalgott, maga után húzva a fájós lábát s egy-két szempillantás alatt eltűnt a sűrűben.

Nagy kő esett le a szívemről és megkönnyebbülten pillantottam az égre, s mikor ismét magam elé tekintettem, látom, hogy éppen a fészek előtt vagyok — ott csipogtak a szemem előtt a megrémült madárkák. Istenem, hogy megsajnáltam most szegénykéket — de a szégyen is milyen nagyon elfogta a szívemet. Hiszen ezek a gyámoltalan kis állatok éppen úgy félnek most tőlem, mint ahogyan én féltem a maczkótól. Ez a gondolat ötlött az eszembe s ez a gondolat hatalmasan belevágott a lelkembe.

Mondjam-e, hogy nem bántottam a madárkákat s hálát adva az Istennek szerencsés megmenekülésemért, óvatosan lemásztam a fáról és hazafelé iramodtam . . .

A gyermekek leesett állal, előre nyújtott nyakkal hallgatták elbeszélésemet s hogy meg is értették a tánulságát, sokszor volt alkalmam meggyőződni róla. De leginkább meghatott a torzonborz Misi magabaszállása. Dél tájban bekopogtatott hozzám, lesütött fő-

vel s akadozva motyogott egy-két szót, azután egy marék kendermagot nyújtott felém:

— Mit akarsz ezzel?

— A madárka számára — hebegte el-el csukló hangon.

Londesz Elek.

ÁLLATVÉDELEM.

A madarak lövöldözése ellen. Városunk területén mind jobban elszaporodnak a Flaubert-puskás gyerekek s a külsőváros részekben egész délután esattog a 6 vagy 9-es szobafegyver. A napokban a következő újabb panaszt vettük:

A rendőrség figyelmét felhívom a Sétatérutca néhány házára, hol naponta czélba és madarakra lövöldöznek, pedig embert is találhat könnyen a czéltévesztett golyó.

Továbbá a külvárosokban is így áll a dolog. Nevezetesen a vágóhid táján, a Kővári-telepen, a Kövespad és Holdvilág-utcában, stb. stb. napirenden van a madárpusztítás.

Még a Múzeum kertben is lehet látni madárpusztító parittyával lövő fiukat.

Ezért nem tud teremni elég gyümölcsünk s eszi meg a tenger sok hernyó a fák rügyeit. A magyar Kereskedelmi Társaság pedig hétről-hétre teszi a jelentést, hogy a narancs behozatala folyton növekvőben van.

Ha jól tudom, a város területén nem szabad fegyvert használni. (*Egy madárvédő.*)

Az állatkinzás büntetése. A budapesti orsz. állatvédő egyesület javaslatot terjesztett elő a napokban az állatvédelem érdekében. Ebben a javaslatban olvassuk a következőket: Az 1879. XL. t.-cz. 86. §-ában az állatkinzó büntetése túlenyhén van megszabva 8 napig terjedhető elzárásban és 100 forintig terjedhető pénzbüntetésben.

Ez oly csekély büntetés, még a maximumban is, a mely nem alkalmas kellő tiszteletet szereznii a törvénynek és fékezni az emberi durvaságot és kegyetlenkedést.

Dániában négy hónapig terjedhető fogság és kétszáz birodalmi tallérig terjedhető pénzbüntetés, —

Hollandiában három hónapig terjedhető fogház és 120 frankig terjedhető pénzbüntetés, —

Bazelban két hétig terjedhető fogház, és pedig szigoritással összekötve és 100 fitra terjedhető pénzbüntetés, —

Szent-Gallenban egy hónapig terjedhető fogság, vagy százötven frankig terjedhető pénzbüntetés, —

Amerika egyes államaiban ezer dollárig terjedhető pénzbüntetés és tizenkét hónapig terjedhető kényszer-munka az állatkinzás büntetése.

Mindezek egybevetése indokolja, hogy a 86 §-ban foglalt büntetési tételek az állatvédelem czéljának megfelelőleg szigoritassanak, hogy az állatkinzások száma a büntetési tételektől való félelem által is apasztassék.

Állatvédelem. Ily czimen új szaklap indult meg Budapesten a múlt hónap közepén *Monostori Károly* szerkesztésében és *Grimm Gusztáv* kiadásában. A kitűnően szerkesztett, havonként megjelenő szaklap, egyszersmind hivatalos közlönye az »Országos Állatvédő Egyesület«-nek. Eddig Magyarországon a mi lapunk volt az egyedüli szakorganum, s most az ország fővárosában Budapesten indult meg egy hasonló irányu lap, melynek programja ugyanegy a miénkkel: Szolgálni az állatvédelem ügyét, terjeszteni az állatvédelmi eszméket. Az „Állatvédelem“ második, február havi száma is megjelent már és pedig ép oly változatos és gazdag tartalommal, mint az első szám volt, sőt több ábrával is van illusztrálva a hasznos és szórakoztató füzetke. A lap előfizetési ára az »Országos Állatvédő Egyesület« tagjai számára évenként 2 korona, a nem tagoknak 4 korona. Szívesen üdvözljük a magunk részéről is az új szaklapot, s szívből óhajtjuk, hogy a nemes czél elérésére, az állatvédelmi eszméknek terjesztésére irányuló buzgó törekvését, fényes siker koronázza.

ÁLLATVILÁG.

Milán kutyája. A kutya hű állat. Ez az állító mondat, melyből oly sokszor keresték már ki az alanyi és állítmányt, újból szerephez jutott. Milán király halálos ágya közeléből hiányzottak azok, a kik még a szegény napszámos emberek betegágyát is körül szokták állui

s a száműzött király után alig sóhajtott valaki. A kutya azonban hű állat s együtt szenved gazdájával. A Milán kutyaja gondolkozóba esett az emberek kegyetlensége és hidegsége fölött s ekkép medített:

— Itt az alkalom, hogy bebizonyítsam az ősrégi állító mondat igazságát. Rossz kutya volnék, ha én is elhagynám a gazdám s egészséges tüdővel, farkosóvalva járnék a világban, mikor a felséges úr meghal. Ezt én nem teszem. Kutya vagyok ugyan, de mégsem olyan gyalázatos kutya, hogy ilyesmire vetemedjem.

Miután ily módon medített a király kutya, fájdalmasan vonyított, s az orvosok csakhamar konstatálták rajta, hogy tüdőgyulladásba esett. A király egyre gyöngült, egyre sápadtabb lett s a betegszobából aggodalmas arccal jöttek ki az orvosok.

— Meghalt — mondta a doktor szomorúan.

— Meghalt? — gondolta a kutya s megint az állító mondatra gondolt.

— Ha ő meghalt, én sem élhetek — mondta magában — s estére odavánszorgott a kályha sarkába és kiszüvedett. A gazdája után ment, pedig az állító mondatban, az oly sokszor megtalált állítvány szerint, ő csak állat volt. Ellenben a fia, Sándor, az király, s az sem a haldokló édesatyját, sem a ravatalon nyugvó apát nem kívánta látni.

Pálinka helyett egér. A napokban történt, hogy egy favágó felesége le akarván szoktatni urát a borivásról, egy komájánál rendezett lakoma alkalmával a favágó elé szánt boroskulaesba négy darab ifjú egeret csempészett bele, abban a reménységben, hogy ha ura majd torkában érzi az egereket, egyszersmindenkorra megundorodik az italtól. A jó asszony azonban, ugy látszik, nem ismerte az emberét, mert a javíthatatlan favágó bizony gyönyörűen felhajtotta a kulacs tartalmát s mikor felesége hüledezve azt kérdezte tőle, vajjon nem érzett-e valamit a borban, igen nagy lelkinyugalommal felelt ekképen:

— Valami puha — ugymond — egy pillanatra felakadt a gégém. Már azt hittem, hogy egér van a borban, de osztán' bele néztem a kulacsba s láttam, hogy bizony semmi sincs benne.

Mivelhogy a négy egér ő kelmének akkor már régen szaladt lefelé a torkán.

A teve tenyésztése. Európában eddig csak állatkertben tenyésztették a tevét; most egy poseni gazdag földbirtokos megpróbálja s tevékkel művelti egyik kisebb uradalmát. Eddig, ugy látszik, a teve jobban dolgozik, mint a poseni marhák és ellátása is kevesebbe kerül. Ha kibírja a klímát, nálunk is igába kerül.

Állatok emlékszobrai. Sokan azt hiszik, hogy az állat nem követhet el életében olyat, amiért szobrot érdemelhet holta után.

Hát efféle érdemeket szerzett állat nem is gyakori s ha a Pegazus és Bucephalus néven ismert lovaknak mégis szobra van, ez nagyon régi időben csináltatott s az ujabbkori állatszobrok rendszerint nem egyes állatindividuumok emléksobrai, hanem az emberek emléksobrainak járulékaik vagy kiegészítő részei.

Legujabban két állatszobor kelt érdeklődést, mert magát az állat individuumot örökíti meg és magasztatja fel.

Ezek egyikét egy Dél-Afrikában esett angol tisztnak édes anyja emeltette, fia Blaky nevű csataménjének emlékére. Ez a derék állat hordta ugyanis gazdáját a háború alatt a Moddertől Kimberleyig s innen Bloemfonteinig, hol aztán a megpróbáltatások áldozatául esett.

A kedvencz paripa diszes emlék oszlopára a grófi nő a következőket vésette: „A kedves és hű Blakynék, a derék vadász lónak és első rendű csataménnek, emlékül.“

A másik állat-emlékszobor ezidő szerint csak terveztetik, de bizonyosra vehető, hogy létesül.

Párisban nyanyan nagyban gyűjtik már a közadakozásból a pénzt egy, a Bernhard-hegyi hótorlaszok között felállítandó „kutya-szoborra,“ mely a világhírű Barry nevű eb emlékének van szánva.

Ez a kolostor-eb, mint ismeretes, 12 éven keresztül „foglalkozott sikeresen a hó és jéghegyek közötti utakon eltévedt és szerencsétlenül járt emberek megmentésével, s a feljegyzések szerint nem kevesebb, mint 40 ember életét mentette meg, hogy egy sajnos félreértés folytán a megmenteni szándékolt 41-ik ember kezéből vegye a halált.

Egy napon nyanyan egy hólavina alá sodort ember megmentésére sietett a derék állat. A halállal küzködő boldogtalan ember látva, hogy egy rémséges erejű nagy kutya megragadja, végső erejének megfeszítésével hegymászó botjának hegyét az állatba döfte. A keserű vonítást hallva, emberek siettek a kolostorból a helyszínére, de ekkor az annyira szeretett és nagyrabecsült Barry, áldásos működésének színterén már halálvonaglásban volt s ki is mult.

A felállítandó emlékre ezt a felírást akarják tenni: „Barry — Negyven embert mentett meg s 41-ik megölte.“

Tragédia ez is a maga nemében s említésre mindenesetre méltó.
(r. r.)

GYÁSZROVAT.

Van der Welden Edéné szül. Berger Ilona, a kolozsvári állatvédő-egyesület titkárnője febr. hó 24-én elhunyt. A kiváló erényű úrnő váratlan halálát nem csupán családja, hanem egész Kolozsvár társadalma, — melynek munkás, komoly szerepet vivő tagja volt, — gyászolja. És gyászolja főként az állatvédő-egyesület, melyet mind-

végig páratlan lelkiismeretességgel, nemes odaadással szolgált. Munkássága iránt való elismerésül, egyesületünk örökös tiszteletbeli titkárnővé választotta, mikor betegsége miatt állásától kénytelen volt megválnia.

Haláláról családja az alábbi gyászjelentést adta ki:

Alólírottak megtört szívvel, kimondhatlan fájdalommal tudatják, hogy a forrón szeretett hitves, anya, testvér és sógornő *Van der Welden Edéné szül. Berger Ilona* f. évi febr. hó 24-én hajnali fél 1 órakor életének 28, házasságának 7-ik évében hosszas szenvedés után jobb létre szenderült.

A felejtetlen drága halottnak földi maradványai f. hó 26-án d. u. 3 órakor fognak a gázgyárból az ev. ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjék békével, az örök világosság fényeskedjék neki! Kolozsvár, 1901. február 24. — *Van der Welden Ede*, mint férj. *Van der Welden Emil*, mint gyermeke. *Van der Welden Mária*, *Van der Welden Móricz*, *Van der Welden Ferencz*, *Dr. Éltető Géza*, mint rokonok. *Dr. Berger János*, mint apa. *Dr. Berger Jánosné*, mint mostoha anya. *Dr. Éltető Gézáné szül. Berger Cornélia*, *Berger Gyula*, mint testvérek.

Temetése febr. hó 26-án történt meg nagy és igaz részvétel mellett. Az állatvédő-egyesület koszorút helyezett ravatalára és testületileg jelent meg a temetésen. Nyugodjék békével!

I R O D A L O M.

Az állatok világa. Brehm világhírű művének magyar kiadásából most hagyta el a sajtót a 8-ik füzet. A Méhely Lajos tollából folyó magyar átdolgozás mind nagyobb érdeklődést kelt s a művelt közönség és a szakferfiak nagy várakozással tekintenek minden újabb füzet elé. És méltán, mert amint az eddigi füzetekből látjuk, a magyar kiadás szerkesztője mindent elkövet, hogy az oly vonzóan és lebilincselő közvetlenséggel megírt művet a tudomány mai színvonalára emelje. Kiváló szakismerettel, beható forrástanulmányok alapján gondoskodik arról, hogy minden újabb füzettel kellemes meglepetést szerezzen még a német kiadás ismerőinek is. Örömmel tapasztaljuk, hogy a mű az átdolgozás révén, minden magyarossága mellett sem veszít eredeti frissességéből, ellenben a német kiadásnál sokkal magasabb röptűnek és tartalmasabbnak találjuk, mert az állatélet ecsetelésével kapcsolatban lépten-nyomon, a tudományos állattan nagy eszméinek és kiforrt igazságainak fénye csillan elő. S így min-

den fűzetnek meg van a maga érdekessége, mely a tudomány szempontjából is haladást jelent. A múlt 7-ik fűzetben meglepett bennünket, mily pompásan oldotta meg a magyar szerkesztő azt a nehéz föladatot, hogy az amerikai szélesorru nyíjmok végtelen zavarosságába új rendet és világosságot hozzon. Elvezetlét olvastuk azokat a megkapóan érdekes s a magyar közönség előtt merőben új részleteket is, melyekről csak a legújabb angol irodalom ismerőjének lehet tudomása. A mostani 8-ik fűzetnek kiváló érdekessége s a némettel szemben való nagy előnye, hogy bő megokolással igyekezik kiküszöbölni azt a helytelen fölfogást, mely félmajmok rendszertani értékének tekintetében úgy a német, mint a magyar irodalomban gyökeret vert. A tárgyalt állatok nevezetesebbjei élvezetet és okulást nyújtó, mesteri jellemrajzban vannak bemutatva s a fűzetet ezuttal is pompás kivitelű művészi illusztrációk ékesítik. Az állatok világa a Légrády Testvérek kiadásában jelenik meg. Egy fűzet ára 80 fillér.

A folyó 1901. évre tagsági díjukat befizették:

Vidékiek:

Balogh Károlyné Zilah... 2 kor.
Hortoványi Blanka Bpest 2 "
Dr. Mariska Ödönné szül.
Körössy Piroska Zilah. 2 "

Németh Károly Kecskemét 2 kor.
Pethő Gyula Budapest... 2 "

Kolozsvárról:

Karpf Gyuláné..... 2 kor.
Tasi Végh Bertalan ezredes 2 "

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Kérelem.

Ismételve megújítjuk múlt havi 5. számú közlönyünkben tett kérelmünket, tisztelettel kérve úgy helybeli, mint vidéki azon pártfogóinkat, kik 1900. évi csekély 2 korona tagsági díjkkal, a mi egyszersmind előfizetés a mindenkinek pontosan megküldött havi közlönyért, még hátralékban vannak, hogy azt alírlirhoz legegyszerűbben posta-utalvánnyal mielőbb beküldeni méltóztassanak.

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Adakozás. Az *Erdélyi Bank és tak. pénztár* részvénytársaság igazgatósága az *Állatvédő Egyesület* részére mint minden évben, ismét 50 koronát adományozott. A nagylelkű adományért ezen az úton is hálás elismerését fejezi ki az *Állatvédő Egyesület Elnöksége*.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség:

Belkirály-utca 43. szám.

Előfizetések és pénztüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Égész évre 2 kor. — fill.
Fél évre 1 kor. — fill.
Számonként — kor. 20 fill.

Hatodik évfolyam.

Kolozsvár, 1901. április 1.

7. szám.

TARTALOM Az állatkinzás. — Az állatvédelem és az állatorvosok. — Őszinte szó (Egy állatvédő albumába.) *Szabolcska Mihály.* — Tanyaudvari állatok. *Tömörkény István.* — *Állatvédelem: Hasznos madarak védelme.* — El a szemellenzőkkel. *É. E.* — *Állatvilág: Az ember és a vadállat.* — A madarak veszettsége. — Különös szemű halak. — Medve-idyll. — Pusztuló állatok. — Legnagyobb hal. — Állat-statisztika. — 1901. évre tagsági díjajukat újabban befizették.

Az állatkinzás.

Miért van az, hogy nálunk a gyereknép oly kegyetlen dühvel pusztítja a virágot, miért van, hogy gyönyörűségét leli az állatkinzásban, apró szívébe mi módon törnek be a vad ösztönök? A tanítósaág most foglalkozik e kérdéssel, a melyet fölvetett, hogy választ kapjon reájuk.

Hogy paedagógiai szempontból milyen választ kap rá, nem tudjuk, de a kérdés megfejtésében aligha fog tévedni az a pályázó, a ki a gyermek kegyetlenkedésének eredendő okát a felnöttek kegyetlenségében keresi. A „Wie die Alten sungen . . .“ ismert theoriája a gyermek belső életének fejlődésében érvényesül; és pedig bizonyos, hogy az állattal való durva bánásmódot egy művelt országban sem találhatná el jobban, mint nálunk.

Ütni-verní az állatot, különösen azt az állatot, a mely a gazdájának kenyeret keres, itt szélteben-hosszában divat s hogy egész Európában csak itt divat, annál nagyobb szégyen. Nemrég az országgyűlésen a lótenyésztésről lévén

szó, Gromon honvédelmi államtitkár azt a kijelentést tette, hogy a nép nem tud eléggé bánni a lóval. Nagy fölzudulás támadt erre, pedig voltaképen az államtitkárnak igaza van, legföljebb nem magyarázta ki eléggé a gondolatait. Bizony lóval olyan durva módon sehol sem bánnak, mint nálunk. A kocsit, a mely elé sovány eleséggel tartott czingár lovak vannak fogva, a roskadásig megrakni teherrel, azután még felülni a tetejében s onnan vagdosni a lovakat, ez itt rendes fuvaros-foglalkozás, virtus, a mely a közönség és a rendőr szemeláttára megy végbe az utczákon.

Hogy a bérkocsis csizmaorral rugdossa hasba a lovait s „standon“, szintén a kellemes és gyakori utcai látványosságok közé tartozik. Nemkülönb, hogy a szekeres ostornyéllel veri a kenyérkereső ökre lábát. Ez még a szerényebb tempó, ez csak kedélyeskedés, az izgatottabb tárgyalás akkor következik, mikor az ostornyelet az ökor orrába dugja a szekeres ur s úgy kinozza, rontja, pusztítja a tulajdon vagyonát, oktalan és büntetésre méltó dühében.

Abban egészen igaza van Gromonnak, hogy a nyugati országokban az ilyesmit nem lehet látni. Ott tul sem terheli szekerét a fuvaros, de ha megterhelte, föl nem ülne reá a világért sem. Egyrészt mert tudja, hogy a megterhelt jószágnak elég a terhet vonni, ő maga el mehet mellette gyalog is, másrészt mert tudja, hogy saját fuvarostársai is megvetnék az állatkinzásért. Nem kell, hogy ezt lássuk, tovább menni, csak Ausztriáig. Ott az ostorral csak suhintanak, vagy pattogtatnak, de nem használják állatverő szer számnak. A ki úgy verné az állatot ott, mint a hogy nálunk úton-útfélén szokták, azt ott a helyszinén megbotozná a közönség, úgy okoskodván, hogy a ki az igába fogott állattal így bánik, kivetkőzött az emberi érzésekből s a botra érdemes.

Azonfelül ott áll örkdős gyanánt a policzia.

Nálunk minderről szó sincsen. A közönségben sincs meg az érzés, hogy ott a helyszinemen felszólaljon a durva bánásmód ellen. Az állatkinzások olyan tömegét tapasztalja, hogy egy-egy aktus ellen föllépni nem tartja célravezetőnek. Amúgy pedig törvény és rendelet volna róla, de ki tartja be? Kevés a törvénytisztelő ember, asszony s láb-

száruknál fogva összefűzött s karonhordott piaczi szárnyástól kezdve az egész vonalon kinlódik az állat. Sehol annyi idő előtt rokkant lovat, — vulgó gebét nem lehet látni, mint a nagyobb magyar városokban, a melyek legtöbbje a kinzás folytán előállott túleröltetés következtében ment tönkre. S megy a kinzás tovább. Nem csak az idegen bámul és becsmérel meg érte bennünket, de még a környékbeli gazdálkodók is, mert az állattenyésztő előtt érthetetlen, hogy miként lehet valakinek a tulajdon vagyonát romlasztani és apasztani. S hogy miként lehet egy lóra annyi terhet rakni, a mely kettőnek is elég volna? Ezt a fiakerektől kezdve a vízfordó talyigásig senki sem kérdezi.

Az érdeemes tanitóságnak nem kell messzire mennie a feleletért, ha azt kérdezi, hogy a romlatlan gyermekszívbe miként plántálódik be az állatkinzás vad ösztöne.

A nyílt példák ott vannak előtte az utczákon.

Az állatvédelem és az állatorvosok.

Az országos állatvédő egyesület 1901. évi márczius hó 16-án 114. sz. a. a következő felterjesztést intézte Darányi Ignác m. kir. földmivelésügyi miniszter úrhoz:

114/1901.

Nagyméltóságu Minister Ur!

Az orsz. állatvédő egyesület elé kitérűzött czélók nagy része olyan természetű, hogy azok megegyeznek azokkal a feladatokkal, melyek a földmiv. ministerium keretében gondoztatnak.

Az állatvédő egyesület nevezetesen arra törekszik, hogy a hasznos házi állatok, kivált az igavonók, kellő kiméletben és helyes gondozásban részesüljenek. Ezáltal a nemzeti vagyon jelentékeny részét képező állatállomány javát mozdítja elő.

Az állatv. egy. a mező- és erdőgazdaságra nézve hasznos madarak védelmének előmozdítását különös gondozásban részesíti, s ezáltal a földmivelés érdekeinek tesz szolgálatot.

Az állatv. egy. azáltal, hogy az állatok iránt való szeretetet és kiméletet előmozdítja, ezen eszméket az iskolában és a felnőttek között sok ezernyi nyomtatványokkal és az állatvéde-

lem körül érdemeket szerzett egyének jutalmazásával és elismerésével kitünteti, szociális feladatot is teljesít, mert a tömegek közérzületének szelidítésére hat.

Az állatv. egy. szerény anyagi viszonyai mellett kénytelen tevékenységének fősúlyát arra fektetni, hogy az állatvédelem eszméi minél szélesebb körökben terjedjenek és gyökeret verjenek.

Az állategészségügyi szolgálat államositása következtében a földmiv. ministerium azon közegeinek száma, melyektől az állategészségügy keretébe illő állatvédelem előmozdítása remélhető, egy igen lényeges szaporodást nyert.

Az állatv. egy. az állatvédelemre nézve rendkívüli nyereségnek tekintené, ha az állatorvosok hatalmas tisztikarát céljainak előmozdítása érdekében igénybe vehetné és azért azzal a tiszteletteljes kérelemmel bátorkodik Nagyméltóságodhoz fordulni, méltóztassék az állami állatorvosokat arra felhívni, hogy:

a) az állatvédelem eszméinek terjesztésénél saját hatáskörükben a lehetőségig közreműködjenek;

b) hogy lehetőségig oda hassanak, hogy a törvényhatóságok, kivált pedig a nagyobb városok az állatvédelem érdekében szabályrendeleteket alkossanak;

c) hogy az egyesületnek hozzájuk intézendő megkereséseit lehetőségig figyelembe vegyék;

d) hogy időszaki jelentéseikben az állatvédelem tekintetében felmerült észleleteikről szintén jelentést tegyenek.

A legmélyebb tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy a mennyiben ez utóbbi kérésünket meghallgatni méltóztatik, az idevágó jelentések lényegesebb részét velünk is közölni kegyeskednék.

A legmélyebb tisztelettel maradunk

Az Orsz. Állatvédő Egyesület.

Erre a minister úr a következő rendeletet bocsátotta ki:

131/1901.

Magy. kir. földmivelésügyi minister.

Valamennyi m. kir. állatorvosnak.

2820/elb.
III.1. szám

József Főherczeg úr Ő császári és királyi Fensége védnöksége alatt álló Országos Állatvédő egyesületnek az a célja, hogy a hasznos házi állatokkal, nevezetesen az igavonókkal való kiméletes bánásmódot lehetőleg előmozdítsa és terjeszsze s ezen humanus feladatainak a közönség minden rétegében minél kiterjedtebb megvalósulást és minél több hivat szerezzen.

A magy. kir. állatorvosok, kik hivatali állásuknál fogva a legközvetlenebb érintkezésben állanak az állattartó közönséggel,

első sorban vannak hivatva közreműködni az országos állatvédő egyesület ezen nemes céljainak megvalósítására, minélfogva s a nevezett egyesület kérelméhez képest a következőkre hívom fel az összes m. kir. állatorvosokat:

1. Ugy hivatalos működésük közben, mint azonkívül, valahányszor annak szükségét látják és arra alkalmuk van, igyekezzenek az állatvédelem eszméit terjeszteni, s az állatokkal való durva és kinzó bánásmódot jóakaratu figyelmeztetésekkel csökkenteni, vagy a hol már szabályrendeletek érvényben vannak, szükség esetén ennek alapján hatósági intézkedések igénybevételével megakadályozni.

2. Ott, a hol ezt hivatali állásuk természete megengedi, s a hol annak indokolt szükségét látják, hozzák javaslatba a törvényhatóságoknak, különösen pedig a nagyobb városoknak az állatokkal való kíméletes bánásmódot védő szabályrendeletek alkotását.

Az Országos Állatvédő Egyesületnek az állatvédelem körében hozzájuk intézett megkereséseit lehetőleg vegyék figyelembe, az állatvédelem körében felmerült figyelemre méltóbb jelenségeket pedig alkalom adtán az Országos Állatvédő Egyesület (Budapest, VII., Nefelejts-uteza 14.) tudomására juttassák.

Kelt Budapesten, 1901. évi márczius hó 19-én.

Darányi, s. k.

Nagy hálára kötelezte ezzel ő Nagyméltósága az egyesületet s nagy szolgálatot tett ezzel az állatvédelem ügyének, mert a szakemberek közreműködése külföldön mindenütt üdvösnek bizonyulván, kétségtelen, hogy nálunk is annak fog bizonyulni.

Öszinte szó.

— Egy állatvédő albumába. —

Milyen jó a ti szívetek,
Ti állatvédő emberek!
Juhász, ha szamarát hajtja:
Megesik a lelketek rajta.
(T. i. nem a juhászon,
A szegény gyalogos számaron.)
S az eb, ha étlen-szomjan kóborog,
Megráz ez valóban csuf dolog.

— Én mégis azt mondom tinéktek,
 Vakon szülött e ti erénytek;
 Mindaddig az, míg itten-ottan,
 Lesz ember egy is elhagyottan,
 Mindaddig az, míg léssen árva,
 Kinek az ég, föld mostohája,
 Ki úgy vesz el magános árván,
 A szivtelenség szaharáján:
 Vagy úgy nő fel bűnben, tudatlan,
 Az állatoknál állatabban.
 Mig lesz egy lélek is nyomorba,
 Ki hasztalan vár szájalomra;
 S bús szívek a kereszt jegye alatt:
 Társtalanul bolyonganak.
 Mig szerte úton, útfelen.
 Azt látni szünes-szüntelen:
 Hogy ott seb, s nincs ki könyörülne,
 Hogy itt könny, s nincs ki letörülje!
 Szóval: míg a világ akkép forog,
 Hogy étlen-szomján nemcsak a kivert eb
 De más is kőborog

Szabolcska Mihály.

Tanyaudvari állatok *)

Irta: *Tömörkény István.*

Várományos idő ez a mostani. Leginkább most van az ideje annak, a mikor nagy, komoly, öreg tyukok megkivánják az anyai gondokat.

A fajfentartás ösztöne igen csodálatosan nyilatkozik meg ennél az állatnál, a melyet általánosságban ostobának mondanak; pedig nem az. (Hogy egy-egy kis csírkéjét néha elhagyja, az igaz, de hiszen a legokosabbnak tartott elefánt is így járná, ha egyszerre huszonöt kis elefántja volna.) A tyuk, mikor anya akar lenni, ezt

*) Ezt az érdekes és szép tárczát a *Lendl* Adolf ügyes szerkesztésében megjelenő „Természet“ czimű folyóirat egyik közelebbi számából vettük át. Tömörkény István pompás megfigyelő erővel írta le benne a háziállatok lélektani vonásait, azzal a meleg érzéssel, mely a művészirő jellemző tulajdonsága.

előbb gazdasszonyának tudtul kell adnia. Mert más a madár, a mely tojásait a saját fészkébe rakja. Az csak ráül és addig melegíti a párjával, míg ki nem kelnek, a tyuktojásokat azonban összeszedik s eladják, hát nincs mire ülnie.

Nagyon ritka eset, hogy valamely tyuk ravaszságból úgy el tudja dugni a tojásait, hogy nem találják rájuk, s egyszer eltűnik maga a tyuk is, mig nem idővel megjelenik egy tábor kis csirkével az udvarban. Ez nem is jól van így, mert a tyuk belesoványodik, miután a kakas sokkal nagyobb ur, semhogy segítene neki a költésben és szegény étel-ital nélkül kiulódik ott hosszú napokon át s apró jószágait is összetöri, esenevészre neveli. De sőt van, hogy belebolondul. A dolog ugyanis úgy áll, hogy a „minden napra egy tojást“-t akkor is behozza a tyuk, ha nincsen kakas az udvarban, de ilyen tojásból sohasem lesz csirke. Azonban a tyuk azt nem tudja, de azért őt ostobának nevezni nem lehet, mert hiszen rajta kívül még mások is vannak, a kik ezt nem tudják. A tyuk aztán ül az ilyen tojásokon. Rendszerint báromi hét az az idő, mely alatt teste melegével a rántottának való tojásból előhoz egy eleven állatot, — azonban hogyan jöjjön elő az eleven állat abból a tojásból, a melyben nem is volt benne? A tyuk ilyenkor megbolondul s viselkedésén meglátszik, hogy nagy belső tépelődései vannak.

Ez sem nem hasznos, sem nem kellemes. Ezért az a tyuk, a mely a gazdasági költészettannel ismerős, nem esik hasonló eltévelygésekbe. Komoly, szép, nagy, nehéz és korosabb tyukok ezek, ellentétben azokkal a fiatalokkal, melyek beszállnak a szoba nyitott ablakán este s a vetett ágy párnáira csücsülnek, mi már sokszor adott okot kellemetlen helyzetekre. Érettebb tyuk ilyesmit nem tesz. Hivatását mint bármely más anya, komolyan veszi s ez okból, midőn anyagi gondokra szert akar tenni, ezt úgy adja tudtul, hogy ülni kezd. Keres valami szalmás sarkot, egy rossz szakajtót, vagy akármi ilyes dolgot s abban tőle telhető erélylyel ülni kezd. Ebben a foglalkozásban több napon át megmarad, alszik a szakajtón s ételre nem jön elő. Ez által tudatja, hogy anya akar lenni, hogy fáját szaporítani és nevelni akarja. Nagynéha, napos délelőttökön, a zugból előbotorkál s miután megfürdött a homokban, ismét visszamegy. Mikor azután nyilvánvaló példáját adja komoly szándékainak, tojásokat adnak alá s alanyi költészetre fogják egy rosta alatt, hogy művelje a csodát. Mert ez csodának nevezhető és bámulatot érdemel. Az is szép és megindító, hogy a kötőtűvékony gyümölesszár végén nem következik elő a nagy, duzzadt, gyönyörű baraczk: de ez a költés annál sokkalta csodálatosabb. Egy darab tyuktojásban ott vannak az érthetlenség csodái. El-üldheted Berlinbe, ha kedved tartja: Londonba s a londoni mistress, ha akarja megfőzi, megsüti, lisztbe gyurja, míg ha akarja, tyukot hoz hozzá, aláteszi és csirke lesz huszonnégy nap múlva a tojásból.

Ez oda tartozik a tavaszhoz s ez alapon éppen nem lehet mondani, hogy a legszebb hónapokban csendes volna a tanya.

Százfelül csipog a csirke s a méltóságos tyúk-mamák komoly hangon beszélnek nekik, összetartásra intvén az apróságot. Sétálni viszik a semjékre a kicsiket, továbbá a szőlőkben bogarakat keresgélnek nekik a hártványon. Előle minden állat eltakarodik, a kotlós neki megy a kutyának, macskának, tehénnek s mind megszalasztja. Hasonló lármával vannak a kis kacskák s zajuk a nyárelő teljes zajába kellemesen olvad bele. A madár is mint lármáz ilyentáiban. A rigó elmondja napjában vagy egyszer: hunczut a bíró s miután nagyon sok rigó van, a világ összes bíróságainak kijut a sértegetésből. A csiz is lármáz, a harkály öreg almafákon kopog, a kakuk ver, de anyyi esztendőt jósol, hogy nem érdemes olvasni, úgy sem élünk addig.

A fiatal ákáczból egész napon át hallatszlik: huhu, hubuhu, ott a bankamadár beszélget kora reggeltől késő estig. Néha hosszú, mély hang jön át a levegőn. Előbb olyan, mintha az ólból jönne, mert álmában csakugyan szokott néha így sobajtozni a könnyelmű ifjú sertés, a melynek még akkor is játékon jár az esze, mikor alszik, — azután pedig olyforma hang, mintha valabol messze géppel cséplnének. A cséplőgép dobja bődül ilyeneket, mikor a keresztet bekapja. De sem egyik, sem másik ez, hanem a messzi nádasból a vizibéka szól.

A semjéket nézve meg úgy látszik, mintha benne messze emberek dolgoznának. Emberek bőszáju fehér ingben, fekete mellényben, mit kereshetnek azok ott ebben az időben? Nem is emberek azok, hanem gólyák, a mik kelepelve röpülnek oda, de visszafelé már nem kelepelnek: viszi a gyikot, meg a békát.

Az idén nem panaszkodhatik a gólya valami nagy éhínségről, a sok eső sok békát termelt, valami tó van itt nem messze (ugy egy óra járás), abból esténként idáig küldik üdvözetüket. A zsbosfai iskola híres gólyapárja, a mely negyedéve a nagy szárazság alkalmával agyonverte a fiait, mert nem tudott nekik élelmet adni, most nem eshet ilyen bajba. De azért történt velük azóta is valami érdekes. Fán laknak ezek a zabosfai gólyák, egy olyan jó harmincz-harminczöt esztendőös fa derekában, a hol vastag ágai szétágazni kezdenek. Épp két kis apró fiókjuk volt, csak pár napja keltek ki a tojásból, mikor egyszer látja ám a tanító, hogy hurezolkodnak a gólyák. Előbb bevitték a két fiókat egy boglya tövébe, azután lehordták utánuk a fészket is.

Nagyon ritka esetnek mondják, hogy a gólya így a fészkeivel meginduljon s különösen ritka, hogy a földön keressen magának helyet. Hát csak nézték a házbeliek, hogy milyen munkában vannak a gólyák, de tettüket érteni senki sem tudta. Harmadnapra azután nagy égiháboru történt és beleesapott az istennyila a fába, lehasítván egy ágát a vastagok közül. Épp ott szakadt el az ág a fától, a hol a gólyák fészke feküdt a hurezolkodásuk előtt. A gólyák e szerint két nappal előre megéreztek a veszedelmet, a mit nyilvánvalóan tanuszt az, hogy a baj elmulta után ismét vissza-

hurczolkodtak a fára. Lakásuk most már kényelmesebb is, mint eddig, mert hogy egy faág elpusztult, könnyebb bejárásuk van a fészekhez. Csodálatos történet ez, a mit magam ugyan nem láttam, de az egész környék tisztelete közt megöregedett tanító szava teljes Hitelességü.

A galamb pedig bejár az ereszek alá. A galambnak igaza van. Ha tyúk, kácsa, kutya, macska, sündisznó bebódoroghat, miért ne jöhetne be ő is. Hanem abban azután megint semmi igaza sincs a galambnak, hogy paprikafogyasztónak tolakszik elő. Úgy eszi a törött paprikát, mint a buzaszemet. Most is itt van az asztalon három: két pirosszemü fehér, meg egy szürke vadóc; körülállják a só-paprikatartót és eszik hol a sót, hol a paprikát. A pákosztos állatait még csak elkergetni sem lehet, mert a mellett, hogy ebben a nagy szelidségükben igen szépek, ha hessegetik őket: fölszállás-kor akkora szelet csapnak szárnyaikkal, hogy a tartóban úgysem marad sem só, sem paprika. Hát így inkább csak egyenek, míg bele nem unnak, de a falánkságot csak akkor unja meg a galamb, ha elpusztúl.

Szólópermetezés idején, mikor a kék gáliczot nagy hordóban olvasztják, erre a czéjra az udvaron, ha nem vigyáznak jól reá, az rendszerint galambhalállal jár. Ha hozzáférhet, nem nyugszik addig, míg bele nem kóstol. Valami új italnak nézi. Ott a friss víz mindig a vályúban nekik, de a kék folyadék fölkelte benne a kíváncsiságot s iszik belőle. Csak egy kortyot, de neki az is elég, hogy tőle beteg legyen.

Ilyenkor, mint a rossz gyermek, a ki sok éretlen szilvát evett, betegen megy a gazdája elé. Nem száll el, az udvarban marad s minden módot felhasznál arra, hogy baját észrevétesse. Mint mondani szokás: gubbaszt, a fejét forgatja és szárnycsattogások között vergődik a földön. Ilyenkor, ha látják, nincs lélek, a ki meg ne száná. Engedi, hogy megfogják. Csőrén meglátszik a betegség oka, mert kékszinü, a hogy bemártotta a folyadékba. Tejet szokás neki adni, hogy gyógyítsák s azért issza is. Természetesen nem az kellene a gyógyításhoz, hanem égetett magnézia, a mely valamennyire megsemmisitené a kékkő erejét, továbbá ki kellene mosni a gyomrát. Az utóbbi lehetetlen, magnéziát pedig nem szokás tartani a tanyán. A tej nem is használ, a galamb vergődik még egy darabig, kinosan legyint még egyszer a szárnyával s elköltözik az élők sorából.

A kis állat halála mély szomorúságot okoz s mindenki megilletődik rajta. Emberi érzéseink tarkasága folytán egyik fajta állat elpusztulását hidegen nézzük, elpusztításán magunk is igyekszünk a másik elmulása pedig szinte könnyekre fakaszt. Ez nem az a fájdalom, a mivel a vén kisasszony a fölfordult mopszliját siratja, hanem az valamely megilletődés Isten szép teremtményének elpusztulása fölött, daczára annak, hogy a galamb a gazdasági életben éppen nem az a fogalom, a mi például a versírásban. Nem jól fi-

zet, rossz anya, tojásait, gyakran már kiköltött fiókját is elhanyagolja, csapodár is, azonfelül ama példaképp emlegetett szelídsége szinte szemtelenségnek is nevezhető.

Mindenhova betolakodik, a hol valamiben túrkálhat. A macskától csak a húst és a tejet kell őrizni, míg a galambtól mindent. Ott van a konyhában, kamrában, ott az asztalodon; mikor eszel, ráhág a szalonnádra; kenyeredre, belelép a levesedbe. A macskára ha sicezet kiáltasz, megugrik; ha végig ütsz rajta, néhány óráig jóba foglalva tartja magát, míg a galamb csak akkor röpül el, ha már a kezed oly közel van hozzá, hogy nyakon foghatnád. Akkor megrebben nagy, ijedt szárnyuhogással, hogy a másik perczen ismét más ételfélében okozzon rendetlenséget.

De a macskákkal ellenséges viszonyban vannak. Bár a macskák ilyenkor nem törődnek velük. Tavaszidőben rájuk jó világ jár. Nem kell a konyha körül settenkedni, hogy egy-egy darab csirkeezombot lophassanak. Csak szelíden a házak mögé osonnak a semjékre s ott mezei egérre lesnek. Érdekes kép, mikor a fűvel benőtt zöld tábla minden sarkában ott áll, mint figyelő őrszem egy-egy macska. A mezei egér szabadabb járású-kelesű, mint a házi: így a fogása is könnyebb. A mezei egerek kövérek. A macskák is kövérek.

Legszomorubb sorsa a kutyának van, mert azok lánczon vannak s így nem kóboroghatnak. Azaz hogy nem is „vannak“, hanem csak „van“. A hú, derék, öreg Móricz, a vén tanyaőrző lánczos eb, a ki a tolvaj ellen való tanyavédések emlékeül sebeket viselt a testén s azért mégis mindig bátor és merész maradt; a ki oly okos volt és oly megbízható barát, hogy „a kinek“ merem tisztelni: már nincsen ott a kutyaólban. Helyét a fia foglalta el, egy mérges és mogorva állat; soha sem fog az anyja nyomdokába lépni. Az anyját is ő marta el. Örökké veszekedett vele s a hálátlan dög még egészen kölyökkorában rájött, hogy az anyja testén egy daganat van s ha azt harapja, az fáj neki legjobban. Ez sokáig így tartott, a daganat egyre nőtt, a szegény állat a hasa alatt utoljára már egy egész fiók agyúcsövet hordott.

A doktor sógor, szabadságon itthon lévén, ajánlkozott, hogy megoperálja Móriczot, csak legyen, a ki lefogja. De erre a tanyában senki sem vállalkozott. Hát nincs más mód, agyon kell lőni a kiszolgált, vén ebet. A vén kapás hivatala ez, ő a kutya funerátor. Az ősz ember fülhivatott rá, hogy valamely alkalmas perczen, mikor Móricz alszik, lőnné fültön úgy, hogy föl sem ébredjen. Ez szép halál volna neki nagyon. De a kapás, az öreg és hú munkatárs, a ki harmincz éve van már egy helyben ebben a hivatalában, tisztelettel utasította vissza a parancsot, mondván, hogy annyira szereti ezt az elaggott, vén házörző ebet, mikép rálőni egyáltalán nem bír. Surbankó legény akadt volna, a ki megteszi, de erre még nem lehet rábízni ezt a hivatalt, mert nem ért hozzá s hátha megkivozná a szegény állatot. . . Szerencsére közben jött egy ember, a ki Móriczot elkérte anyaállatnak és szóra igérte, hogy rendes

gondját fogja viselni. A vén eb így elment s úgy lehet, soha többet nem látjuk.

Ki tudná megmondani, hogy az átöröklés tanából mennyi igaz s mennyi a csak vélelem? De ha igaz az emberre, igaz az állatra is. Ez a mostani kutya, a Czitrom, mogorva, haragos, alig másfél-éves és máris öregkutyakedvű. Ezt bizonyára az apjától örökölte, mert az anyja, a Mórioz, még öreg korában és betegsége napjaiban is kedves volt és vannak emberszemek, a melyek nem tudnak annyi lélekkel nézni, mint a hogy az ő szemei tudtak. A Czitrom is adott már az idén kölyköt, de az példátlanul rossz volt. Abban nem volt semmi az öreg anyja véréből, de az anyja rosszasága megvolt benne duplán. Egészen farkastermészete volt, föltámadt benne az ősi vad vér. Még egészen kölyök volt, mikor már nagyon sok esirkét széjjeltépett, mignem agyonlötötte a kapás. Ettől nem sajnálta sem a szándékot, sem a puskaport.

És most már este is van. A semjékről bejönnek a buböczék vizet inni. Oly komolyan jelennek meg e nagyszarvu, testes állatok, hogy a kotlás tyukok hangos lármával hívják össze az apróságot és a maeszkák ijedve futkosnak előlük. Csak a Czitrom, a farkasvérű Czitrom rohan elő a kutyaházból, hogy nekik menjen, mert az jól esne neki, ha egy kis meleg, vérző husba márthatná a fogait.

De a láncza rövid és erős.

Az ugatásra nagy, fekete szemük pillája meg sem rebben . . .

ÁLLATVÉDELEM.

— **Hasznos madarak védelme.** Valahára történt valami a mi szegény kis szárnyas trubadurjaink érdekében is; — a mit oly régóta sürgetünk s a minek az elérése végett annyit agitáltunk. A hasznos madarak kivétetnek immár a „vogelfrei“ állapot veszedelme alól. *Darányi* földművelésügyi miniszternek köszönhetjük ezt, a ki a mezőrendőrségi törvény alapján rendeletileg intézkedett a hasznos madarak védelme dolgában. A rendelet felsorolja azokat a madarakat, a melyeket ezentul nem szabad derüre-borura fogdosni, öldösní, pusztítani, a melyek fészket nem szabad szétrombolni sem tojásaikat elszedni. Hogy az éneklők legtöbbje ide tartozik, az természetes. Pacsirta, fülemüle, kenderike, esiz, tengelicz, rigó, stb. szabadon, bátran félelem nélkül röpködhet ezentul mezeinkben és erdeinkben, melyiknek hol van a hazája. Csakis hatósági engedéllyel

szabad ezentul ilyen madarat fogni, tojasát, fészket elszedni s így is csak tudományos célra és korlátolt számban (tiznél többet nem) sőt korlátolt idő alatt, minthogy az engedély tizennégy napnál többre nem terjedhet. Postán, vasuton, gőzhajón csakis szállítási engedélylyel szabad szállítani a hasznos madarakat. Az engedély minden idevágó fajtáját a szolgabíró, városokban a polgármester, esetleg a tanács adja. A kik vétének a rendelet ellen, azokat megbüntetik. Ezt az okos és bölcs rendeletet minden községben kihirdetik s a mezőőröket külön kioktatják rá. Az ellenőrzés pedig erdőőrnek, utféntartási személyeknek, minden ilyen hatósági személynek egyaránt joga, sőt kötelessége. Hogy a földmivelésügyi miniszter e rendeletét kivált erdész- és gazdakörökben a legnagyobb tetszéssel fogadják, az bizonyos. De így fogadja azt az egész művelt közönség is, a melynek van érzéke az iránt, hogy megtudja itélni, mily megbecsülhetetlen a hasznos madarak rovarpusztító munkássága.

— **El a szemellenzőkkel!** A bécsi állatvédő egyesület már évek óta igyekszik a fuvarosok figyelmét a lovak szemellenzőjére, erre a valóságos kinzó szerszámra terelni. De még csak kísérletet is nagyon kevesen tettek ez irányban a fuvarosok. Hogy a szemellenzők a lónak nyugodt járását okozzák, vagy éppen hogy a bokrosodást meggátolják, az csak mese, a mi a ló természetének és szokásainak nem ösmerésén alapszik és semmivel sem indokolható kinzás. Ellenkezőleg félelmet idéznek elő, bizonytalan, tapogatózó járást és még jobban fokozzák különösen csikóknál a megbokrosodás és elragadás hajlamát. Ez természetes is, mert a mint a ló nem láthat meg minden idegen tárgyat, nem ismerheti meg a különféle zörgések, zajok okozóját, mivel szemei el vannak zárva a külvilágtól, félelme szükségképen csak nőni fog és végül szokásszerű bokrossággá fog elfajulni. A szemellenzők megakadályozzák a kocsisnak közvetlen személyes, úgyszólván morális befolyását a lovakra, hiányozni fog kettőjük közt a szükséges személyes összeköttetés. Lovak, melyek a kilátásban meg vannak akadályozva nem képesek kormányzójuk intézésére, adott jelérefigyelni és arra reagálni. Ezért kell sokkal többször az ostort használni, minek következtében idegesek lesznek az állatok és nem mennek olyan vigan. Ha látnák az ostort, sokszor annak mutatása ugyanazt a hatást érné el, mintha tényleg megérik és ha az-

tán csakugyan használják. nem fognak úgy megijedni és ugrálni, mint ahogy azt most sokszor látjuk. De az ellenző sokszor nemcsak alkalmatlan, de valósággal kinzó szerszám. A ló szemalkata nem olyan, hogy a látást előre lehetne szorítani s ez által a szemet természetellenes helyzetbe lehetne hozni, ellenkezőleg, a minden oldalra való látásra van berendezve és ezt a természetes látóképességet mintegy rossz pápaszemmel mesterségesen befolyásolni, az bizonyára állatkinzás, a minék még hauzna sincs. De a szemellenzők gyakran a szembajok előidézőiként is hatnak. Hidegben és szél ellen hajtva valóságos szélfogók. Léghúzam, porcsapadék az ellenzők és szem közé szorúlhatnak, ami izgatón hathat a szemre és gyuladásokat, katarrust, sőt megvakulást is okozhat. Sokan nem is tudják, milyen nagy részük van a szemellenzőknek a lovak gyakori szembetegségeinél és megvakulásainál. („Landwirthaftliche Zeitschrift.“) *É E.*

ÁLLATVILÁG.

Az ember és a vadállat. Általánosan azt hiszik, hogy ha a szabadon élő vadállatok embert látnak, azonnal megrohanják és marcangolják. Ezzel ellentétben Afrika és India vadászai azt állítják, hogy az oroszlanok, tigrisek és elefántok a legtöbbször nem mutatnak ellenséges hajlamot az emberek iránt. A *Forest and Stream* című amerikai ujság érdekes adatokat közöl most e kérdésre vonatkozóan Walls természetbuvár tapasztalatai alapján.

Walls szerint a farkas csak akkor támadja meg az embert, ha éhes, vagy ha kicsinyeit bántják. A legtöbb esetben menekül az embertől, még a gyermek elől is. Walls maga is találkozott egyszer egy farkassal, a melyik elmenekült élőle. Coloradoban egy fiatal leány haladt az erdőben, a mikor egy farkassal találkozott, a mely nyugodtan állott. A leány el akarta hajtani az utból. Felkapott e végből egy követ és megdobta vele a farkast, mely azonban most már rávetette magát a leányra és megsebesítette őt. A medve csak a legritkább esetekben támadja meg az embert. A puma sem támad emberre, ha nem érzi magát veszélyeztetve. Egyszer éjjel egy vándor hátára ugrott a puma, mire ez hátrafordulva felkiáltott és erre az állat elmenekült. A vadállatok csak akkor támadnak, ha kinzó éhség gyöttri őket és ha kicsinyeiket veszélyben lát-

ják. A chicagói egyetemnek egyik orvostanára azt állítja, hogy a csörgökigyó nem harapja meg az embert, ha nem háborgatják, vagy nem piszkálgatják. És így viselkedik a legtöbb állat.

A madarak vesztsége. Ismeretes, hogy a veszetség főleg a kutya és macska betegsége ugyan, de az ember és valemennyi emlős állat is megkaphatja. A statisztikai adatok bizonyítják, hogy a veszetséget leggyakrabban — az összes eseteknek körülbelül 90%-ában — az eb terjeszti s közvetlenül utána a macska következik, amely az összes eseteknek körülbelül 80%-ában forrása a fertőzésnek. Az így fenmaradó 20% azután a többi emlős állat között oszlik meg, amelyek közül sorrend szerint a szarvasmarha, a sertés és a juh, az erdő vadjai közül pedig a farkas és a róka az, mely a veszetségnek leginkább terjesztője. Sőt az erdő vadjai között néha valószínű veszetségi járvány keletkezik. Ilyet észleltek például 1822-ben Németországban a rókák; 1886—87-ben pedig a Richmond-park dámszarvasai között, amikor 1200 dámvad közül 264 pusztult el a veszetségben. A mi a madarakat illeti, róluk már régebben vitatkoznak a tudósok, vajjon a veszetség vírusával fertőződhetnek-e. Züri már 1882-ben közölte, hogy a veszett kutya marta madarak egy része a marás után átlag 6 hét múlva (kivételesen több hónap múlva) betegedik meg veszetségben. A madarak ilyenkor igen élénkké, izgatottá válnak, hangjuk rekedtes, nagyokat ugranak és más állatokat, sőt az embert is megtámadják, megcsipik. Ezt az izgatottsági szakot csakhamar (átlag huszonnégy óra múlva) bénulás követi, mely két-három napig tartván, az állat halálát okozza. A kérdés tisztázása végett megkísérelték, hogy a madarakat a veszetség vírusával mesterségesen fertőzzenek. Pasteur úgy nyilatkozott, hogy nem bizonyos, vajjon a tyúk veszetséggel fertőzhető-e. Végre Gibier vizsgálataiból 1884-ben kétségtelenül kiderült, hogy a madarak is megkaphatják a veszetséget és ki is gyógyulhatnak belőle. Gibier vizsgálatait újabban Bécsben, Paltauf tanár szerotherapeutikai intézetében megismételték. A kísérleteket Kraus és Clairmont különféle madarakon végezte és szintén megállapította, hogy a madarak tényleg megkaphatják a veszetséget. Idősebb galambok nem fogékonyak a veszetség iránt, a veszetség vírusával sikerrel nem fertőzhetők; a fiatal galambok ellenálló ereje csekélyebb, mert olykor megkapják a veszetséget. Megkapja a veszetséget a mesterségesen fertőzött lud, tyúk és bagoly is; betegségek lefolyása ugyanolyan, mint a galambé. A lud és a bagoly a fertőzés után több-

nyire két hét múlva betegedik meg a veszettségben. Hasonlóképen hosszan tart a madarak kitört veszettsége is; az emlős állatok, ha a veszettség kitört rajtuk, átlag 2—3 nap alatt elpusztulnak; a madarakon e betegség 14 napig, sőt hetekig is eltart és elég gyakran gyógyulással végződik. A nevezett buvároknak sólyomféléit és varjakat nem sikerült veszettséggel fertőzniök; ezek a veszettséggel szemben tehát nem fogékonyak.

Különös szemű halak. *Makarius Soleem* csodálatos halakat fedezett föl. A város közelében források fakadnak, melyek később egyesülve, a Hasbani folyót képezik. Nevezet ott különböző halfajokat talált, melyek mindegyikénél a szemnek elkorcsosulását tapasztalta. Ott különböző természetű csoportot különböztetett meg a szemek képződését illetőleg és pedig melyeknek két nagy kiálló szemük, melyeknek egy rendes és egy kiálló, továbbá melyeknek két és pedig úgy a nagyságban, mint a fejlődésben abnormális szemük és végül, melyeknek egy normális és egy teljesen elkorcsosult szemük volt. A kérdéses vízfolyástól alig 100 lábnyira két barlang létezik és valószínű, hogy eme csodálatos halak ebben ivnak és hogy e barlangokban uralkodó sötétség okozza a szem jelzett elkorcsosulását. Meg kell jegyeznünk, hogy a környék egyéb vizeiben élő halak látási szerve teljesen normális és azok elkorcsosulása esakis kizárólag egy vízfolyásra, illetőleg az abban élő halaknak mintegy egy negyedére szorítkozik. A patak vize hideg és meglehetősen tiszta. Néhány nagyon kiálló szempárral bíró hal testének és szemének színe sötét, mely utóbbiak, a halak mozgásából következtetve, alig, vagy teljességgel nem bírnak a világosság iránt érzékkel. Végül a végzett kísérletek alapján megállapították, hogy az egy normális és egy abnormális szemmel bíró halak az utóbbival jóval kevésbé látnak, mint a normálissal.

Medve-nyíl. Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesületnek Szebenmegyében, a 2544 m. magas „Negoi” hegységen van egy menháza, mely élelmi-szerekkel is el van látva s november 17-ig rendszeren mindig nyitva áll. A múlt évben ezen a napon az „Erdélyi Kárpát-Egyesület” szebeni fiókjának több tagja kirándult a menházba s akkor alkalmuk volt megfigyelni, hogy egy magára hagyott közeli pásztor kunyhóba egy medvecsalád miként rendezkedett be, nyilván a küszöbön álló tél elől. A család 3 tagból állott: egy roppant nagy anyamedve és két már szépen fejlett bocsból. A kan medve nyilván rablási kalandon volt s hogy vajjon hazatér-e, a turisták nem bírták bevárni, mert délután haza indultak. Alig érkeztek azonban a hegy-

ség lábához, egy vadásztársaságra bukkantak, mely éppen az állatok elejtett két kapitális kan medvében gyönyörködött. Nyilván ezek egyike lehetett a családfő. A vadászok szerint a Negoi alján tartott hajtóvadászaton hét medve volt a hajtásban. Egybehangzó hírek szerint rég nem volt annyi medve Szebenmegyében mint az idén.

Pusztuló állatok. A vadállatok pusztulása a műveltség terjedése következtében Észak-Amerikában nagyon szembetűnő. Kanadában a régebben elterjedt erszényesek közül ma már csak az opossum maradt meg. Az északi részeken az utóbbi pár évtized alatt két híres madár pusztult ki: a nagy buvár madár, mely különösen Uj-Fundland és Labrador környékén tartózkodott s a gyönyörű dunna-kacsa, melyből egyik legutolsót 1852-ben ölték meg a halifaxi öbölben. A nagy emlősök között az amerikai dámszarvas és bölény elpusztulása jóformán csak évek kérdése; míg még 1877-ben is száz-ezernél több bölényt ölték meg, most már arról gondoskodnak, hogyan lehessen ezen állatok utolsó példányait külön rezervált vadászterületen megmenteni.

Állat-statisztika. Az állatvilágban eddig a tudósok 366,000 fajt különböztetnek meg, melyből 230,000 fajta a rovarokra jut. Emlős faj 2,500, madár 12,500, hal 12,000, hüllő 4,400 ismeretes. A puhányokhoz 50,000 tartozik.

Legnagyobb hal. A utóbbi husz esztendő alatt horogra került legnagyobb hal kétségtelenül az a hatszáz angolfontos fűrészhál volt, melyet *Hofe* amerikai tarpon-halász *Florida* partján a tengerből fogott. *Ward Rowland* természetbuvár, ki ennek a szerencsés fogásnak szemtanuja volt. figyelemmel kísérte, hogy mikép került horogra. A küzdelem körülbelül egy és fél óráig tartott és mindaddig, míg két szeme között a fejére egy hatalmas ütést nem mértek, nem lehettek urai a zsákmánynak. A tarpon-halászat igen nagyfontosságú sport, mely azonban egyszersmind igen veszedelmes is. Megtörtént, hogy a halászt egy ily horogra került 155 fontos hal egy sötét, viharos éjszakán 6 angol mérföldre hurczolta keresztül-kasul a tengerpart mentén, mielőtt a halász hatalmába kerithette volna. A tarpon-halászat kis csónakokról történik és nem ritka eset, hogy a nagy hal, mely horogra került, átugorja a csónakot és ilyenkor, ha a horgászó hirtelen ki nem tud térni, igen könnyen megesik, hogy kiszorul a csónakból.

1901. évre tagsági díjukat újabban befizették:

Gróf Klebersberg Béláné Kolozsvár.....	2 kor.
Báró Szentkereszty Zsigmondné Kolozsvár.....	2 „
Dr. Nicora János tanár Lőcse.....	2 „

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség:

Belkirály-utca 43. szám.

Előfizetések és pénztüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 2 kor. — fill.
Fél évre 1 kor. — fill.
Számunként — kor. 20 fill.

Hatodik évfolyam.

Kolozsvár, 1901. május. 1.

8. szám.

TARTALOM. Beszámoló. *Várady József.* — Választmányi ülés. — Az állatvédő egyesület közgyűlése. 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztárnok jelentése; mérleg kimutatás. 4. Számvizsgálók jelentése. 5. Elnöki záró beszéd. — A fecskék.

Beszámoló.

A kolozsvári állatvédő egyesület e hó ötödikén tartotta meg a városháza közgyűlési termében nagy évi közgyűlését. A közgyűlés az Egyesület tagjainak élénk érdeklődése mellett folyt le, a mi leginkább nyilvánvalóvá teszi azon eredményeket, a miket az egyesület buzgón folytatott munkásságával ez ideig is el tudott érni. Ugy a közgyűlésen megtett jelentésekből, valamint a rá következő választmányi ülés tanácskozásaiából hű képet nyerhetünk az Egyesület egy évi működéséről, mi, ha nem is volt mindenben feltétlen sikerű, de ezt, a nép szellemével még mindig nem egyező eszmét: az állatvédelmet sokban győzelemre vitte.

Ha összehasonlítjuk a múlt évet a mostanival, arra az örvendetes tapasztalatra jövünk, hogy a humánus cél érdekében végzett munkánk eredményesebb, mint volt a közel múltban. Sőt mi több, a budapesti testvér egyesületnél is jóval előbbre vagyunk.

Az egyesület áldásos működését különösen a télen fejtette ki, midőn ezer számra mentette meg az éhező madárkákat a hidegtől és éhségtől. Tagjai naponként ligózták a várost; útjaikat a falak s házak mellett elhintett magok s morzsa-

lékok jelezték, melyek a madárvilág éhező proletárjainak „ingyen kenyeret“ szolgáltatottak.

A fuvarosok által elkínzott igavonó állatok megvédelmezésében, ha nem is közvetlenül — de a rendőrség közbenjárásával — lépett föl sikeresen s a kiméretlen embereket annyira megfélemezte, hogy ritkaság számba megy ma már egy-egy ilyen botránnyos állatkinzás, pedig tavaly még napirenden voltak az effélék, ilyen intremánus cselekedetek.

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy most már egyáltalán mentek vagyunk az állatokkal szemben elkövetett brutális bánásmódotól s nem is mondhatom, mert még csak most kezdték meg az építkezéseket s tudvalevő dolog, hogy a legtöbb állatkinzás itt történik.

Éber szemekkel őrködik az egylet ezért az építkezések felett s míg a rendőrség büntetésekkel igyekszik elrettenteni az elfásult lelkű egyéneket embertelen cselekedeteiktől, addig az egylet tagjai jó példát mutatva igyekeznek hatni reájok, természetesen kisebb eredménnyel, mint amazok. S hogy az ellenőrzési kedvet fokozza, évenként jutalmat oszt ki azon rendőrök között, kik e humánus ügy érdekében közreműködtek.

Minden tőle kitelhető elkövet az egyesület, hogy a humánus gondolkozásu embereket maga köré gyűjtse s a humánus ügyet, melyet maga elé tűzött híven, odaadóan s e mellett eredményesen is szolgálhassa. Törekvéseit siker is koronázza s minden évben nagyobb és nagyobb és mindig több vívmányt tud felmutatni működési körében.

Az utóbbi időkben az egyletet sokáig foglalkoztatta a lóhus árulás és a Kolozsvártt felállítandó lómészárszék kérdése. Ez ügyben mozgalmat is indított, melynek hatása alatt a budapesti testvéregyesület most foglalkozik ez ügygyel.

Kolozsvárt a lóhus kérdése ez időszertint még nem aktualis, mert a lakosság legszegényebb része is — kevés pénzért — jó és tápláló marhahushoz juthatna, ha a lóhus-mészárszék helyett a Reich Albert és Jakab László által ajánló vágószékek tervét valósítanák meg. Remélhetőleg a város felfogja karolni ezt a praktikus tervet, mely végeredményében a legüdvösebb és leghumánosabb vállalkozás.

Választmányi ülés.

— 1901. ápril hó 29-én. —

A kolozsvári állatvédő egyesület választmánya április 29-én délután 4 órakor a br. *Bánffy* Zoltánné urnő lakásán gyűlést tartott, melyen az egyesület programjába vágó több fontos kérdés nyert elintézését. Jelen voltak br. *Bánffy* Zoltánné, gr. *Korniss* Berta, *De Gerando* Antonina, *Kiss* Mórné, *Kozma* Ferenczné, *Pisztory* Mórné, *Purjesz* Olga, *Szvacsina* Gézáné, *Virányi* Istvánné, a férfiak közül *Jakab* László állatorvos, *Reich* Albert egészségügyi felügyelő, *Virányi* István egyesületi titkár és pénztáros és *Bányai* Elemér.

Br. *Bánffy* Zoltánné a tagok üdvözlése után megnyitotta az a gyűlést és felkérte *Virányi* István h. titkárt a tárgysorozat előterjesztésére. A tanácskozások rendjén a választmányi gyűlés szomoruan vette tudomásul az egyesület buzgó és fáradhatatlan tagjának, *Wan der Velden* Edéné urnőnek halálát és elhatározta, hogy a május hó elején tartandó nagy közgyűlésen külön is méltatni fogja az egyesület érdekében kifejtett munkásságát.

Általános tetszést és helyeslést idézett elő báró *Bánffy* Zoltánné és *Virányi* István előterjesztése, midőn tudatták, hogy a *Wan der Welden* Edéné halálával megüresedett titkári hely betöltésére *Purjesz* Olga kisasszonyt, *Purjesz* Zsigmond orvos professzor nagy műveltségű leányát kérték fel, ki a felszólításnak készséggel engedett és e gyűlésen már megkezdte működését.

Virányi Istvánnak a pénztár állapotáról szóló jelentését egyhangulag tudomásul vették és köszönetet szavaztak a pénztár lelkiismeretes kezeléseért. — Az egyesület vagyona jelenleg 2077 kor. és 45 fillér. — Az évi nagy közgyűlés helyének és határidejének napját pár nap múlva a lapok útján tudatni fogja az egyesület.

Az ezután következő apróbb ügyek megbeszélése után a tárgysorozat legfontosabb részére, a Kolozsvárt felállítandó lóhús mézár-szék ügyére került a sor, melyre nézve *Reich* Albert állategészségügyi felügyelő és *Jakab* László városi állatorvos terjesztettek elő az egyesület felkérése folytán részletes indítványt. A nagy körülménnyel és alaposítással szerkesztett indítványban, melyet *Jakab* László *Reich* Alberttel egyetértőleg dolgozott ki és olvasott fel, a külföldi viszonyokkal való párhuzamos ismeretetés után rámutatnak a szakértők a mozgalom apropójára, majd indokolásuk eredményében arra

a megállapodásra és meggyőződésre jutnak, hogy Kolozsvártt a lakosság esekély számánál és kevésbbé nyomasztó viszonyainál fogva a lóhús mézárszék felállítása nem járna kellő eredménnyel. Magyarországon ez az intézmény még ismeretlen, jeléül annak, hogy a nép idegenkedik a lóhús fogyasztásától, továbbá az ilyen akcióknak kiinduló pontja és végrehajtója ez időszerint csak a főváros lehet, mint a hol a drágaság és a nehéz munkaviszonyok következtében a munkásnépnek, bizonyos töredéke inkább van ráutalva az ilyen egészséges és olesó, de nálunk még mindig nagyon előítéletes élelmi cikkek fogyasztására. Végül ajánlják, hogy a szabad székek felállítása érdekében, járuljon egy küldöttség a tanácshoz, azzal a kérelemmel, hogy engedélyezzen a tanács egy olyan mézárszékot, hol a szegény nép számára egészséges, de olesóbb marhahus, hideg hus, étkek stb. kimérhetők legyenek. A szakértők indítványát a választmány köszönet nyilvánítása mellett magáévá tette s ezzel a gyűlés másfél órai tanácskozás után véget ért. Az érdekes szakvéleményt egész terjedelmében az alábbiakban ismertetjük:

Tisztelt Választmány!

Folyó évi január hó 20-án azon megtisztelő felhívást kaptuk az „Állatvédő Egyesület“-től, hogy a Gr. Bethlen Karolina úrnő által a lóhús mézárszék felállítása ügyében tett humánus indítványra vonatkozó véleményünket, esetleg konkrét javaslatainkat terjesztük elő.

Mi, kik hivatásunkból folyólag nemcsak köz- és állategészségügyi szempontokból, hanem közgazdasági és társadalmi vonatkozásaiban is figyelemmel kísérjük az egyes országok hus szükségleteinek miként való kielégítését, a legnagyobb elismeréssel vagyunk a nemeslelkű Grófnő fenkölt gondolkodása iránt, melylyel a társadalomnak nagy és nehéz nélkülözésekre utalt osztályán segíteni, nekik a legszükségesebbet, az egészséges táplálékot olesóbbá tenni törekszük. Mélyen érezzük mi is, hogy igazában a szegénység ott kezdődik, a hol a mindennapi kenveret vagyis a táplálkozásra szükséges eledelt nem képes az egyén előteremteni, melyhez pedig minden lénynek joga van e földön. Ennél a pontnál tehát el kell oszlania az elő ítéleteknek és félre kell állnia a módosabbak ugynevezett gazdasági érdekeinek, mert az üres gyomor nem alkuszik, hanem kér és ha nem kap . . . követel!

Az emberi nem zömének életküzdelméi ősidőktől fogva a táplálék biztosítása körül voltak legerősebbek s ezért folyik ma is a harc az emberek között. Ott a hol ezt sikerül úgy biztosítani, hogy a társadalom minden rétege a maga igényeihez mérten viszonylag könnyen fedezheti ilyennemű szükségleteit, nem csak nyugodtab-

ban lesznek az emberek, hanem bizonyos fokig az idealisztikus célok iránt is fogékonyabbak. Aki tehát enni ad az éhezőknek, az annak lelki nyugalalmát is vissza adja és az élet nemesebb nyilvánulási iránt fogékonyabbá teszi.

Az emberiség küzdelmeinek eme céljára és helyzetének felismerésére vezethetők vissza mindazon intézkedések, melyeket az egyes államok hatóságai a mivelt társadalom segítségével, a szegényebb néposztályok életszükségleteinek olcsó és biztos kielégítése végett már eddig is tettek és a jövőben majd fokozottabb mérvben tesznek.

A megélhetési viszonyok azonban nem csak az egyes államokban, különböznek egymástól, hanem egy és ugyanazon állam területén is nagyon eltérők a népesség száma, az őstermelés aránya és a kereseti források bősége vagy fogyatékosága szerint, amiből önkét következik, hogy ami az egyik helyen már feltétlenül szükséges, az a másikon még nélkülözhető.

Ha ebből a szempontból az egyes európai államokat tekintjük, el kell ismernünk, hogy néhol a népesség száma a terület nagyságához, vagyis az őstermelés arányához máris oly nagy, hogy annak szükségleteit az a föld, az a vidék nem fedezheti; az idegen tájakról vagy országokból be vitt tápszerek beszerzési ára pedig nem hozható megfelelően arányba azon népek keresetképeségével vagy kereseti forrásaival és így a szegényebb néposztály igazi nélkülözése ott már bekövetkezett.

Ha nem az egyes országokra, hanem az országok némely vidékére vagy pontjára fordítjuk figyelmünket, kicsinyben ugyanezeket a viszonyokat találjuk, sokszor még olyan országokban is, a hol különben és nagy átlagban az őstermelés a népesség számával aránylagos. Az ilyen helyeken a nélkülözés oka nem a szükséges anyagok hiányában van, hanem vagy a népek kereset képességének fogyatékoságában, vagy a beszerzési árak aránytalan nagyságában, melynél fogva a kisebb keresetűek szükségleteiket fedezni nem tudják.

Nagyjában ezek az okok kényszerítik a hatóságokat és népet arra, hogy a megszokott tápanyagok mellett olyanokat is forgalomba bocsátanak illetőleg olyanokat is elfogyasszanak, melyeket jobb viszonyok mellett figyelemre nem méltattak.

Mint tudjuk, az utóbbi századokban a lóhus sem szolgált rendszeresen emberi táplálékul, de mert tápláló ereje csaknem egyenértékű a marha és juh húzával, másrészt, mert a történelem tanúságai szerint az ó korban rendszeren fogyasztott eledele volt némely népfajoknak, miglen szükségből korunkban is ezer számra került emberi fogyasztás alá a nélkül, hogy az emberek egészségének a legkisebb ártalmára lett volna: az ismételve beállott szükség perceiben első sorban is erre gondoltak az emberek és ma már, tekintettel a szegényebb néposztály élelmezésének javítására, illetve ennek szükséges voltára, Olasz, Német és Franciaország egyes nagyobb városaiban, valamint Dániában és Ausztriában is engedélyezve van a lóhusnak nyilvános kimérése.

Nálunk is többen vannak, kik a lóhus fogyasztásának lelkes szószólói és sürgetik annak engedélyezését. Így Tormay Béla miniszteri tanácsos, Dr. Hutyra Ferencz főiskolai rektor és Monostori Károly főiskolai tanár sokat fáradoztak már ebben az ügyben, de még eddig annyiban eredménytelenül, hogy hazánk területén lóvágóhid építésére és lóhus kimérésére engedély nem adatott.

Ha ezt a tényt össze hasonlítjuk a külföldi viszonyokkal, melyek szerint ott nemcsak a lóhus fogyasztása emelkedik nagy arányokban, hanem némely helyen immár a kutyákat is rendszeresen hizlalják és nyilvános vágóhidakon levágva husukat nyilvános székekben mérik: akaratumk ellenére is keressük az okokat, melyek ott ezt szükségessé, nálunk pedig ez időszertint még feleslegessé teszik.

Mi tudjuk és készségesen elismerjük, hogy a lóhus fogyasztása által tetemes értéket lehetne megmenteni a megsemmisüléstől és ezen nagy érték mindenesetre a nemzeti vagyon öregbitésére is szolgálna, sőt e mellett sok szegény munkás családnak anyagi és ételmezési viszonyait javítaná, de ezen tagadhatlan előnyök mellett, a mi termelési és általános gazdasági állapotainkra, bizonyára a hátrányai sem maradnának el; legalább addig nem, míg az őstermelés ehhez az irányhoz nem igazodnék.

Messze vezetne, ha részletesen kiterjeszkednénk a lóhus fogyasztás ügyével kapcsolatos kérdésekre, melyek felett sokat lehet pró és kontra elmondani, ép azért csak a már vázolt általános társadalmi és gazdasági, illetőleg népesedési és termelési viszonyokra utalunk és ezek alapján tiszteletteljes véleményünket, a következőkben foglaljuk össze:

a) Az indítványt korszerűnek tartjuk, de mert hazarészünkben, s különösebben Kolozsvár sz. kir. város területén, ahol annak megvalósítására első sorban is gondolni lehetne, az általános viszonyok, nevezetesen a népesség száma, kereset forrásainak megoszlása és a kereset aránya ezidő szerint meglehetősen összhangban áll a megszokott tápszerek és husfélék piaci áraival míg másrészt, a város területén a szegényebb sorsu gyári munkások száma aránylag csekély ahhoz képest, hogy a lóhus előkészítéséhez mulhatlanul szükséges külön vágóhid és mészárszék felállításának költségeit a várható csekély üzleti forgalom megbírná; azt hisszük, hogy ez irányban a kezdeményezés nálunk még ma korai lenne.

b) Ha ezek mellett számot vetünk az előítéletekkel is, melyeknek leküzdése a kisebb népességű városokban sokkal több akadályba ütközik, mint a nagyobb gyári vagy u. n. világ városokban, hol a szomszéd lakók is alig ismerik egymás viszonyait és szokásait. Nálunk ebben a tekintetben még nagyon kisvárosiak a szokások és a megszólás, kigunyolás stb. láthatlan és kiszámíthatlan hatások még azon keveseket is vissza riasztanak a lóhus fogyasztásától, a kik viszonyaikból folyólag tényleg erre utálva lennének.

c) Azért mondjuk azt, hogy lennének, mert városunk üzleti szokásait és viszonyait ismerve, biztosan állíthatjuk, hogy ma még

a megszokott husfélékből vissza maradó egyes részeket (fej, nyak, végtag vérrel átívódott barnult részek) szinte olcsóbban beszerezhetők mészárosainknál, mint a mennyiért a megfelelő kövérségű lóhus előállítható lenne. Mert arra gondolnunk sem szabad, hogy azok az elesigázott szájalomra méltó lovak, melyeket ma utazáinkon munkára használni és sanyargatni látunk, ilyen állapotukban vágóhidra kerülhetnének. Ezeket előbb hónapokig kellene hizlalni és így a lóhus átlagos ára legföllebb 40—50%-al lenne olcsóbb a jobb minőségű marhahusénál, ilyen engedményeket pedig a fentebb említett husiéléknél ma is kap az azt kereső szegényebb sorsu ember.

d) Mindezeket össze foglalva tisztelettel javasoljuk, hogy addig, míg a lóhus kiméretése tekintetében hazánk fővárosában megtörténik az elhatározó lépés, adassék ki egy szűkebb körű bizottságnak, hogy ez tanulmányozza a helyi huspiacz viszonyait és gyűjtse össze az ide vonatkozó adatokat, különösen figyelje meg és hasonlítsa össze azoknak a külföldi piacoknak hus árait, melyeken a lóhus már közfogyasztás tárgyát képezi, s mihelyt székes fővárosunkban az előítéletek jegét megtörik és a gyűjtendő adatokból vonható következtetések arra vezetnek, hogy a lóhus fogyasztásának szüksége nálunk is elkövetkezett, azonnal tegyen erre nézve konkrét javaslatot

e) Addig is azonban éppen a helyi piacon a selejtes árakra nézve már is szokásban levő árengedményre és a szóban levő néposztály helyzetére való tekintetből, mulhatlanul szükségesnek tartjuk a szabadszékek felállítását, s e végből tisztelettel indítványozzuk, hogy a t. Egyesület eziránt Kolozsvár sz. kir. város hatóságához sürgősen intézzen felterjesztést.

Az állatvédő egyesület közgyűlése.

A Kolozsvári Állatvédő Egyesület május 5-én délelőtt 11 órakor tartotta a városháza polgármesteri termében évi nagy közgyűlését. Szokatlan érdeklődés nyilatkozott meg a gyűlés iránt, melynek tárgysorozatában hiven kidomborodott az a humánus munkásság, melyet az egyesület az állatvédelem fejlesztése érdekében évek óta teljesít.

Kevéssel 11 óra után vette kezdetét a közgyűlés a *Pisztory Mór*né megnyitójával, ki a távol levő br. *Bánffy Zoltán*né helyett vállalta el az elnöki tisztséget. A megnyitó beszédben *Pisztory Mór*né megemlékezett az egyesület

buzgó titkárnéjáról, a pár héttel ezelőtt elhunyt Wander Welden Edénéről, kinek emlékét jegyzőkönyvileg megörökítette a közgyűlés. Később utalt arra, hogy még mindig nagy közönnyel találkozik az egyesület önzetlen munkájában s alig mulik el nap, hogy ne lehetne hallani igen triviális megjegyzéseket az állatvédelmi mozgalmakról, jóllehet az előrehaladott külföldi kulturállamokban az állatvédelem nemcsak a családoknak és a társadalomnak, hanem az államnak is az ügye, mely a valóban humánus törekvések előmozdításában mindekor előljár.

Az elnöki megnyitó egyébként így szól:

Tisztelt Közgyűlés!

Isten segítségével ismét egy év morzsolódott le egyleti életünk-ből, a melyet, sajnos, még mindig nem mondhatunk sikerekben, eredményekben gazdagnak, nem, pedig azért, mert még folyton előítéletekkel, hogy ne mondjam, ellenszenvvel kell küzdenünk, mert hiszen csaknem lépten nyomon hallanunk kell a gúnnyal ki mondott, majdnem megrovás számba menő ilyen megjegyzéseket — „Minek nekünk állat-védő egyesület, mikor még lelencz házaink sincsenek“ — „S minek védjük mi az állatokat, mikor annyi elhagyott embertársunk szorul védelemre, istápolásra“.

Ha némi igazság van is ebben a megjegyzésekben, az illetők elfelejtik, hogy lelencz és árvaházak megteremtése és *fenntartása* nem lehet egy ilyen, a közönség *mindennapi* csekély adományaiból élő szegény egylet, hanem igenis első sorban, az országos kormányzat s a társadalom zömének feladata.

Elfelejtik továbbá azt, hogy egyesületünk a legnemesebb a leghumánusabb célú szolgálja, a midőn elsősorban a műveletlenebb, az alsóbb néposztály rétegeiben igyekszik a lelkiműveltséget s a jobb érzést felkölteni, terjeszteni, és ezzel fölébresztve bennük a szegény védtelen állatok iránti kiméletet, hogy azokat ok nélkül ne kinozzák, mert hiszen ők is Isten teremtményei; és a midőn így a jobb, a nemesebb érzést fölébresztjük bennük már az állat iránt, remélhető, hogy csak annál kiméletesebbek és elnézőbbek fognak lenni embertársaik és azok hibáival szemben; a mire pedig a mi köznépünknel oly igen nagy szükség van.

Hogy milyen módon és minő eszközökkel haladunk e nemes cél elérése felé, az eléggé ismeretes és ebbéli működésünk egyes

fontosabb mozzanatairól a titkári jelentés fog igen tisztelt tagjainknak és a nagy közönségnek beszámolni. Én csak röviden *hílu tett szívevel* omlítom fel, hogy a gondviselő Isten *jóra való törekvéseinkben* nem hagyott el bennünket, és hála Kolozsvár városa — a mi kis magyar „Athénénk“ — nemes előkelő közönségének, úgy vidéki pártfogóink szives támogatásának, habár lassan, de folyton gvarapodunk, mert mint mult évi első megnyitó beszédemben hangsúlyozni szerencsém volt, a felgyújtott lángot nem hagytuk kialudni, hanem erőnk-höz képest és a körülményektől kitelhetőleg fenntartottuk. És a jövőben is minden erőnkkel arra fogunk törekedni, hogy azt folyton fejlesztve, feladatunknak minél sikeresebben megfelelhessünk.

És a mennyire örvendetes volt egyleti életünknek bár eredményekben szerény, de azért folytonos fejlődése, ép oly nagy és fájdalmas veszteségről kell ez uttal megemlékezmem, mélyen tisztelt közgyűlés, a mely egyletünket annak kitűnő titkára, az oly fiatalon elhunyt Van der Welden Edéné úrnőnek folyó év február havában váratlanul bekövetkezett halála által érte, és a kinek helyét betölteni a tisztelt közgyűlés feladata leend.

Hogy ki volt Van der Weldenné azt De Gerandó Antonina Ó Múltósága mint erre loghivatottabb személyiség úgy a helyi lapokban annak idején, mint havi közlönyünk márczius havi 6-ik számában megjelent gyönyörű megemlékezésében megírta. De hogy egyletünk egy fáradhatatlan buzgalom kitűnő tisztviselőjét vesztette el a boldogultban a ki egyletünket pár évi működésével örök halára kötelezte azt ezen helyről és a tisztelt közgyűlés színe előtt konstatalni szomorú, de halás kötelességemnek tartottam; és a midőn ezzel nem csak elnöki tisztem, de szívem benső sugallatának is eleget teszek, engedje meg a tisztelt közgyűlés, tisztelettel javasolnom, hogy a t. közgyűlés kitűnő titkárunk Van der Welden Edéné elhunytá által egyletünket ért nagyvesztésé felett, őszinte fájdalmának adva kifejezést emlékéét jegyzőkönyvileg megörökíteni méltóztassék. Megtoldva azzal, hogy ezen jegyzőkönyvi kivonat férjének hivatalból megküldessék.

Van der Weldenné elhalálozása óta a titkári teendőket ideiglenesen az egyletnek volt első titkára és jelenleg is kiváló buzgalmu tiszteletbeli elnök társam, De Gerandó Antonina Ó Mltsga volt szives ellátni és így a titkári jelentéssel ő fog egyleti életünk fontosabb mozzanatairól beszámolni.

A pénztári mérleg és a felügyelő bizottság jelentése pedig

egyletünk további működéséről, illetve az egyesület vagyoni állapotáról fogja a tisztelt közgyűlést tájékoztatni; és ezzel van szerencsém a kolozsvári Állat-védő-egyesület 7-ik közgyűlését megnyitni.

A nagytetszéssel előadott megnyitó után *De Gerando* Antonia urnő számolt be az állatvédő egyesület ez évi működéséről. Jelentését a közgyűlés egyhangu helyesléssel tudomásul vette.

De Gerando Antonia urnő jelentése a következőket tartalmazta:

Tisztelt Közgyűlés!

Ez az 1901-ik év, fontos év, az állatvédő társaság életében! Nyolcz éve ugyan annak, hogy megalakultunk, hanem valóságos életünk csakis ez évben kezdődik! Alapszabályainkat kegyes volt a belügyminiszter ő exelenciája jóvabagyni s márczius 3-án küldte át mi hozzánk a Polgármester úr, e megerősített alapszabályokat. E percztől fogva kezdődik hivatalos életünk. Élünk! Hanem épen ez itt, az az egylet, mely semmit sem tehet, a nagy közönség szives támogatása nélkül! Ez az az egylet, melynek nem annyira pénzre és pénzbeli áldozatokra, mint mélyen érző, *szánalomra* képes, az alsórendű önzésből már kivetközni kezdődő, nagy tömegre van szüksége! Mert mondjuk ki bátran: ez az egylet van hivatva arra, hogy egész önzetlenül kevesbitse, ha lehet, e földön, a kint, a szenvedést, hogy *szánalomra ébresszen*, kezdve a mi némán hívő, csupán segédeszközöknek nézett, gyakran vérig kinzott, alsórendű munkatársainktól fogva, fel az emberig! Mert a ki irgalmas az állat iránt, az bizonyára irgalmas lesz, és még sokkal inkább, az ember iránt! De hogy irgalmasak legyünk, *látunk kell*, első sorban, föl kell ismernünk magunk körül a szenvedést. Csak azután gondolhatunk annak megakadályozására, s ezt csak akkor tehetjük sikeresen, ha az egész társadalom teszi magáévá az ügyet, ha az egész társadalom igyekszik megakadályozni a sok szenvedést, és a polgárosodás azon magaslátára emelkedik, a hol minden igazságtalanság, önzetlenül is méltatlannak tetszik. Első sorban a nagy közönséget kérjük arra tehát, hogy támogassa törekvésünket szívvvel, lélekkel!

De ha az állatvédő-társaság egy nagy lépést tett előre ez idén, más felől, igen érzékeny és szomorú csapás érte, elvesztette buzgó, fáradhatlan titkárát: Van der Weldennét, ki annyi odaadással vitte az egylet ügyeit, átvette az örökös tiszteletbeli elnök: Széchy Károlyné, Lorenz Jozefintól az egyesület levéltárát, jegyzőkönyveit, s halálos ágyán, a legnagyobb rendben adott át mindent nekem, mind addig, míg új titkár nem veszi azokat kezébe.

Ez idén, ép úgy mint a megelőző években, az állatvédő-társaság,

nem csak erkölcsileg terjesztette eszméit állandó közege által, hanem tényleg is működött:

Megkeresést intézett a városi tanácshoz, hogy a szőlőhegyek és kertekben a madarak pusztítását a legnagyobb erélyvel megakadályozza. Ugyanakkor 12 darab átírat intéztetett az összes szőlőhegy gazdáihoz ezen ügyben.

Báró Feilitsch Arthurhoz, mint a sétatér elnökéhez, átíratot intézett, a sétatéri-tóban a gyermekek által az apró halacsok pusztításának megakadályozása tárgyában.

Továbbá Komárom és Szilágy vármegyék főispánjaihoz átíratot intézett, hogy az állatvédő-egylet ügyét pártolják és az iskolák részére rendeljék meg a havi közlönyt.

Még a városi tanácshoz intézett ismét átíratot, hogy a London-utczában a bérkocsik a köves oldalról a másik alkalmasabb oldalra tétessenek át. Ez a tanács által el is rendeltetett.

Az országos állatvédő-egylet Budapestről átíratban kérte havi közlönyünk múlt évi folyamát, alapszabályunkat és egyéb irodalmi kiadványainkat, melyeket meg is küldöttünk.

A Malom-utczában, a Szamos partján felállított bérkocsisok, kérvényt intéztek az állatvédő-társasághoz, hogy más, alkalmasabb helyre tétessenek át. Elnök közbenjára Szvacsina polgármester úr azonnal intézkedett és a bérkocsisok a Széchényi téren lettek állomástitva, a Babos-palota elé.

Az egylet buzgó maecenasától, Báró Kemény Árpádnétól, három ízben jelentékenyebb pénzösszeget, ezen kívül az Erdélyi bank- és takarékpénztár részvénytársaságtól a rendes évi segély, Báró Bánffy Zoltánné, buzgó elnöküktől, alapító tagsági díjként nagyobb, valamint Kardos Kalmánné választmányi tagtól Kolozsvárról és Kéler Lajos urtól Budapestről, kisebb összegek folytak be. Ezeknek segítségével ifjusági pályadíjakra, rendőröknek, piaczi felügyelőknek, jutalmak osztattak ki. Báró Kemény Árpádné által annak idején tett javaslatok foganatosítottak.

A madarak részére 5 darab menhely, illetve fészek állítatott fel, oszlopokon.

Ezen kemény tél tartama alatt, a nagy hó alkalmával, az egylet felügyelője egész rendszeresen étette a madarakat, sárga kásával, az egylet választmányi és más tagjai is ugyanezt tették különböző pontokon.

Ezen év alatt a választmány 5 gyűlést tartott. Azon javaslatot illetőleg, hogy a szegény nép számára lóhús-mészárszéket állítsanak fel, bizottságot küldött ki.

Az állat-védelemről szóló városi szabályrendeletet 50 példányban nyomatta ki, a hirdetési plakátokat pedig a falakra kifüggesztette. Továbbá 1000 példányt a cselédeknek, a cseléd bejelentő hivatal útján a cselédkönyvekkel osztatta ki és ez még mindig folyton történik akként, hogy a bejelentésnél minden cselédnek a

cselédkönyvvvel együtt egy ilyen szabályrendelet is kézbesítették, hogy ők azt olvasva, így is terjeszthessék az állat-védelem eszméjét maguk között.

Azonban még nagyon-nagyon sok tenni való van hátra! Az ember, fájdalom, nem teheti ki lábát az utczára, hogy valami kegyetlenségnek ne legyen szemtanuja, Kolozsvár utczáin, és másutt is! Ennek csak akkor vehetünk véget, ha az egész társadalom veszi kezébe az állat-védelem ügyét, és saját akaratából lesz azon, hogy a kínzásokat mindenütt megakadályozza, nem valami hasznot hajtó önző célból, hanem az önzetlen igazság szempontjából. Mert az egész természetnek föl kell lázadni, azon fejlettebb lény ellen, ki felsőbbiségét arra használja, hogy fájdalmat okozzon.

Sokan azt mondják: „előbb az embert kell megvédelmeznünk, csak aztán kerülhet majd a sor az állatokra“. De ez nem áll! Az egyik nem zárja ki a másikat. A barbárságot minden oldalról kell támadni egyszerre és ha lehet kiirtani, s a kit irgalmasabbá tettünk az állatok iránt, az az emberekkel szemben is mindenestre humánusabb lesz! Így hát ép ezért könyörgünk az egész társadalom segítségéhez!

Virányi István pénztáros állott fel mostan és tette meg az alábbi jelentését az egyesület vagyoni viszonyairól.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk múlt évi működéséről a titkári jelentés a tisztelt Közgyűlést részletesen tájékozván, én részemről hivatali tisztemből folyólag múlt évi pénzforgalmunkról fogok ezuttal röviden beszámolni.

K i v o n a t

Tartozik. az „Állatvédő-egyesület“ pénztár könyvéből 1900. évi jan. 1-től decz. hó 31-ig.

Követel.

	kor.	fill.	kor.	fill.		kor.	fill.	kor.	fill.
Pénztári maradvány 1899. végével ...			2597	38	Havi folyóiratunk fentartásának összes költségei.....			845	44
Adományokból befolyt:					Jutalmazásokra kiosztatott:				
Kardosi Kálmánétól	10	00			ifjúságnak pályadíjakban	21	00		
Kóler Lajostól Budapest	10	00			rendőröknek állatok kinzásának bejelentése és megakadályozásáért...	103	00	174	00
Erdélyi bank és takarékpénztár részvénytársaságtól.....	50	00			egyeb buzgó felügyelőknek „	50	00		
Elnöktől alapító tagsági díjban	50	00			Tagsági díjak behajtása körüli jutalék, hirdetések és nyomtatványok költségei	52	20		
Br. Kemény Arpádétól.....	600	00			Postadíjak, levelezés és egyéb apró kiadások.....	32	60	84	80
Tagsági díjából befolyt	448	00			Pénztárnok tiszteletdíja			100	00
Kamatban „	81	34	1249	34	Egyenleg			2642	48
Összesen :			3846	72	Összesen :			3846	72

A pénztárt és pénztári könyvet átvizsgáltam és teljes rendben találtam

Kolozsvárt, 1900. évi december 31-én.

Br. Bánffy Zoltánné m. p.
elnök.

A rendelkezésre álló adatokkal összehasonlítva a pénztárt teljesen rendben találtuk, a kitéüntetett 2642 korona és 48 fillér egyenleget fedezve láttuk.

Kolozsvárt, 1901. évi május hó 3-án.

Turcsányi Gyula m. p. *Szekula Ákos* m. p.
kiküldött számvizsgálók.

Ennek kapcsán részemről is szomoruan emlékezem meg elhunyt tisztviselő társam, egyesületünk felvirágzása körül magának oly kiváló érdemeket szerzett titkárunk fájdalmas elvesztéséről, ki a tagok gyűjtése körül is a legnagyobb buzgóságot fejtette ki, mert a múlt évben is 16 új tagot szerzett egyesületünknek, és annak hangoztatása mellett, hogy neve külön fel ne említették, tagsági díjját mindig 10 koronával váltotta meg. Kedves kötelességemnek tartom továbbá egyesületünk kitűnő maeecenáse Báró Kemény Árpádné Ó Méltósága követésre méltó bőkezűségét kiemelni, a ki jótékonyásával igazi éltető lelke egyesületünknek, mert a múlt évben is évközben két ízben 100—100 koronát és az év végén, 2000 kor. adományának második részlete fejében, újból 400 kor. küldött egyesületünknek; a mi ugyancsak jól fogott, mert pótolta az ezelőtt évekkal a várostól élvezett, de utóbb nyomasztó pénzügyi viszonyai miatt megvont 400 kor. segélyt, a mely nélkül bizony tőkénkhez kellett volna hozzá nyulnunk.

Hálával említve még fel a minden jótékony intézményt oly bőkezűen támogató Erd. Bank és Tak. Pénzt. részv. társ. jelentékenyebb pénzádományát és ezen nemes példa követésére, illetve egyesületünk további kegyes támogatására a többi pénzügyintézeteket és a nagy közönséget is felkérve, — egyben van szerencsém még folyó évi „költségelőirányzatunkat“ a mélyen tisztelt közgyűlésnek bemutatni; megjegyezvén, hogy a kiadásainkkal a múlt évben is a bemutatott előirányzat keretén belül maradtunk.

Alapítványként kezelt összegek:

	Korona.
1894 Szenkovich Márton adománya	40 00
1895 Gr. Teleki Árvédné „	50 00
1896 Gr. Korniss Victor „	50 00
1897 Br. Kemény Árpádné „	860 00
Összesen: . . .	1000 00
Az egyesületi pénzekből „Erzsébet“ boldogult királyné emlékére illetve nevére alapítványként kezelendő	
Széchy Lorenz Jozefin nevére pedig	1000 00 400 00

Költségelőirányzat 1901. évre.

Bevétel:	Korona.	Kiadás:	Korona.
Tagsági díjakból	500	Havi közlőny fenntartási költségre	800
Rendes segély adományokból	200	Jutalmazásokra	200
Külön „ „	500	Hirdetések nyomtatványok	100
Kamatokból	100	Egyéb kiadások	100
		Pénztárnok tiszteletdíja	100
Összesen: 1300		Összesen: 1300	

Végül van szerencsém felemlíteni, hogy egyesületünknek jelenleg 262 fizető tagja van, 86 iskola ingyen kapja „folyóiratunkat“, 68 tisztelet példányt küldünk szét.

A pénztárosi jelentés után *Szekula Ákos* a számvizsgálók nevében beszámolt kiküldetéséről. Jelentése így szól:

Tisztelt közgyűlés!

Aláírottak mint az Á. V. E. kiküldött számvizsgálói, Virányi István egyesületi pénztárnok által felmutatott pénztárkönyvét, valamint a rendelkezésre álló bevételi és kiadási okmányokat, adatokat, megvizsgáltuk, van szerencsénk jelentésünket a következőkben megtenni:

A múlt évi jelentésünk szerint maradt egyenleg	Kor.	2597·38
1900 évi összes bevételek adományok, alapítványok, tagsági díjak és kamatokban	„	1249·34
	Összesen korona	3846·72
1900 évi összes kiadások	„	1204·24

Maradvány 1901 január elején . . . Korona 2642·48
 azaz kétezerhatszáznegyvenkét kor. és 48 fillér mint pénztáregyenleg átvétel. Ezen összeget a Népbank 37 számú betéti könyvében bevezetett kor. 1184·73 az Erdélyi bank 3063 „ „ „
 „ „ 618·33 a Mezőgazd. „ 2823 „ „ „
 „ „ 274·39 összegekkel valamint január 1 óta történt kitalásokkal és készpénzben rendben fedezve találtuk.

Tisztelettel javasoljuk, hogy Virányi István pénztárnok urnak a lefolyt 1900 évre a felmentvény megadassék és lelkes, odaadó ügybuzgalmáért, melylyel az egyesület érdekeit szolgálja, jegyzőkönyvi elismerés szavaztassék.

Kolozsvárt, 1901 május 3-án

Turcsányi Gyula,

Szekula Ákos,

mint kiküldött számvizsgálók.

Ezután az állatkinzások megakadályozásában kitűnt rendőröknek a megjutalmazása következett, kiket *Szóke Bálint* rendőrfelügyelő vezetett a terembe. *Kelemen Sándor*, *Lázár Demeter* és *Éles József* rendőrtizedesek 12—12 koronát, *Rusz János*, *Szász József*, *Ferenczi Márton*, *Usurel Demeter* közrendőrök 10—10 koronát, *Benovszky János*, *Cseke Dániel* és *Józsa Mihály* rendőrök pedig 8—8 koronát kaptak jutalmul.

Végül Pisztorj Mórné úrnő megköszönve a tagok érdeklődését, az alábbi rövid beszéddel fejezte be a közgyűlést:

Tisztelt Közgyűlés!

A tárgysorozat kimerítésével közgyűlésünk véget érven, kedves kötelességemnek tartom, hogy De Gerandó Antónina Ó Mltóságának a titkári teendők buzgó ellátásáért és a titkári jelentés szerkesztéséért a közgyűlés színe előtt az egylet nevében őszinte meleg köszönetemet tolmácsoljam és egyuttal a új titkárt Purjesz Olga k. a. üdvözölve működéséhez sikert kívánva, arra Isten áldását kérem. Egyben van szerencsém úgy a tisztelt választmányi tagokat, mint minden egyes tagtársunkat ügyünk lelkes támogatására és a nagy közönség körében mennél több új tag megnyerésére tisztelettel felkérni, hogy így egyesületünk tovább fejlődvén, mielőbb megizmosodhassék, terjedjen, és a társadalomban az állat-védelem nemes érzése minél mélyebb gyökeret verve, haladhbassunk nemes humánus célunk elérésében; a melyre a Mindenható segítségét kérve és a közgyűlésen megjelenteknek szíves megjelenésükért az egyesület nevében őszinte köszönetemet nyilvánítva, a kolozsvári A. V. E. 7-ik közgyűlését ezennel bezárom.

A fecskék.

Itt vannak már, visszajöttek,
Itt repülnek közöttünk.
Olyan szépek — mint csicsergik:
„Most hozzátok költöttünk!”

Jobbra szállnak, balra szállnak,
Örülnek a vidéknek. — —
Fölkeresik régi fészük',
Ki- bejárnak s beszélnek.

Csupa vigság, a hol járnak
Tőlük vidám lesz minden.
Csakhogy egyszer visszajöttek,
Hála neked Uristen!

Pajzsos Pál.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i>	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i>	
Előfizetések és pénztüdemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) czimére intézendők.	Égész évre 2 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számonként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. június 1.	9. szám.

TARTALOM. Állatvédelem. *Székely Sándor.* — A kedves Páris. *Herman Ottó.* — A füstbe ment három kivánság. (Mese.) *Irta Albert bácsi.* — *Állatvédelem:* Állatvédelem Debreczenben. — Kutyák közt élni, kutyák közt halni. — London macskái. — *Állatvilág:* Az állatok intelligenciája. — A beszélő kutya. — A grófnő madarai. — Az elefánt-derby. — A rokon. — Óriási czethal. — 1901. évie tagsági díjakat újabban befizették.

Állatvédelem.

Az állatok iránti irgalmatlanság és kegyetlenség a szívet megkeményíti, a kedélyt elvadítja és az emberek iránt is könyörületlenné és kegyetlenné tesz.

Dr. Schreiber Frigyes, érsek.

A Barnum-féle vállalatról azt mondják, hogy teher-nordó szekereit takarmányért küldve, 8 lovat fogat be, még akkor is, ha elég volna négy; 8 lovat fogatott be Budapesten is, hol ugyanazon terület 1—2 gebe vontatja nagy kinlódva ostorcsapások alatt. Ugyanezen vállalatról azt írták, hogy annak egyik embere 70 lovat forgat egy szobányi nagyságu porondon ördögmalom módjára, s ostort csak azért tart a kezében, hogy el ne feledje a világ, hogy nem okvetlenül arra való az, hogy a lovak bőrét felszabdadják vele, mert e lovaktól nem kívánnak lehetetlenséget, csak azt, a mire betanították és emberségesen bánnak velük, nem pedig úgy, a mint a mi kocsisaink bánnak a lovakkal.

Valóban elszomorító a mi kocsisainknak az állatokkal való embertelen bánásmódja. Verik a lovat, ha nem bírja a terhet, vagy ha nem bír eléggé szaladni, de arra nem is gondolnak, hogy azért nem bírja a terhet, mert nem adták ki adagját oly mértékben, a mint kellett volna.

Az állatoknak nyilvánosan való kínozása, vagy durva bántalmazása, büntetés terhe alatt tiltva van ugyan, de hol a följelentő, hogy az állatkínzást városon a rendőrség, vidéken pedig a főszolgabíró nyolcz napig tartó elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntesse? A hatóság rendesen nem látja az állatkínzást, mert irodai teendőkkel van elfoglalva s ha hozzá följelentés nem érkezik: az 1879: XL. t.-cz. 86. §-a el lehet a papíron, mert azt nem kínozza senki sem.

A kik ezen állapotok fölött gondolkoztak, azt mondják, hogy nem lehet azon segíteni, pedig lehet és pedig egyfelől állatvédő-egyesület megalakításával — de e megyében már úgylis sok egyesület van s mindeniknek ugyanazok a tagjaik, kik újabb megterheltetésekre nem szívesen vállalkoznának, — másfelől pedig úgy lehetne segíteni, ha a közönség maga minden egyes állatkínzást följelentene és kérné az állatkínzók megbüntetését.

Nem lesz tehát fölösleges ismertetni azon módózatokat, melyekkel az állatkínzókat észretéríteni lehet és szükséges.

Akadnak a cselédek között olyanok, kik a gondozásukra bizott állatokat éheztetik, szomjuhoztatják, rosszul gondozzák. Az ilyenekkel szemben legjobb bíró lehet maga az állattulajdonos, t. i. ő maga figyelmeztesse, dorgálja, büntesse, vagy ha mindez nem használ, az 1876. XIII. t.-cz. 52. §-a alapján azonnal, minden felmondás nélkül, bocásassa el szolgálatából az állatkínzó cselédjét, ki nemcsak a felmondási időre járó bérétől esik el, hanem nehezen talál új alkalmazást; viszont azonban a jó cselédek, kik az állatokat emberségesen gondozzák, jutalmazandók volnának. A gazdasági egyesületek a régi cselédeket nemcsak a hosszú és hűséges szolgálatukért, hanem az állatokkal való jó bánásmódért is jutalmazzák, a mi igen jó intő például szolgál a többi cselédeknek. A szt.-benedeki, rettegi és baczai gazdaságokban a rossz cselédet megbün-

tetik pénzbírságra s a befolyt összeggel év végén a legjobb cselédet megjutalmazzák

A kinek állatját más szándékosan oly módon bántalmazza, hogy ez által az állat értéke kisebbedik, az állat nyomorékká válik, vagy elpusztul, az menjen a városon a rendőrséghez, vidéken a kir. járásbíróshoz s kérje panaszának jegyzőkönyvbe vételét, a panaszt ingyen és bélyegtelenül veszik fel.

Ha pedig személyesen nem akar menni sem egyik, sem másik hatósághoz, akkor írjon egy panaszkérvényt az illetékes hatósághoz, Mondja el ezen kérvényben röviden és értelmesen sérelmét és kérje a bűnös megbüntetését s kárának megtérítését. Ezen kérvényt 2 tanu előtt aztán írja alá s ezekkel az ő aláírását előttemeztesse s végül borítékba téve küldje be a rendőrséghez, vagy, ha a sérelem vidéken történt, az illetékes járásbíróshoz. Bélyeg az ilyen kérvényre nem szükséges, sőt az ilyen följelentés költségbe sem kerül, mert ha a vádlottat elítélik, akkor a vádlott, ha pedig felmentik, akkor az államkincstár fizet mindenféle költséget.

Ha tehát valaki az állatot szándékosan bántalmazza, elnyomorítja, vagy elpusztítja, fel kell jelenteni az ilyen durva lelkű embert, hogy vegye el megérdemelt büntetését. Ha azonban az állattulajdonosok ezen följelentést elmulasztanák, jelentse föl az esetet valaki azok közül, kiknek arról tudomásuk van, vagy ha ezt nem akarnák, legalább értesítsék az esetről az illetékes m. kir. állatorvost, ki a följelentést minden aggodalom nélkül eszközölni fogja.

Egy ilyen értesítésre elegendő egy 4 filléres levelezőlap, mely körülbelül így legyen megírva: F. év és hó 8-án Sz. J. nevű kocsis (lakik N. községben) a d. határ közelében kétfogatu, téglával megrakott kocsijával, melyen 500 darab téglá volt, fuvarozott s mivel a lovak a meredek úton a terhet felhúzni nem bírták, vastag ostornyéllal agyba-főbe verte azokat. Kelt és aláírás.

Bármint történt az eset és bárki eszközli is a följelentést, a fő az, hogy az eset az illetékes hatóságnak a cselekmény elkövetésétől (az állat bántalmazásától, megöletésétől) számított három hónapon belül tudomására hozas-

sék, mivel a később érkezett panasz az illetékes hatóságnál nem jön figyelembe, míg a törvényes határidőn belül bejelentett esetre vonatkozólag a többi az illetékes hatóságnak a gondja.

A háziállatokat, vagyis a lovakat, szarvasmarhákat, sertéseket, juhokat, kecskéket, szárnyasállatokat, sőt még a szamarakat és öszvéreket is a törvény egyformán védelmezi. Kevésnek van azonban alkalma a törvények nagy halmazából kikeresgélgni azokat a rendelkezéseket, a melyek óvják az állatokat a bántalmazástól és büntetik a bántalmazókat: épen ezért vegyék szivesen e sorokat mindazok, kik az állatok szenvedését nem nézik közömbösen és hajlandók az állatok védelmére kelni, a följelentéseket pedig eszközölgék mindazok, kik úgy értelmezik az állatvédelmet, mint gróf Apponyi Albert, t. i. *„a ki valamely érző lénynek szenvedését közömbösen tudja nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megtermésére, csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vigye.“*

Székely Sándor,
m. kir. állatorvos.

A kedves Páris.

Irtá: *Herman Ottó.*

Páris élénksége hullámzássá alakult át. Minden, a mi közlekedés, csak úgy ontja az érkezők tömegeit és vannak a napnak, különösen pedig az éjnek szakai, a mikor a legtágasabb boulevardon is akadozva torlódik kocsis, ember, minden — igazán egymás hátán. S ebben a nyüzsgésben halad egy csöndes ember — szeme hiába mered, mert ez az ember vak. A ki pedig a zsinórnál fogva vezeti, az a fekete pudlikutya. Ez a kalauzolás megható valami! A hol uteza torkolata van, megszakad a járó és a vaknak tudnia kell, hogy le kell lépni. A kutya ezért gyöngéden megfeszíti a zsinórt, lelép és *megáll*: ez a vaknak szóló jeladás; kitapogatja a járó szélét és biztosan lelép ő is; a tulsó oldalon az okos eb föllép, *megáll*: a gazda tapogat és ő is fölhág. Valami megható annak az állatnak a szeme, a mint föltétlen hűségtől és szeretettől sugározva föl-föltekint gazdájára.

És mily gyöngéd a közönség, ba itt-ott külön figyelmeztetésre van szükség; mily készséggel nyitnak szabad utat a szegény nyomoréknak!

A kutyákra nézve Páris valóságos Eldorádó. Semmi szájkosár, semmi báreza. Rohan a szakácsné a vásáresarnokba, karján a kosár, keblében az ökölnyi ölebeeske, hóna alatt a selyempinesi, pórázon a vizsla. Elegáns fogaton az uriaszony, lábainál a hónál is fehérebb, vagy az ébennél is feketébb, nyirott, föltétlenül tiszta pudli; sokszor ékesen fölszalagozva. A napnak bizonyos szakában végigjárja a kutyakereskedő a legelegánsabb boulevardot. Pórázon vezeti az óriás dán szelindeket, nyomában a természetes newfoundlandi eb, a szentgothárdi nemkülönb. Eleven, fürge pudlik csakúgy versenyeznek, hogy melyik vigye a gazda botját, esernyőjét, a melyik pedig elkaphatja, nagyboldogan ki-kifut, meg visszatér. Már a taeskö nem tenné; nagy szaporán szedegeti kurta, görbe lábait, hogy el ne maradjon valahogyan. Akad szép angol pointer szálkásszörű irlandi vizsla, skót juhászkutya — a Colie — és igen gyakran az a faj, melynek a magyar juhász terelőbe, a puli vagy pumi, szakasztott mása. A legtarkább seregen is meglátszik a jó bánásmód és nyoma siúesen annak a sunyi, félénk vonásnak, mely az elvert ebet jellemzi.

A kutya itt szabadon jár utcán, kávéházban, vendéglőben, hajón; nem is alkalmatlan, mert mind kezes, jól nevelt és jól tartott állat és egytől-egyig tiszta faj. Itt el sem képzelhetők azok a keverék lehetetlenségek, a melyek nálunk országszerte és legkivált városokban, czellengve éktelenkednek; a melyek neveletlenek, a piacok és peczék hulladékain élösködők és éppen mindezek miatt minden nyavalyának alávetve, veszedelmesek.

A közmiveltséget jobban is jellemzi az állatokkal való jól bánás, mint a szappanfogyasztás. Annál a roppant munkánál, a melyet a francia ló a kiállítás körül végzett, egyetlen egyszer sem láttam azt az ostornyeles kegyetlenkedést, mely nálunk még *természetes*. Az ostor itt intésre, pattogásra való s a ló egy szóra megteszi a legnehezebb mozdulatot, a hátrálást is.

Most, hogy a hőség beállott, a tehervonó ló fején árnyékvető szalmakalap van, a melyből a két fül kiáll, hogy az állat hallhasson. Az állomásokon spongyával hűtögetik a megizzadt állatnak a fejét; szóval: az állatok minden faja gondozva van.

Az a minden fizikát és mekanikát kigunyoló lehetetlenség,

mely nálunk, Budapesten pedig különösen még virágzik és abban áll, hogy minél nagyobb tehernek van szánva a koesi, annál *kisebb* a kereke, mert *szaporábban forog*, az itt el sem képzelhető. A teherszállító rendszeren kétkerekű, hogy kevesebb legyen a surlódás; a kerék legalább két méter átmérőjű és némely terhet nem is raknak föl, hanem — a gerendákat — alul akasztják. Azok a nagy kerekek a nagy emeltyű elvénél fogva könnyen hágnak az ut egyenetlenségein s így könnyítik a ló föladatát; de a fuvarosét is, ki nem rakodik, hanem fölhúz, lebocsát.

A nagy terhek szállításánál a lovat nem is egymás mellé, hanem sokszor hatot is egymásután, a lánczok közé fogják, így nem töri a rud a párák oldalát, azok tovább szolgálhatják az embert.

De nem ezekben tetőz ám Páris kedvessége, a mennyiben t. i. az állatok szeretetében megnyilatkozik.

Április elején még télies volt a Champs-Elysées gyönyörű fasora s így magamforma ember szemé sokat láthatott Páris madár-életéből. Az előző év madártitkai mind láthatókká váltak: minden madárfészek szembetűnt — és mennyi!

Egyszer csak látom, hogy egy nagy galambmadár fölvág a magasba, majd lebegő nászrepülésre fogja a dolgot, leereszkedik és ágra száll. Nyakának két oldalán fehér örv s én szinte káprázatnak vettem, hogy ez itt az örvös vadgalamb, a borsódi székács, mely nálunk, embert látva, már háromszáz és több lépérről föl száll és menekül. Már pedig tény, hogy itt, a valódi világáros kellő közepében, abban a fasorban, mely a boulognei ligetbe vezetve, a kocsik ezernyi ezreire veti árnyékát, az örvös vadgalamb, a Columba palumbus, százával tanyázik! A terek gyepes helyeire leszáll, az utcái élet elevensége nem háborgatja, ott keresgél az az emberek közelében, rászáll a Concorde-tér nyilvános kútjára, hogy szomjuságát oltsa, szóval: az örvös vadgalamb a város madara és bizony ékessége is!

De még tovább is van. A mikor a Pantheonban kifáradtunk, leszállottunk a Luxembourg-palota szép kertjébe, a gyermekek és dadák birodalmába. Milyen kép az! A fekete rigó a kavicsot szedegető piczinyek között szinte lábatlankodott, a Medicis-kut medenczéje pedig szegve volt itatóra járó örvös galambokkal; ezek megmozdultak egy-egy jóismerős láttára; jött egy asszony, szép kisasszony, család — mind etetők; és az a nálunk oly vadságos

galambmadár, itt rászállott az emberek kezére, karjára, hogy kivegye a részét!

Kis vártatva pedig belépett a rácsoskapun egy öreg úr, feketében, köcsögkalaposan : több sem kellett a verebeknek : mind a hány, ott termett körülötte s folyt az öreg úr kezén a dulakodás a morzsáért, a melyiknek pedig nem jutott, az bizony fogta magát s mint valami kutya, a földön ugrálva követte a verébácsit, kinek arca sugárzott a jóindulattól. Ez az ugrándozás nagyon kedvesen komikus.

Nem is állhatta a feleség, hogy meg ne szólítsa az öreget így :

— Uram! mi messze földről jöttünk ide és meg vagyunk hatva jóságától, a melyet a madarakkal éreztet.

Az öreg úr megemelte kalapját és azt felelte :

— Asszonyom! Ön nagyon kegyes és az első, a ki nekem elismerését fejezte ki — igen köszönöm!

Azalatt pedig néhány palástos dada és apró popotyka nagy szemeket meresztett ránk, hogy hát mi dolgunk is lehet a kert madarainak kedves öreg barátjával, ki nekik is jóemberük s a kit ők oly igen nagyon szeretnek? És eszünkbe jutott a mi kedves városligetünk, a holt-ezelőtt tizenöt évvel még megesattogott a fülemüle, ághegyről kelve ivelt a légykapó és csettegetett a tövisszuró -- kipusztult az mind!

Tud ám az a Páris nagyon kedves lenni. És mégis! Asszonya, ánya nem veszi észre, hogy a kegyetlenség sokszor a kalapján van — kitömött madár képében, mikor ő a Luxembourg madarait már kis korában etette — hjah, a divat!

De én kihasználtam az alkalmat s a mikor a tollkereskedők betolakodtak itt az ornitologusok közé, hogy hát az üzlet az adó, meg a szerzett jog — bizony rájuk szóltam, hogy a Luxembourg vadgalambjait háromféleképpen lehet méltatni : mint sültet, mint kalapok ékességét és mint a gyermek szívének nevelőjét, — meg hogy nem képzelhetek józan gondolkozásu francziát, a ki ne a harmadikra, vagyis az erkölcsire helyezné a súlyt. El is hallgattak!

Csak az a bajom, hogy nem tudom : mivel is lehetne itthon diadalra juttatni azt a nagy igazságot, hogy szép leány virág nélkül, liget és kert madár nélkül — bizony nem tökéletes!

A füstbe ment három kívánság.

(Mese.)

Irta: *Albert bácsi.*

Valamikor valahol, a jó Isten tudja, hol; messze messze tengeren, a világnak végiben, arra alá Baranyában, a girbe-gurba Hegyháton lakott egyszer egy szegény ember, annak volt egy mérges, de nagyon mérges felesége. A szegény ember favágó volt, de ha körmével turta is a földet, mégsem birt annyit keresni, a mennyit a felesége czifra selymes röpikékre, meg fodros-bársony viganókra el nem pazarolt volna.

Hozzá reggeltől estig csatázott a nyelvével, olyan volt, mint az eleven égiháboru. A szegény ember csak türte, türte egy darabig, de végre is megunta az örökös perpatvart s azt se mondta: befellegzett, úgy eltünt, mint a kámfor.

Ment, ment, mendegélt a szegény ember, egyik faluból ki, a másikba be, végre elért egy keresztútra. Itt leült és azon töprengett, mihez kezdjen. Pénzét a felesége költötte el, az eszét az pörölte ki a fejéből, hát nem is kezdett semmihez, hanem, hogy kipihente magát, tovább ballagott.

Estére kelve egy tóhoz ért, a sötétség miatt tovább nem mehetett, leteritette subáját s mint a ki legjobban végezte dolgát, végig feküdt rajta.

Másnap, alig hogy pitymallott, egy csunya varangyos béka brekegett mellette, de úgy ám, mintha csak muszáj lett volna neki:

Breke, breke, brekeke,
Szegény ember jöjj ide.
Vigy a rétre, vizes rétre.
Mégfizetek néked érte.
Jer segíts hát izibe,
Breke, breke, brekeke.

A szegény ember nagyott nézett, mert beszélő békát még teljes világ életében sem látott, de mert jó szíve volt, hát elvitte a békát kívánsága szerint a vizes rétre.

Nagyot ugrott volna a béka örömeiben, de nem vitte rá a természete, így csak hálálkodott a szegény embernek jó tettéért és azt mondta:

— Jaj, hogy az Isten áldja meg minden lépésedet, a miért ide hoztál a vizes rétre. De jó teted helyébe jót várj. Itt van három szál csodafű. Ha ezt a három szál fűvet a tűzbe dobod, hát akármit kívánj is beteljesedik.

Ezzel a béka átadta a szegény embernek a három szál csodafűvet s örömeiben mit is tett volna: dalolgotott.

Breke, breke, brekeke,
Jaj de jó itt a vízbe.
Aki kneipol, így tegyen,
Hogy élte hosszú legyen.
Breke, breke, brekeke,
Jaj de jó itt a vízbe.

Epen akkor pottyant egy egérke a vízbe és hogy csuromviz kimászott a partra, hát így csufolta a békát:

Breke, breke, brekeke,
Maradj te csak a vízbe,
Okos ember nem kneipol,
Pipáz, kártyáz, meg tánczol.
Breke, breke, brekeke,
Maradj te csak a vízbe.

A szegény ember inkább az egérre hallgatott s miután eltette a három szál csodafűvet, lassan tovább ballagott.

Ment, ment, mendegélt, tüskön-bokron, árkon-berken keresztül, egyszer csak elér egy nagy nyárfához. Olyan magas volt a nyárfa, hogy a nap is azon pihent meg délben.

A nyárfa tövében egy sasfőka hevert. Szegényke kiesett a fészkéből s hogy lepottyant a földre, eltörött a lába.

A szegény ember megsajnálta a sasfőkát, fölemelte a földről, a lábát összeillesztette, bekötözte, aztán felvitte a fészkébe.

Az öreg sas alig győzött hálálkodni a szegény embernek.

— Oh, hogy áldjon meg a hegyháti atyaisten, — mondta az öreg sas — a miért felsegíttetted fiamat, de én se maradok adósod. Fogd ezt a három tollat. Ha feldobod a levegőbe s bármit kívánsz is, hát abban a minutában beteljesül.

A szegény ember nagyon megörült a három csoda-tollnak, eltette a belső zsebébe s a mint leért a nyárfáról, tovább ballagott.

Ment, ment, mendegélt a szegény ember, tüskön-bokron, árkon-hegyon keresztül, végre elért egy nagy barlanghoz. A nap melegen tűzött, el is fáradt, leterítette a barlang szájába subáját s azon

gondolkodott, hogy mit is kívánjon majd ottbón, mert nagyon szerette a feleségét, de hogy is tenne anélkül valamit.

Egyszerre csak „knip“, aztán meg „knáp“, aztán megint „knip“, kis vártatva „knáp“. A szegény embernek még a haja is ég felé állt, úgy meg ijedt a knip-knáp-tól. De szörnyen furta az oldalát az a knip, knáp. Mi lehet az? Egy istene, egy élete, egy felesége, ő bizony végére jár a dolognak. Hát csak megint elkezdte: knip, knáp, knip, knáp.

A szegény ember felállt, háromszor keresztet vetett magára és azt mondta:

Minden jöttett lélek az Urat dicséri, mi a kívánságod?

A felelet csak az volt rá: knip, knáp, knip, knáp.

A szegény ember nem volt rest, meggyújtott egy gyújtófát s annak a világa mellett bement a barlangba.

A knip-knáp mindig közelebb hallatszott, utoljára közvetlen mellette hangzott el: knip-knáp.

A szegény ember körülnézett, hát uram fia, a barlang mélyiben a sziklaparton egy csunya, ránczosképű, vén boszorka ült s egy nagy feneketlen korszót tartott kezében, azt akarta megtölteni a fekete tenger vizével; de a mint beleöntött egy dézsával, hát knip, mikor egy másikkal öntött bele: hát knáp, kifolyt a feneketlen fenéken.

— Ha hiszel Istenben, mondd meg, ki vagy — szólt a szegény ember a ránczos-képű vén boszorkányhoz.

Jaj, édes fiam — felelt a boszorka — én Noénak tizenharmadik öreganyja vagyok, Ádámnak meg tizenharmadik unokája. Belzebub, az ördög fejedelme, mert nem akartam felesége lenni, elátkozott. Azóta töltögetem ezt a nagy feneketlenfenekű fazekat a fekete tenger vizével, de sehogysem akar megtelleni.

— Nem is telik az meg nénikém ha itéletnapig töltöget is bele.

— Gondolod, édes fiam?

— Godolom, bizony, hiszen amit fölül beleönt, kifolyik az alul.

— Ejnye, hogy én azt eddig észre nem vettem — szólt a ránczosképű vén boszorka — de ha te most nem mondod, bizony még töltögetem pár esztendeig. Az Isten áldjon, meg érte édes fiam, de én is meghálálom ám. Itt van egy külök kancsó, ha beledobod a vízbe, hát akármit kívánj is beteljesedik.

Ezzel a ránczosképű vén boszorka befoltózta a feneketlen fenekű kancsó fenekét, aztán egykettőre teli merte a fekete tenger

vizével; akkor megrázkódott és olyan szépséges göndörhaju leány lett belőle, hogy a szegény ember egyet gondolt, s elvette feleségül.

De jaj, csak ezt ne tette volna. Ez még százszorta jobban értett a pöröléshez, mint a felesége. Harmadnap már elindult hazafelé, mert tudja kő, mégis csak az első felesége után fájt a szive.

Ment, ment, mendegélt, most már hazafelé, felesége alig várta már, hogy megjöjjön. Legelső dolga volt, hogy amugy menyecsikésen leszidja az urát. Mikor már elfáradt a pörölésben, azt mondta az urának.

— Ilyen-olyan, szedte-vette embere, hát így gondolsz te rám? Eljársz a világba ténferegni, míg engem az ördög vihetne el addig.

— Asszony — szólt az ember — ne prézsmítálj, hanem adj ennem. Éhes vagyok.

— Még az is? Hát étlen-szomjan jössz a nyakamra.

— Csak adj ennem, majd a füled is két felé áll, ha meglátod, mit kerestem.

— Ugyan, mit kerestél?

A szegény ember elővette a három szál füvet, három tollat, meg a kis kölkök kancsót s az egész czókmókot az asztalra tette mikor azt mondta:

— Ezt kerestem, lá.

— Ezt-e? — kiálltott nagy mérgesen az asszony — hogy járj azon az ostoba fején.

Ezzel összekaparintotta a három szál füvet s zsupsz belebajtotta a lobogó tűzbe.

Abban a minutában a feje tetején járt a szegény ember, akárcsak úgy fogadta volna. A feje bubján járó szegény ember hire bejárta az egész világot. A nép seregesen járt hozzá, azt hitték, hogy valami isteni esoda történt, pedig hát dehogy. Hanem most már az asszony is megijedt ám, hogy az urának tán örökönörökké így a feje bubján kell járnia, egész nap egyebet sem tett, csak sirt, rítt, bánatában. De a szegény ember is megunta már a fejetetön való járást és azt mondta feleségének.

— Asszony, ha javamat akarod, dobd a három tollat a levegőbe, aztán kivánd, hogy megint a lábamon járjak.

Az asszony fogta a három szál tollat s földobta a levegőbe, miközt ezt mondta:

— Járjon az uram megint a két lábán.

Alighogy az asszony kimondta a kivánságot, a szegény ember talpára ugrott, megragadta a kis kölkök kanecését s nekiiramodott a Balokányi tónak.

— Hogy ragadna le a nyelve ennek a gonosz asszonynak — kiáltott nagy mérgesen s beledobta a kis kölkök korsót a vízbe.

Amint hazaért a szegény ember, hát, szent szilva, de sok isten van a fán! a feleségének leragadt a nyelve, úgy, hogy egy kukkot sem tudott szólani.

Mit volt mit tenni a szegény embernek, csak belenyugodott sorsába.

Ha a gonosz asszonynak a nyelve le nem ragadt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

ÁLLATVÉDELEM.

Állatvédelem Debreczenben. *Boczko* Sámuel debreczeni rendőr-főkapitány humánus és nemes dolog megvalósításán fáradozik. Azoknak a szegény állatoknak megvédelmezésére készített szabályrendeletet, melyek esztendőnk hosszu során át a fiakkeres ostora és a talyigás göresös botja alatt kínlódnak. A budapesti állatvédő egyesület nemes akciója még nem hatott el Debreczenbe, így a főkapitány tervezete valóban helyes, szükséges és okos. Az állatokat védelmező szabályrendeletet a városi tanács legközelebbi ülésén veszi tárgyalás alá s jóváhagyás végett a közgyűlés elé fogja terjeszteni.

Kutyák közt élni — kutyák közt halni. Ez már csak még se illő halhatatlan lelkű emberhez, ugy-e? És még ez is megtörtént Debreczenben Freyenföld Lázár volt vasuti mérnökkel. 1880-ban kimentette őt kutyája a miskolci árvizből és a mérnök úr ezért akkora halával telt el kutyája iránt, hogy annak minden ivadékát fölnevelte, jól tartotta. Együtt lakott velük, az embereket kerülte s ha nagy ritkán az utcára lépett, akkor is kísérték a kutyái. A különös életmód külsejét is megváltoztatta. Haját hosszúra növesztette s varkocsba fonva, hátul fésűvel megtűzte. Így élt mintegy tíz esztendeig. Nem eresztett embert szobájába, a melyet nagy ritkán söpört ki. Ő maga főzött a maga és a kutyái részére gyors-

főzőgépen, legtöbbnyire vagdalt hust. Utolsó perceiben is kutyái voltak halálos ágyánál s mikor az öreg ur meghalt, keserves vonításba fogtak holtteste körül. Freyenfeld jó módu ember volt, negyvenezer forint vagyonát állítólag annak hagyta, a ki kutyáit — mintegy tizenkét darab van — gondjába veszi.

London macskái. Angliában, de kivált Londonban nagyszerű intézmények gondoskodnak az állatok védelméről. Azt mondhatnók, az ember épségéért és jóvoltáért sem esik olyan gondoskodás, mint az állatokért. Mert például Whitechapel városrész koldusai nyugodt lélekkel pusztulhatnak éhen, ellenben London gazdátlan macskáiról atyai módon gondoskodik a hatóság. Erre való a catsmeatman-ok szervezete. A mely szó három tagja közül az első jelent macskát, a második: hust, a harmadik: embert. Azaz: macskákat hussal tápláló ember. Ez pedig egész komoly dolog. A macskatáplálók naponkint meghatározott időben végig járják London utcáit hosszú póznákkal, a melyeknek végére nagy husdarabok vannak felnyársalva. Hangos szóval kiáltják időnkint: „Catsmeat, Catsmeat!“, azzal dobálják jobbra-balra a tisztos lóhushokoloncokat. És a derék macskák gyűlnek lótvást-futvást. Pazar öröm azt nézni, milyen nemes egyszerűséggel kapják be a falatokat. Tudnivaló ugyanis, hogy Londonban a macskának, mint olyannak, nagy a becsülete. Legalább akkora, mint nálunk a kutyának. Macska ott minden család asztalán akad, sőt, mint látnivaló, a gazdátlan macskákról is — emberszeretően gondoskodik a felsőbbség.

ÁLLATVILÁG.

Az állatok intelligenciája. Tanulságos kísérleteket végzett legutóbb *Thorndike* amerikai fiziologus annak a megvilágítására, hogy egyes állatok minő értelmi képességekkel vannak felruházva. Nos, a kísérletek azt bizonyítják, hogy az emberek általában több intelligenciát előlegeznek az állatoknak, mint a mennyiről utóbb meggyőződhetnek. *Thorndike* kutyákat, macskákat és tengeri malacokat használt fel kísérleteire, melyek elseje abból állott, hogy az állatokat ketreczbe zárta és a ketrecz mellé élelmiszert tett, azzal a czéllal, hogy megtudja, mily gyorsan és mennyire okosan találja meg az élelemhez vezető utat. A kísérletek eredménye azt bizonyítja, hogy az állatokat ennek a kiutnak a megtalálásában nem az okoskodás vezette, hanem tisztán az associatio. Eleinte mindenfelé

megkísérelték, hogy utat találjanak, tömérdek haszontalan mozgást végeztek, míg végre reájutottak az eredményesre, később aztán, mikor Thorndike a kísérletet megismételte, mindig azt végezték. Az élelmiszernek és ennek a mozgásnak a képzete hovatovább mindjobban associalódott bennök és már csak e szerint eselekedtek. Az utánzásra nézve is tett kísérleteket Thorndike és ezekből azt a tanulságot merítette, hogy az utánzás tehetsége kevésbé van kifejlődve az állatokban, mint általában hiszik. Thorndike úgy tapasztalta, hogy voltaképen csak a majomnál lép fel, az alsóbbrendű állatokban pedig hiányzik.

A beszélő kutya. Fura kis család aktái fekszenek az egyik budapesti kapitányság előtt. Ezer forintját siratja egy hiszékeny uri ember, mert ennyit adott a bűnjelért : egy egészen közönséges kutyaért. A család így esett meg.

Egy ismert külvárosi koresma uri szobájában magányosan üldögélt egy uri ember. Csöndesen üldögélt. Nyílik az ajtó és belép rajta egy barátságos képű potrohos vendég, utána kutya kullogott. Leül egy másik asztalhoz, melléje telepszik a kutya. Mikor a pincér bejön, oda szól az ujonan jött vendég a kutya felé:

— Mit eszel, szógám?

— Magyar gulyást csipetével — feleli a kutya, olyan tisztán és érthetően, hogy a pincér is, meg a másik vendég nem tudták eléggé csodálni.

— Aztán mit iszol, kutyám? — folytatja az állat gazdája.

— Törley pezsgőt, — mondja rá a kutya.

A pincér tényleg elhozza a gulyást és a Törley-pezsgőt, a mikor a másik vendég már nem tudta megállni, hogy oda ne menjen a ritka kutya gazdájához.

— Megveszem ezt a kutyát.

— Ám én el nem adom, még a Dárius kincséért sem.

— Itt van ezer forint, adja ide a kutyáját.

A nagy pénzre tágra nyílt szemeket meresztett a kutya gazdája, úgy tett, mintha töprengne rajta, hogy eladja-e, — végre ráállt.

— Nem bánom. Legyen hát az öné a kutya.

Azután fölkel, fizet és eltávozik. Mikor maga után beteszi az ajtót, utána néz az elhagyott állat s a nagy csöndben ezek a szavak hallatszanak:

— Megállj kutyafülű, eladtál, sose beszéllek többé.

Hát nem is szólalt meg többé emberi hangon a kutya, mert a gazdája, a ki eladta, *hasbeszélő* volt. A rendőrség mindenfelé keresi.

A grófnő madarai. Beroldingen Lilly grófnőnek, a szép vöröshaju kontesznek három kedves, dalos kanári madara volt. Egy napon azután szomorú dolog történt a zengő hangu madarakkal. Valahogyan nyitva maradt a kalitka és a hűtelen szárnyasok habozás nélkül kiröppentek a nagy, szabad világba. Az egyik elveszett örökre, visszahozhatatlanul. A másikat sikerült elfogni. A harmadikat, óh a harmadikat a szomszéd fogta meg. És mikor ez tudomására jutott a grófnőnek, a szomszéd, a kegyetlen, a keményszívű szomszéd nem akarta visszaadni a grófnőnek oly kedves sárga madárkát. Beroldingen Lilly grófnő följelentette a köszívű férfit a rendőrségnél. Egy rendőr el is ment a kanári-fogó szomszédhoz avval a szigorú felhívással, hogy adja vissza a grófnő madarát. A szomszéd a komoly föllépésre meghökkent és hajlandónak is mutatkozott átadni egy madarát. De ez a madár — oh szörnyőség — tarka volt, nem olyan mint a grófnő szokott kanárija: sárga, szepültelen, határozott, megszakítás nélküli, intenzív sárga. A grófnő felháborodva utasította vissza a felajánlott állatot! tarka madár neki nem kell. És mivel a szomszéd, a másik madarát nem akarja kiadni és mivel a grófnőnek ez a madár nem kell, per lesz a dologból. Elkeseredett, talán hosszas, viharos per a tarka madár és a sárga madár miatt...

Az elefánt-derby. Az indiai sportmaneknek és sportladyknek különös kedvtelésben van részük. A löversenyek mintájára elefántversenyeket rendeznek, amelyekről nem hiányzik a totalizátor sem. Nemrég volt az elefánt-derby. Óriási közönség jelent meg a versenyre és nem volt hiány izgató jelenetekben sem. Az elefántok nagy gyorsasággal futottak és törtek át az akadályokon. Komikus látvány volt a nehézkes állatok futása a nézőkre nézve. De a zsokek nem találták kellemesnek az elefánton való nyargalást, a mely nehéz és veszedelmes, mert ha valamelyik lepottyan az állat hátáról, menthetetlenül veszve van. Az utána következő elefántok összehajolják.

A rokon. Nem rég egy vásáron történt, hogy egy juhász szamarat vásárolt és megindult vele hazafelé.

A csökönyös állat azonban semmi szép szóra nem akart neki indulni az utnak. A juhászt kihozta sodrából ez az érthetetlen szamári viselkedés s a botja boldogabb végével ütlegelni kezdte.

— Ugyan már minek üti annyira azt a szegény jószágot? — szól hozzá egy jószívű néni.

— Tán rokonja magának, hogy úgy sajnálja? vágott vissza a jókedvű juhász.

Óriási czethal. A Spitzbergák és a Medve-sziget között nemrég egy óriási czethalat fogtak, melynek hossza 21 méter, súlya pedig közvetlenül a fogás után 75.000 kilogramm volt, beleértve

azonban ama 15.000 tengeri halat is, melyet felvágásakor, mint utolsó étkezéseinek maradványait, gyomrában találtak. — A hal óriást Hamburgba vitték, a hol preparálni fogják.

1901. évre tagsági díjukat ujabban befizették:

Kolozsvárról:

Dr. Abt Antalné.....	2 kor.
Dr. Ákoncz Károlyné.....	2 „
Br. Bánffy Ernő.....	2 „
Br. Bánffy Ernőné.....	2 „
Boér Sándorné.....	2 „
Dr. Brandt Józsefné.....	2 „
Dr. Davida Leoné.....	2 „
Özv. gr. Esterházy Jánosné.....	2 „
Gr. Esterházy Miguel.....	2 „
Br. Feilitzsch Arthur.....	2 „
Dr. Gálffy Endréné.....	2 „
Gálffy Róza.....	2 „
Özv. Dr. Góth Manóné.....	2 „
Gyárfás Benedekné.....	2 „
Dr. Gyaluy Farkasné.....	2 „
Grün A. Lipótné.....	2 „
Hirschfeld Sándor.....	2 „
Dr. Höncz Kálmán.....	2 „
Özv. Dr. Jeney Victoriné.....	2 „
Dr. Kiss Mórné.....	2 „
Gr. Kornis Berta.....	5 „
Köváry László.....	2 „
Köváry Lászlóné.....	2 „
Kuszkó Istvánné.....	2 „
Dr. Meltzl Hugóné.....	2 „
Dr. Papp Áronné.....	2 „
Dr. Purjesz Zsigmondné.....	2 „
Dr. Schilling Lajosné.....	2 „
Széky Miklós.....	2 „

Teszler Izákné.....	2 kor.
Turcsányi Gyula.....	2 „
Dr. Tutschek Sándor.....	2 „

Vidékiek:

Bay Ferencz Zilah.....	2 kor.
Gr. Béldi Kálmánné Böld... 4	„
Beke Benjámín Nagyvárad.. 2	„
Br. Bornemissza Károly Deés 2	„
Both Ferencz Szeged..... 2	„
Czigler Ignác Kassa..... 2	„
Fittler Sándorné P.-Kemenes 2	„
Br. Győrffy Pál Kraszna.... 2	„
Dr. Genersich Antalné Bpest 2	„
Dr. Hincsa Elekne M.-Vásárh 2	„
Horváth Bertalan..... 2	„
Horváth Bertalanné..... 2	„
Indig Arthur Nyén..... 2	„
Jurássy Berta Eger..... 2	„
Kaizler György Zilah..... 2	„
Dr. Lánczy Gyula Budapest. 2	„
Gr. Maldekhem Arthurné Besz- tercze..... 2	„
Gr. Mikes Arminné Bodola.. 2	„
Sárközy Aurél Komárom.... 2	„
Sigmond Dezsőné Budapest. 2	„
Schilling Rudolfné Budapest 2	„
Gr. Teleki Erik } Drassó... 2	„
Gr. Teleki Ralph }..... 2	„
Dr. Varga Gábor Szt-Goth.. 2	„

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

K é r e l e m.

Tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves és általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják — mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Br. Bánffy Zoltánné
elnök.

Virányi István
az egylet pénztárosa.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i>	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i>	
Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Egész évre 3 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számoként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. július 1.	10. szám.

TARTALOM. Állatok a szinpadon. *Szabó Károly.* — Már meg még veréb sincsen. — Mese a bagolyról és a nyulacskáról. — *Állatvédelem: A kutyák temetője. F. J.* — A túlbuzgó állatvédő. — A galamb és a bankigazgató. — *Állatvilág: Nem jó a medve bőrére előre inni.* — Borotválás az oroszlanok között. — Szerkesztői üzenetek.

Állatok a szinpadon.*

A festett világ háztartásában éppen úgy nem lehet nélkülözni az állatokat, akár a mindennapi életben. Utóvégre is, nem kívánhatjuk attól a szegény ügyelőtől, hogy az összes állati hangokat, a Jókai „Aranyember“-ének zöld békájától, a Shakespeare „Windsori vig asszonyok“ vigjátékbeli kuvaszáig elprodukálja a szinfalak mögött, vagy attól a statisztától, hogy a Sztrogoff Mihály jeges rókája és farkasa, meg a Thurán Anna medvéje mellett a Peleskei nótárius lovát vagy a Napoleon öcsém cziczáját is saját domborításában mutassa be a kíváncsi publikumnak.

És így aztán elég sűrűn megesik, hogy az állatvilág nem instrukeziók, nem kosztümös statiszták, sőt nem is (mint pl. a Szulamithban) kasirozott — hanem eredeti élő és mozgó példányok alakjában lép föl a világot jelentő

* A tehetséges fiatal szerző, a ki a kulisszák társadalmát közelebből ismeri, több fölötte érdekes és eddig nagyobbára csak közszájon forgó apróságot mond el e sorokban, melyek a színházak beléletét egyik igen jellemző s kevésbé ismert oldalukról világítják meg. A vonzó modorban megírt cikket különösen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Szerk.

deszkákon, az ott lejátszott darabok keretében. A legtöbbször csak néma szereplők ezek az állat-statiszták, mint például a ló a Nebántsvirágba, Hunyadi Lászlóban, Carmenben; a kutya a Szentivánéji álomban, Boccaccióban, Ocskay brigadérosban, Mukányiban; a tyukok a Csikósban. A Népszínházban meg nemrég ökrös szekeret is vittek a szinpadra, Bokor József valamelyik népszínművében. Nagyon kedves néma szereplő a macska az Aranyemberben, a hol Noémi még szalvétát is köt eléje és asztalhoz ülteti, meg a *Henschel fuvaros*-ban.

Mikor Hauptmannak ezt a drámáját két éve *Kolozsvárt* színre hozták, egy rokonszenves tarka cziczust kerített valahonnan a kellékes a kocsmajelenéshez. A cziczus aztán rövidesen barátságot kötött K. *Árpási* Kata asszonynyal, a ki vele legtöbbet játszott a darabban, úgyhogy semmiképp sem akart azután tőle megválni s hűséges játszótársául szegődött a művésznő akkor még kis leányának.

Vannak azonban esetek, mikor az állatok nem csak statiszták a szinpadon, hanem szerep is jut nekik, a melyre külön be kell tanítani őket, akár a czirkuszban. A „*Sötét titok*“ cz. melodrázában egy kakasviadal fordul elő, melyet nehányszor *Kolozsvárt* is sikerrel produkáltak. A legtöbbször azonban tönkre ment a jelenet. A *Faust* drámában végszóra kell a doktor uszkárjának morogni, igaz, hogy ezt a morgást ismét az ügyelő végzi a kuliszák mögött. Még érdekesebb a szerepe az „*Ördög pirulái*“ kutyájának, melynek tudvalevőleg az a feladata, hogy a légberöpült Szeringinosz patyikus-mester balkezét a szájában elvigye a szinpadról s a következő jelenetben ismét beállítson vele. Mikor tavaly adták a nyári színházban ezt a látványos bohózatot, nem sikerült alkalmas kutyát találni, melyet be lehetett volna dresszírozni erre a szerepre, s így kénytelenek voltak a kutyát egy tolvajjal kicserélni, a ki ellopja a kezét, mert gyűrűt lát rajta. Ezt persze eljátszotta egy kardalos. Szerencsésebb volt a színház kilencz-tíz év előtt, mikor a *Szentgyörgyi* Pista bácsi Rolly nevű barna vizslája valódi bravúrral kreálta a kutya szerepét. Pontosan megjelent a végszóra a füрге állat, s a világért nem nyult volna a jobb kézhez, sem a balt oda nem adta volna

senkinek az ügyelőn kívül, a ki idomitójaként szerepelt. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy ugyanez időtájt *Szathmáry Árpádnak* is volt egy hatalmas new-foundlandi kutyája, II. Murád szultán, mely pusztá bravurból hátára vette a Szamosban fürdőző gyermekeket, de arra nem tudták rábirni, hogy a patyikus kitömött kezét a szájába fogja. Így vették elé aztán a Rollyt.

A Vigszínház direkt szerződöttetett egy agarat az *Ocskay brigadéros-ra*, a Magyar Színház meg egy szamarat a *Postás fiu-ra*, a mi ismét nem csekély mértékben tanusítja az állatok jelentőségét a szinpadon. Ilyen luxust a kolozsvári Nemzeti Színház is engedett meg magának, midőn 1869-ben egy fehérszőrű kecskét szerzett be *Fehérváry Antal* igazgató s azt éveken át gondoztatta. A kecske egyedül a „*Dinorah*“ operában kellett (a „*Bukow*“-t csak a nyolczvanas évek elején kezdték játszani) a hősnőnek, *Gerecsnének* legfrappánsabb jelenésénél nélkülözhetetlen volt. Az operát akkoriban sokszor adták s a kis *Bella* (ez volt a kecske neve) annyira belejött utóbb a szerepébe, hogy a hid közepén megállt s a közönség felé fordulva mekegett, úgy szaladt át a szin másik oldalára, a hol a házmesterné várta egy zöld ággal, meg egy rosta pattogatott kukoriczával.

Nagyon elkényeztetett állat volt ez a „színház kecskéje“. Próbákon he-beszökött a szinpadra a hátsó ajtón, sorra kutatta a karhölgyek meg a tánczosnők zsebeit, a kik rendesen tartogattak czukrot a számára, mert azt is nagyon szerette. Vagy megálit a sugólyuk előtt és csupa kedélyességből öklelőzni kezdett *Nagy Gyurival*, a sugóval, úgyhogy *Jakobi* karmesternek nem egyszer ügyelői uton kellett őt feliratnia, próba-zavarás czimén, mint a színháznak akár-melyik más tagját. Néha kiosont a kis csapóajtón is, felzaladt a lépcsőn s bekérezkedett *Barkó Károlyhoz*, a pénztárnokhoz, a kinél szintén számíthatott egy kis édességre. Felkapaszkodott két első lábával a pénztáráblakhoz s mikor a czukorkáit megkapta, ismét mekegve elbúcsuzott. A fehérszőrű *Bella* 1874-ben vált meg a szinpadtól. Vásárra vitték, eladták. Egy monostori gazda tulajdonába került, a hol himet is adtak melléje és tarka kis kecskéknek lett anyjává.

Valódi szenzáció számba ment azonban egy elefántnak a szereplése a színpadon. 1875—76 telén Verne Gyulának „Utazás a föld körül 80 nap alatt“ cz. látványos darabját hozta színre Debreczenben *Temesváry* Lajos igazgató, s egy olasz vállalkozóval lépett szerződésbe, a ki a darabhoz pompás felszereléssel rendelkezett. E felszerelés között volt egy fiatal (mintegy hat éves) ázsiai elefánt is. *Kenedi* volt a neve. Ezen az elefánton menekül *Fogg Phileas*, a megszöktetett *Auda* hercegnővel, az üldöző hinduk elől. Az elefánt a színpadon átmenet, megáll a sugólyuk előtt, fölcsapja orrmányát és végszóra háromszor egymásután, majd ismét egyszer elbőgi magát. Erre rohanva kimegy a színpadról, nyolcz emberrel a hátán. Ezt a rövid szerepét mindig precziztül megjátszta a *Kenedi*, nem kis rémületére a hölgypublicumnak.

Ez a *Kenedi* egy minden tekintetben érdekes állat volt. Olyan volt, akár egy elkényeztetett gyermek. (Ha nem találnák némelyek brutálisnak a hasonlatot, azt mondanók: akár egy szeszélyes primadonna.) Ki nem lépett volna a színpadra kosztüm nélkül, mely arannyal kivarrott tarka, rojtos szőnyegből, arany lábpereczekből és drágagyöngyökből állott. Értette a szót is; apró szemei szinte nevettek s orrmányát barátságosan megcsóválta, ha azt mondták neki: szép *Kenedi*. De dühösen fujt ám, ha valaki csufnak találta nevezni.

Különösen a nők iránt mutatott feltűnő rokonszenvet, abból a könnyen érthető okból, mivel ők becézték leginkább és halmozták el a legtöbb édességgel, melyek mellett a pálinkás zsemlyét szerette mód nélkül.

Szokása volt, hogy annak, a ki valamit adott neki, a tenyerét megcsiklandozta — pusztá kedveskedés jeléül. Egyik karhölgy, *Latabárné*, annyira idegeskedett e miatt, hogy felhagyott a bonbonok meg a percek osztogatásával, hanem szinte csunyán megbűnhődött érte. A bosszus elefánt derékon ragadta orrmányával s már föl is emelte a levegőbe, csak éppen a legkritikusabb pillanatban termett ott a gazdája, a ki szigonyával nyomban rendreutasította. Hasonló sorstól menekült meg a kellékes inasa, egy tót suhancz, a ki a *Kenedi* üres rizses ládáját választotta ki éjjeli fekhelyéül.

De e mellett kedélyes is tudott lenni a ravasz szemü Kenedi. Alábbi csinyjén sokat nevettek akkor a színháziak. Egy este a pénztáros felesége, Takóné, megrémülve látja, hogy Kató, az ő cigány eselédje, csak néhány savanyu ugorkát hozott hazulról a férjének vacsorára, holott a tányéron az ugorka mellett egy jó szelet rostélyos s egy karaj kenyér is volt. Tüstént gyanuba fogja a cselédet, ez mennyreföldre esküszik, hogy ő nem evett meg semmit, hanem itt valami csodának kellett történni. A leányt egy diszitő mentette ki zavarából, a ki elmondta, hogy szemtanuja volt, míg Kenedi az orrmányával elemelte a rostélyost meg a kenyeret a szinpadon báméskodó cseléd kezéből. Az ugorka már nem ízlett neki.

Ilyen csoda-állatra sem emlékeznek azóta magyar szinpadon. Kenedi föllépett különben még Kassán, Miskolczon, Szegeden és a Népszínházban is. Mondanunk sem kell, hogy vendégszereplését mindenütt óriási szenzáció és ünnepeletetés kísérte.

Szabó Károly.

Már meg még veréb sincsen.

Irta: *Tömörkény István.*

Ez irgalmatlan rossz időjárások után sok kíváncsisággal várta az ember a híreket, a melyek odakivülről jönnek. Fagyos április és fázós május: nem sok jó szokott ebből lenni sohasem. Áprilisban oly hideg volt a tanyákon, a szabadban, hogy nem lehetett állni. A szőlőben dolgozó edzett kintvaló nép abban hagyta délután a munkát, mert nem bírta használni az elgémberedett kezét, nem bírta vele a szerszámot fogni, a szőlővesszőt metszeni. Hát abban kellett hagyni a dolgot, inkább lemondtak a napszámnak arra az időre eső részéről. Azt mondják, hogy ilyesmi még nem volt. Nyáron megtörténik, hogy szélesöndes délutánokon a szőlőben megáll a munka, mert a falombok alatt olyan rekkenő a meleg, hogy nem állja ki senki. De nem áprilisban szokott ez lenni s nem is a hideg miatt. Biz ez szomorú idő. Utána pedig nagy eső, nagy szél, néha

mind a kettő. Még az is megsajnálja a lesodrott, sárba hordott favirágot, a ki közkertekben látja, hát még mennyivel szomorúbb látnivaló ez ott, ahol minden apró kis virághoz a jövő gyümölcs reménye füződött. Ahol a faj fajtájához képest minden lehullott darab virággal két, négy, öt krajezárok, sőt rendes hatosok sodródznak a nedves, hideg homokra, hogy soha többé vissza ne jöjjenek.

Egyetlen szerencse, hogy mind nem pusztul el s a mi megmarad, abban marad meg a reménység s az azután annál kedvesebb. Most már attól várnak mindent. Hogy kibozza-e a munkát, az adót, általában az élnetést. És minden egyesnek a pusztulása újabb fájdalom. Van városi ember, a ki künn birtokos, hogy addig ki sem megy a homokra, míg az ilyen nehéz idők tartanak, mert azt mondja: minék szakgassa vele a szívét. Van más, aki mégis kimegy, de alig tölt ott egy kis időt, már visszafordul, mert nem bírja a romlást nézni:

— Nem vágyakozok ki többet

Mert ezek olyan sorsok, hogy ellenük nem lehet tenni semmit. Csak várni a jobbulást, a reménységet. S a ki úgy állandóan künn tartózkodik, rossz napokat él. Egyre látja, folyton csak látja különféle ellenségeinek támadását, amik ellen már harcolni sem tud. A héten is hozzák be a hirt:

— A mi kis virág maradt, az sem ér semmit. Megverte az Isten. Ahányat csak megnéz az ember, mindnyájának a belsejében ott van már is a hernyó.

A hernyó!

Ez a Timur Lenk, a minék a nyomán eleven nem marad. Ez a kótyonfitty apró állat, amelyet valaha már csak azért sem bántottak, mert utálatosnak tartották. A melyet ma már százával, ezrével szednek, még sem bírják elpusztítani. A leszedettek ezreit már nem is dobják a szemétre, hogy ott pusztuljon, hanem forró vízbe vetik. Ennyire vigyáznak rá, hogy föl ne támadjon s mégis föltamad. És mily sok van! Ugy tetszik minden esztendőben több. Irtásuk már egész külön kenyérkereset. Folyton szaporodó létezésük, irtásuk külön eszközök csinálására készítette a tanyai embert, az új eszközök új neveket, elnevezéseket kaptak. Törvényerővel bíró szabályzatok vannak a hernyóról, birságok vannak a hernyóról, továbbá gyárak élnek belőle, amelyek az ellene való fecskendező gépet s a folyadékot csinálják. Küzdenek ellene egy helyen géppel, más helyen

lány-munkaerővel, ismét más helyen úgy, hogy a déli órákban a tüzes homokot lapáttal fölszórják a fára s a forró homokszemek lesöprik a levélről a hernyót. Ám azért mégis van, mindegyre több van.

Hogyan van ez? Mikor mindezen istencsapásról azelőtt nem tudtak. Készen volt, volt, szórványosan, egy-kettő, de nem ebben az iszonyatos tömegben, mikor csak egy-egy hernyózó napjában több kocsárra valót szed össze belőlük. A kérdésre a feleletet a panasz adja meg. Mert a hirhozó folytatja a panaszt:

— És nincsen madár — mondja. Még csak veréb sincsen.

Itt van a hernyó szaporodásának eredendő oka, a madárpusztulásban. Ahogy ez fogy, úgy hatalmasodik el amaz. A madár pedig bizony fogy. Minden pusztítja, még az a fegyveradó is, a melynél fogva jórészt nem tart puskát a tanyai ember és így elszaporodik az apró bogárból élő madár gyilkolója, a légi ragadozó. Föl is van bátorodva a kányaféle annyira, hogy még a népes tanya-udvarba is becsap egy-egy esírkéért. Azonfölül a nép is tizedeli a számukat. Nemcsak a gyerekek, a kiknek fészekpusztító és tojászedő kedve ismeretes, de bizony a gyerekek apjai is csak leverték a ház oldaláról a fészket s kiütötték azt a faágai közül is. Eresz alá rakott madárfészek nincs minden szemét nélkül, az bizonyos, hát elunták és leütötték. A falon a fészek a gazdasszonyt boszantotta a meszelésnél, a fészek a faágak között meg a gazdát, mert a madárféle torkosobbja megesispedte a gyümölcsöt. No aztán most a kisebb bajokért megkapták a nagyot, nem igen csipdelheti meg a gyümölcsöt a madár, mert eleszi előle a hernyó.

Bizony, már csak egészen elhagyatott helyen lehet fán madárfészket találni. Ősszel, mikor a fa kopasz, könnyen meglátni, hogy van-e rajta fészek, de még olyankor is csak itt-ott mutatkozik. Fiók korában is vesz a madár, mert kiszedik a fészekből s kedveskedés gyanánt elhordják az apró gyerekeknek játéku.

A ház környékén és a gyümölcsben ily módon nem hogy szaporodna, de meg sem maradhat a madár. Maradna az útszéli fa. Annak azonban az a divatja, hogy ágait lehetőleg lenyesik. Azt szeretik, ha minél magasabbra nő, ezért aztán úgy leborotválják, hogy épen csak a leghegyén marad egy kis ág. Olyan mint a földbe dugott hosszú nyelű ócska seprű. A nyárfa magától is ilyenre nő, az akácot pedig a koppasztással nevelik erre a formára. Különb ez nem is divat, hanem szükség. Ágait azért vágja le az ember,

mert kell neki tüzelőre a galy, magát a fát azért neveli hosszúra, hogy ha valamely építkezéshez hosszú mestergerendára lesz szüksége, a gerenda ott álljon készen, csak éppen ki kell vágni. Ezenfölül ott van még az a dolog is, hogy a nép nem szereti a szántóföld szélén a dús lombu fákat, mert azt tartja róluk, hogy elfogják a vetés elől a napot, délelőtt az egyik oldalon, délután a másik oldalon. Amiben szegény embernél, akinek a kicsire is nézni kell, van valamelyes igazság. Pár éve történt, nem is mifelénk, hanem túl a Dunán, hogy a mi fát a gazdasági szövetség ingyen az utak szélére ültetett, a nép elpusztította, ugyanazon okkal, hogy árnyékuk árt a vetésnek. A tanyája körül szereti a fát, de az útszélén nem. A kopasz tanya nagyon szomorú látnivaló, oda fákat ültet minden áron, epert az udvarba a baromfinak, a tanya körül pedig akácot. S ha olyan a föld a tanya körül, hogy még az akác sem fogja meg, szintén erején felül tesz, mikor elhordja onnan a rossz földet s messziről nagy igával visz oda alkalmasabbat, még ha mindjárt pénzért veszi is. Éppen nem ellensége a fának ott, ahol kedve szerint helyénvalónak tartja, de már az útra nem igen kívánja. Minek? Neki mindegy, ha nem árnyékos is az út: a naptól nem nagyon tart. A mezőn sincs árnyék, a hol dolgozni szokott. Az úton minek legyen? Különben ott még bajos is a fa. Ha alacsony az ága, kiüti az ember szemét, hajlongálni kell előtte, az ostort is kiüti a kocsiból. A szénás szekeret megdézsmálja, a széna egy része ott marad az ágakon. Szóval sok baja van vele. Útszélre nem is ültet fát, ha csak egyébért nem, mint például útfoglalásért. Az a külső gyönyörűségek közé tartozik, az útfoglalás s ha az útból pár lépésnyit elszánt, fát ültet a szélére. Oda számít, hogy a fa tiz-tizenöt év alatt megvastagszik, erősödik, ki merné azt mondani, hogy itt az útból el van egy darab szántva.

— Hisz itt áll már ez a fa harmincz év óta! — mondaná az ilyen esetben.

Mindegy most már különben, akárhogy áll a bál, a földolog az, hogy nincsen madár. Ami van, az nagyon kevés. Körülbelül oda fordult az életük sorja, hogy a városban több van, mint odakint. A városban mégis több buvóhelyet talál a fészekrakáshoz s ott nem is igen bántják, a mi utczánkban még denevérek is laknak. Mig a mezők világában már csak azok élhetnek, a melyeknek a földön vagy a nádban a fészke, a fánlakóból pedig csak az, a melyik télire nem marad itthon.

Huszonöt év előtt még nagyon sok volt a veréb. Fás udvarokban a szót nem lehetett érteni a beszédüktől, akkora lármával voltak. Egy-egy közübük süttöt sörétes töltés mindig lehozott egy tányérnyi vacsorára valót, bár a nép puskával nem nagyon bántotta őket, evésével meg nem is bajlódott. Most meg hát ez a szürke kis mitugralsz is elpusztul, a többivel együtt. Ebben ugyan az idei tél is közbenjárhatott, mert szigorú idő járt az állatokra akkor. Ép nem rég pusztahelyen meuvén kocsival, pár föltünezett nyulra mutatva, beszélte a lóhajtó ember, hogy ezek az állatok is szokatlan nagy sanyaruságban voltak a télen.

— Annyira nem volt már élelmük — mondta — hogy bejártak a tanyák végire a szénaboglyához. Éhségében ilyen bátorságra vetemődött.

— Le is ütöttek akkor belőlük egy néhányat?

— Nem a' — mondta őszintén az ember. Olyan soványok voltak, hogy nem érték meg még a hajtó fát sem.

Az az idő, amely a nyulra ilyen volt, bizonyosan az itthon telelő madárfélére sem volt különb, mert, hiszen egyféle mértékkel szokott mérni. S im már a veréb is, amelyről azt lehetett volna hiinni, hogy ha mind elhordja a kánya, akkor sem pusztul el. S mindez épen most történik, mikor egyre jobban tudják már, hogy a madárféle több hasznot csinál, mint kárt. Mikor már odáig jutottunk, hogy még a vadmacskát is olyan állatnak tartjuk, a melyet irtani csak a vadásznak állhat érdekében, de a gazdának sohasem.

Szomorú az, mikor a kintvaló panaszkodó búsan legyint a a kezével a levegőbe:

— És még csak veréb sínesen! . . .

Van-e helyette valami esérébe? Van. Minden kirabolt vagy levert fészekért egy-egy véka hernyó.

Mese a bagolyról és a nyulacskáról.

Irtá: *Táboriné-Tutsek Anna.*

Milike meg Tinike nagyon jó barátok voltak.

Milike kis lány volt, Tinike kis nyulacska, hófehér, rózsaszín orru kis házi nyulacska.

Milike nagyon szerette. De Tinike is szerette ám a kis gazdasszonyát, a mennyire a nyulaeskák csak szeretni tudnak. Szívében a saláta után azonnal Milike következett.

Nem is tudtak volna ők ketten egymás nélkül meglenni.

Ha Milike az udvarra lépett, Tinike már messziről szaladt eléje és két lábra állva, szeliden nézett fel reá.

— Kedves kis gazdasszonykám — makogott örömmel — de jó, hogy itt vagy!

Milike lehajolt, megsimogatta a nyuszikát, aztán ölébe vette, bevitte a kertbe, ott friss salátalevelet adott neki enni, játszadozott, futkározott vele és kék szalagot kötött a nyakára, piczi kis csengővel.

Olyan szép volt a Tinike, de olyan szép, a milyen csak egy fehér nyulaeska lehet.

— Vajjon vannak-e neked is kis testvéreid, ugy mint nekem? — kérdezte Milike a nyulaeskát, a mint ölében ringatta.

— Oh, vannak bizony nagyon sokan, — felelte a nyulaeska.

— És milyenek?

— Fehérek, mint én; meg aztán tarkák, szürkék és barnafoltosak. Szépek mind nagyon!

— De szeretném őket egyszer látni! — mondta Milike.

— Azokat a testvéreimet, a kik a mezőn laknak, könnyen megláthatod, — szolt a nyulaeska.

— De hogyan? — tőprengett Milike.

— Jöjj ki ma este hozzám, — mondta a nyulaeska, — szép holdvilág van, kimegyünk együtt a mezőre, ott majd előhívom őket és bemutatom neked!

— Jaj de jó lesz! Kijövök, ki! — ujjongott Milike és alig várta, hogy vége legyen a vacsorának, fölkel az asztaltól és kiosont a szobából.

Tinike már várta az ajtóban.

— Nem félsz? — kérdezte tőle a nyulaeska.

— Nem félek, — felelt bátran a kis leány. — Én sohasem szoktam félni. Hát te?

— Én mindig szoktam félni, — makogott a nyulaeska.

— Mitől?

— Mindentől. Még az árnyékomtól is.

— Most is félsz, hogy velem vagy?

— Most csak a bagolytól félek. De te vigyázni fogsz reám, ugy-e?

— Hogyne! — ígérte Milike. — Az ölembe veszek és betakarlak a kötényemmel. Ugy nem fog meglátni az a csunya bagoly!

És elindultak a holdvilágnál a kis leányka és a kis nyulacska, a kerten keresztül, ki a mezőre.

Bolyhos éji lepkék röpködtek a fejük fölött.

— Hova mentek ilyen késő este, kis leányka, kis nyulacska? — kérdezték tőlük.

— A Tinike testvéreit látogatjuk meg — felelt Milike.

— Csak vigyázzatok, mert az öreg bagoly megint valami ravaszságban töri a fejét, — mondták az éji lepkék — láttuk, a mint feltette a pápaszemét és egy nagy könyvből olvasott!

— Oh én nem félek tőle — szólt Milike büszkén, — engem nem szed rá! Én is tudok olvasni s az én apuskámnak is van szemüvege!

A szentjános-bogarak is eljöttek.

— Majd mi világítunk nektek — szóltak és meg-meggyújtották kis lámpásaikat.

— Oh, köszönjük, ne fáradjatok — felelt Milike, — világít már a jó hold.

A hold szelid, nagy kerek képével nyájasan mosolygott és leküldte legfényesebb sugarát.

Kiértek a mezőre, hol a harmatos fű úgy csillogott, mint a gyémánt s az aranyszemű szentgyörgyvirágok ezüstféhérszirmaikkal mint a csillagok úgy ragyogtak, a kék harangvirágok mint meg-aunyi kis csengetyűk csilingeltek, s a vadmenta és demutka kelyheiben apró és kék pillangók aludtak.

— Oh, milyen szép most itt minden! — kiáltott Milike, ragyogó arcezel tekintve körül. — Még sokkal szebb, mint nappal. Olyan, mint egy tündérmese! Hát a testvéreid hol vannak?

— Mindjárt előhivom őket, — felelt Tinike és megrázta nyakán a csengetyűt.

A csilingelésre sietve szaladt elő a bokrok mögül egy nyulacska, aztán egy második, harmadik, tizedik, — sok-sok nyulacska, — volt talán száz is.

Milike már meg se tudta volna számlálni.

És oh, milyen kedvesek voltak! Ugráltak, táncoltak, bukfenczet vetettek, hárman-négyen összefogódtak körbe-karikába és úgy keringtek, még táncot is jártak! Csupa öröm volt nézni őket.

És mennyire örültek Tinikének, a kis hófehér testvérüknek!

Megölelték, megcsókolták, meghuzogatták hosszú tapsifüleit és megbámulták szép kék selyemnyakravalóját, melyet Milike kötött a nyakára.

És Tinike elvegyült kis testvérei közé. Játszadozott velük és hempergett a harmatos fűben, Milike pedig gyönyörűségtől eltelve nézte őket és legjobban szeretett volna szintén tapsifüles kis nyuszika lenni, hogy négy lábón ugrálhasson velük együtt.

— Uhu, uhu, — hallatszott egyszerre Milike feje fölött a faágak közül.

Milike föltekintett.

Ott ült a nagy szürke bagoly az ágon, pápaszeme az orrán s a nagy könyv előtte.

Roppantul mérgelődött, hogy Milike is ott volt, mert félt tőle és nem mert a nyulacskák közé lecsapni.

Pedig ugyancsak éhes volt egy kis nyulpecsenyére.

— Várj csak, majd segíték én a dolgon, — gondolta magában.

— No bizony, ugyan mit gyönyörködsz ugy ezekben a nyulakban! — huhogott csúfólódva. — Milyen ostobák! Milyen ügyetlenek! Hiszen még csak énekelni sem tudnak!

Milike elgondolkozott.

Igaz, a nyulacskák nem énekeltek, de ő egyáltalán még nem is hallotta, hogy nyulacskák énekelni tudjanak. Ő úgy tanulta, hogy csak a madarak tudnak énekelni.

— Hát te, bagoly néni tudsz-e énekelni? — kérdezte tőle

A bagoly elpirult és mérgesen kiáltott:

— Tudok hát, persze, hogy tudok! Mi közöd hozzá? Külömben, hogy is mersz te itt állani a fa alatt, mikor ez az én fám? Eredj innen! Menj azonnal baza!

Milike csak a fejét rázta.

— Nem megyek, nem hagyom itt Tinikét. Nézd csak, milyen kedvesen játszik a testvérkéivel!

A bagoly látta, hogy így nem megy semmire.

— Hát jól van, — szólt nyájasan, — ha már itt vagy, hát megtanítalak, hogyan kell a nyulakat énekelni tanítani!

Lerepült a fáról s honnan, honnan nem, egy kis czirókseprüt adott a Milike kezébe, fejére meg fekete czukorpapirosból olyan kis süveget nyomott, milyen a Milike meséskönyvében a varázslónak volt a fején.

— Most szólítsd a nyulakat, hogy álljanak körbe s aztán

parancsolj reájok, hogy énekeljenek! Majd meglátod, hogy mi lesz? — huhogott nevetve s visszarepült a faágra.

Milike szót fogadott, kiáltott a nyulaeskák után, azok odasereglettek, de a mint meglátták Milike fején a süveget, kezében a czirokseprüt, egyszerre keservesen kezdtek sirni, két első lábukkal törülgették szemeiket s a félénkebbek meglapulva húzódtak félre a a fübe.

— Énekeljtek! — mondta Milike, — a bagoly néni azt mondta, hogy én megtaníthatlak titeket énekelni!

De a nyuszikák még keservesebben kezdtek sirni; csak úgy potyogtak a könyeik.

Erre a czirokseprü magától fölemelkedett a Milike kezében s közéjük akart ütni a szegény kis nyuszikáknak. Hiába akarta Milike ijedten eldobni magától, nem tudta.

De ekkor egyszerre lelkendezve szaladt elő Tinike, a ki eddig valahol messzebb hancuzozott s hangosan kiáltott:

— Dobd le azt a varázs-süveget a fejedről, gazdasszonykám, akkor el tudod dobni a czirokseprüt is! Az a gonosz bagoly mit ki nem gondolt, esakhogy minket megrontsn! Fussunk el, szaladjunk el, ki a merre tud!

Egy pillanat alatt szétfutottak a nyulaeskák; ijedten dobott el magától Milike mindent, s Tinikével együtt szaladásnak vette a dolgot.

Futott, futott, addig futott, míg csak kis ágyához nem ért, ott hamar bebujt a párnák közé, fülére huzta a takarót és ijedtében azonnal elaludt.

Másnap reggel, mikor fölébredt, sehogy sem tudott tisztába jönni azzal, hogy igazán künn volt ő az éjjel a mezőn, a nyulaeskák között és beszélgetett a gonosz bagolylyal, vagy csak álmodta az egészet?

ÁLLATVÉDELEM.

A kutyák temetője.

A *Pusztitók* szigetén, az *asnièresi* hid tulsó végén nyílik a bejárója, magas íves rácsos kapu, szohordíszszel a tetején. Olyan, mint egy angol kert, van vagy 1200 négyszögméter. Begóniák, gerániumbokrok, rózsák, szegfűk, százszorszépek tarkítják mostanában.

A sírkövek nagyon sűrűn állanak egymás mellett, mert a sírok keskenyek és kicsikék.

Harmois ur, a temető alapítója végigvezetett az egész nagy kerten és sétaközben elmondta az alapítás történetét.

— Hosszu ideig tervezgettem egy kutyatemető építését. Mindig összeszorult a szívem, mikor elnéztem a *Szajna* partján, hogy dobálják a szegény elpusztult kutyákat kövel a nyakukon bele a folyóba. Szegény állatok, a míg élnek, megosztják velünk jó sorsunkat, rossz sorsunkat, hűségeselek, ragaszkodók és ha belepusztultak a szolgálatukba, a Szajnába kerülnek valamennyien: az engedetlenek és a szófogadók, a házőrzők úgy, mint a gazdátlanok. Hosszú ideig nem tudtam megvalósítani tervemet, mert magamnak nem volt hozzávaló pénzem. A míg aztán *Durand Margit* kisaszszony, a *Fronde* szerkesztője felkarolta tervemet és lapjában gyűjtést indított egy kutyatemető alapjára. Hogy sokan gondolkoztak úgy mint én, legjobban bizonyítja a gyűjtés eredménye; alig négy hét alatt több mint *harminczeszer* frank gyűlt össze.

Igy beszélgetve, beléptünk a temető kapuján és megállottunk az első síremlék előtt.

Lord *Edeline* emeltette *Barry* kutyájának. Hatalmas sziklatömb, tetején a híres Szent Bernát hegyi kolostor kicsinyített mintája. A kolostor előtt a vágtaó Barry életnagyságban, hátán egy megmentett gyermekkel. A felírás összefoglalja egy mondatba Barry érdemeinek dicsőítését:

— *Megmentette negyven ember életét.*

— *A negyvenedik kísérletnél lezuhant egy sziklacsúcsról.*

A hatalmas szobornú mögött szélesen terül el a temető sok apró sírkövével. Mi tagadás, csak nagy nehezen tudtam elnyomni egy-egy mosolyt, miközben a feliratokat olvastam.

— *Szeretett Emmym emlékének, 1889. április 12—1900 aug. 3. Há kísérője volt nyomoromnak, egyedüli barátóm és vigaszom.*
— *Lilike, 1879—1900. Huszonegy éves barátunk emlékének.*
— *Bijou, 1889. szeptember 3. Egyetlenegy igaz barátom volt. Itt nyugszik.*

És így tovább.

A jobboldali sarokban külön helyük van a madaraknak. *Kanári sárkert!*

Az egyik fordúlónál emberekkel találkoztunk. Két asszony és egy férfi csomaggal a hóna alatt. Az ember megemelte a kalapját és a batyujára mutatott.

— Egy kutyát hoztunk, igazgató úr kérem. Ehun van.

— Jőjjenek az irodába.

Az irodában Harmois ur odaült a nagykönyv elé.

— A neve?

—

— A kutya neve?

— Bijou.

— Betegsége?

— Tüdőgyulladás.

Az egyik asszony fölzokog. A tulajdonosnő. A másik egy szomszédasszony. Kimegyünk újra a sárkertbe, a sárásó is velünk jön. Megássza a sirt, heleteszik a kutyát, leöntik oltott mésszel és ráhantolják a földet. Az asszony keservesen zokog.

— Nagyon szerette ugy-e? — kérdi Harmois ur.

— Óh uram! feleli fuldokolva, — hiszen ő is szeretett minket. Tizennégy esztendeig élt velünk. És hogy nézett rám még tegnap! . . .

Az ura vigasztalta:

— Ne sírj no! Hiszen itt marad, nem szökik meg. *Vasárnaponkint majd kijövünk hozzá!*

És én szégyeltem magam, hogy nem tudok mosolyogni.

— —

F. J.

A túlbuzgó állatvédő. És még panaszkodjék valaki, hogy az állatvédelem ügye elhanyagolt állapotban van. E hónap valamelyik első napján a „*Liliomfi*“-t adták, melynek második felvonásában *Gyöngyi* Izsónak tudvalevőleg több baromfival megrakodva kell a színpadra lépni. Fölugrik erre egyik színházi néző, s indignálódva fordul szomszédjához, a ki éppen egyik munkatársunk volt:

— Föl kell jelenteni a rendőrségen azt a brutális kocsmárost, hiszen nézze csak, kérem, lefelé tartja a lábával azt a tyukpárt!

Munkatársunk meg is mondta a színház érdemes komikusának előadás után:

— Te Izsó, máskor az öledben hozd a tyukokat színpadra a „*Liliomfi*“-ban, mert tudd meg, hogy Kolozsvárt állatvédők is vannak, s könnyen meggyülhetik bajod a hatósággal!

A galamb és a bankigazgató. Egy verőfényes juliusi délután két kis galamb röpködött a Mátyás-tér korzója fölött. Szerelmesen turbékolva, gondtalanul keringöztek a levegőben, midőn az egyiknek rózsás lába megakadt a Teleki-ház telefon-sodronyai között, s fejjel lefelé, tehetetlenül vergődött a szegény madárka, míg párja aggodalmas bűgással, ijedten repdesett körülötte. A járó-kelők csoportba verődtek a Városháza előtt, s kíváncsi aggodalommal nézték a szegény kis galambot, mely hasztalan iparkodott magát kiszabadítani. Megmentésére, a több mint 50 méternyi magasan, gondolni sem lehetett. És jött az éles szemű és jószívű bankdirektor, *Lendray* Emil, a ki szintén sajnálkozva szemlélte a galamb kinlódását, mikor fölfedezte, hogy a galambot fogva tartó kettős telefon-sodrony rézsutos irányban húzódik le a szemben levő ruhakereskedésbe, a honnan egy rud segítségével lendíteni lehet a kis galamb válságos helyzetén. A gondolatot tett követte — és néhány percz múlva a kis galamb, örvendő párjával együtt, vidáman szállt fel a háztetőre, majd onnan a Minoriták templomába, a hol bizonyára forró bála-ímát bűgött el jószívű megmentőjeért . . . Ez a galamb és a bankigazgató megtörtént históriája.

ÁLLATVILÁG.

Nem jó a medve bőrére előre inni. *Binder* Károly pécsi gyógyszerésznél — mint egy ottani újság írja — a napokban künn volt látogatóban néhány nagybecskereki tiszt. Vaesora után esőndes borozgatáshoz kezdtek s borozgatás közben sok minden szájon forgott. A gyógyszerész elmondta, hogy most annyi a nyúl a határban, hogy csak úgy nyüzög. Majd evvel kapcsolatban fölemlítette, hogy remek Chok-bore fegyvere van, mit néhány nap előtt vett 350 frtéért s szeretné kipróbálni. Az urak el is határozták hirtelen, hogy másnap reggel kimennek a határba a fegyvert kipróbálni, meg hogy a sok alkalmatlankodó nyúl közül neányat lepuffantsanak. Ámde ember tervez — tolvaj végez. Másnap a kitűzött időben meg is jelentek Bindernél. A gazda nagy szíveséggel fogadta vendégeit s rögtön parancsot adott a befogásra. Már föl is szálltak a kocsiira, amikor észébe jut a gyógyszerésznek, hogy a puská nincsen kéznél. Valahogy egészen megfélekedezett róla. Rögtön leugrott, hogy majd kihozza. A kocsin levő társaság pedig azalatt csak várt, várt . . . a gyógyszerész csak nem jött a fegyverrel. Végre megunták a dolgot s ők is bementek. Hát csak az történt, hogy az éjszaka folyama alatt az egyik ablakon keresztül betörték a gyógyszerész lakásába s elvitték a kipróbálandó Chok-borét, meg a gyógyszerész kézi pénztárából 240 korona készpénzt. A vadászat így persze füstbe ment. Az ügyes tolvaj még eddig nem került kézre.

Borotválás az oroszlánok között. *Szentes* lakosságának izgató látványosságban volt része a minap. Állatsereglet ütötte fel tanyáját a városban s a tulajdonos, úgy látszik, jól érti azt a mesterséget, hogy a közönséget a bódéba csöditse. Hirdette, hogy akad-e Szentesen olyan bátor férfiú, aki az oroszlánok ketreczébe menne. Több se kellett a vitéz szentesieknek. Nyomban akadt egy merész legény, *Frankl* Ferencz, aki borbély lévén, nemcsak arra vállalkozott, hogy látogatást tesz a fenevadak között, de még meg is borotvál ott valakit. Így is történt. Vasárnap délután zsufolásig megtelt publikummal a menaszéria és az ifjú borbély teljes felszereléssel megjelent az oroszlánok között. Nyomban utána jött az állatszeliidítő s helyet foglalt egy széken. *Frankl* Ferencz habozott, illetve nem sokat habozott, a habot rakente az állatszeliidítő arczára és gondosan megborotválta. Az oroszlánok nyugtalanul rohantak fel s alá a két ember körül. A közönség visszafojtott lélegzettel nézte a produkeziót s mikor a borotválkozás véget ért, lelkesen megéljenezte a bátor borbélyeséget.

Szerkesztői üzenetek.

B. E. Zenta. Üdvözet! Levelét megkaptuk, a válasz nem fog késni.

B. M. Fränzsbad. *Bányai* Elemér szerkesztő távollétében, Japunk júniusi és júliusi számának összeállítását *Szabó* Károly munkatársunk teljesítette.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i> Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i> Égész évre 2 kor. — fill. Fel évre 1 kor. — fill. Számunként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. október 1.	11. szám.

TARTALOM. A mi énekes madaraink. — Isten bozott fecske madár! — Aphorizmák az állatvédelemről. — Honnan jössz te madár? — Őreg ló. — *Állatvilág:* Magyar szarvasok az orosz czár vadászterületén. A kutya mint házasságközvetítő. — Alkoholista állatok. — A birkák és a katonazene. — Az okos kutya. — Irodalom. — 1901. évre tagsági díjaikat a nyár folyamán befizették. — Kérelem.

A mi énekes madaraink.

Napsugaras, gyöngyvirágos májuskor benépesül a szabad természet. Az élet vidám zaja tölti el a viruló réteket és halmokat. Illatos szellő járja át a léget; valami édes orgonazugás kél a friss lombok között és a dalos erdők énekével egyesülve, édes harmoniája lesz az Isten templomának.

Az énekes madaraknak, ezeknek a kedves szárnyas cigányoknak zenéje odasimul a szívünkhöz; megérinti érzelmeink hurjait és búbajos akkord rezeg át egész lényünkön. Szébbnek kezdjük látni az életet s ismeretlen vágy tölt el a boldogság iránt...

A fészekrakás gondjai közt sem hagy el a dal, titeket, kedves madaraink! Daloltok, hogy munkára és megnyugvásra intsétek az elégedetlen embert. Hű szövetségesei lesztek: megvidámitjátok őt s kártékony rovarok pusztításával áldást hintetek két keze munkájára. És — ez a kéz üldöz, pusztít benneteket... Ez a ti sorsotok átka!

A szegény állatok között legkeservesebb az éneklő madarak sorsa. Minden vihar megtépi őket s gyakran fel-
dulja fáradsággal épített otthonukat. Mikor esipegő fiokáik-
nak örülnek, azokat a rossz gyermekek szedik el. Ez a
kegyetlenség sokszor halálra gyötri az üressé vált fészek
lakóit. Ha a maguk és kicsinyeik élelmét keresik, mindenütt
kelepce, tőr fenyegeti; legtöbbször keserves rabságba ejti.

Az énekes madarainkkal való kereskedés eddig soha-
sem látott mérvet öltött nálunk.

Ezer meg ezer számra hurezolja ezeket az apró rab-
szolgákat távol idegenbe. Megfosztják szabadságuktól, övéik-
től; mindentől, ami kedves és jó volt nekik, hogy örökös
fogságban végezzék be szomorú életüket.

A mód, melylyel ezt a kegyetlenséget végezik, szintén
megbotránkoztató. Fölháborodik minden jóézésű ember,
mikor ezeket a szegény állatkákat kalitkának csufolt ládák-
ban egymásra zsufolják s kellő táplálék és tisztaság hiá-
nyában, vérig kinozzák.

Mi, kik a külföld véleményére egy-más dolgokban
olyan sokat adunk, mit szólunk ahhoz, mikor ott kinn az
egyes nemzetek kongresszusokon, sajtóban felpanaszolják
a mi botránnyos állatkinzásainkat? Mindegyre panaszkodnak
a budapesti állatvédőegyesületnek, hogy Erdélyben, külö-
nösen Déván és Fogarason az éneklő-madarakat nagy meny-
nyiségben fogdossák össze, s egyre másra küldik fel Bécsbe,
Berlinbe.

A mi szégyentünk táblája a berlini német lapok hirdetése:

Ungarische Nachtigallen,

die besten Gebirgsschläger versende das Stück
von 2'50—4 Mk. im Dtz. 24 Mk. Garantie
für alles.

Anfragen mittel t Doppelkarte und Bestellungen
befördert die Expedition der „Thier-Börse“
unter Nummer 5478.

Egy másik bécsi hirdetés igéri, hogy április 24-től
kezdve az „ungarische Nachtigall und Schwarzblattl“ darabja

4—5—6 márkaért kapható. Potsdamban a délmagyarországi csalogány darabját 3.50 márkaért, Hamburgban a tengelicét 2 márkaért, Prágában az erdélyi csalogányt 4—5 márkaért kínálják.

Egyszóval tömérdek madarat szállítanak hazánkból Németországba, honnan leginkább az Egyesült Államokba küldözgetik. A magyar tengelice nagyon keresett czikk Amerikában, úgyszintén a vörös és fekete fülemile, bár ez utóbbinak esekély perczentje képes kiállani a hosszú tengeri utat.

Eltekintve a madarak kimélésének etikai és közgazdasági hasznától, nemzetünk jó hirneve megköveteli, hogy megakadályozzuk ezeknek a szegény állatkáknak pusztítását.

Szeretünk külföldi példákra hivatkozni. Ime ott van az angol parlament: törvényt alkotott, mely a tengeri madarak pusztítását szigoru büntetéssel fenyíti. Ezt a törvényt a hajósok ismételt folyamodásaira hozták. Kérelmüket azzal indokolták a hajósok, hogy a tengeri madarak kiáltásaik által a köd miatt eligazodni nem tudó hajókat mindig figyelmeztetik a part közelségére s ezáltal már nem egy hajótörést akadályoztak meg.

A ro varevő s így az énekes madarak is Angliában régen a törvény és minden nemésen érző ember oltalma alatt állanak, mivel ezek a madarak megbecsülhetetlen szövetséges társai a gazdáknak.

Több német államban, például Szászországban, meg van tiltva belföldi madarakat árulni. Némely városban, nevezetesen Zwenkauban a belföldi madarak tartását megadóztatják.

Nálunk az 1888. évi törvényczikk világosan kimondja, hogy mindaz, mi az állategészség fentartására s az állatok megvédésére szolgál, hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi. Ennek a törvénynek rendelkezése annál inkább kötelességévé teszi a hatóságoknak az ilyenmü szabályrendeletek alkotását, mivel már az 1879. évi 40. törvényczikk 86. §-a büntetendőnek mondja azt, a ki nyilvánosan állatot kinez vagy durván bántalmaz.

Ideje volna, hogy szigoru törvény állja útját madaraink pusztításának és kegyetlen szállításának. Addig is

reméljük, hogy rendszerileg betiltják a belföldi madarak postai szállítását. A fővárosi tanács pedig intézkedhetnék, hogy Budapest ne legyen góczpontja a közép-európai madárpusztításnak. Sőt saját érdekében megtehetné azt, hogy a főváros környékén előmozdítsa az éneklő madarak szaporodását az által, hogy — mint számos külföldi nagy városban történik — a parkokban, ültetvényekben alkalmas fészkelő helyeket készíttessen a madarak számára.

A társadalmi feladatok megoldására nem elég az ész; szív is kell hozzá és meleg részvét a szenvedések iránt. Mi ezt a nemesen érző szívet keressük!

Talán egy új nemzedék nemesebben fogja fel az éneklő madarak szükségét, hasznát és védelmét.

Őseink az éneklő madarakat kedves dalaikért, a kártékony rovarok pusztításáért a legnagyobb gonddal és szeretettel becézték. Házaikat mintegy megtiszteltnek tekintették, ha azokon fészkeltek vagy környékében letelepedtek.

Házi barátaiknak nézték ezeket a kedves piczi dalosokat és véteknek tartották megbántani.

A szabad természet végtelen szépsége mindig felemelő érzést nyújt a küzdő embernek, mikor pihenni vágyó lelke önként oda viszi. Nagy szellemek ismerték föl ezt és adtak példát, hogy azt megbecsüljük. Mily magasztos látvány, mikor *Haydn* (Négy évszak), *Berlioz*, *Wagner*, *Liszt* (Szent Ferencz beszélgetése a madarakkal) műveikben édes gyönyörrel tárják föl a madarak zenéjét . . !

És — mi napról-napra szegényebbek leszünk az ideális örömeinkben!

Isten hozott, fecske madár!

Isten hozott, fecske madár,
Jaj de régen várunk!
Ide építsd a fészkedet,
Ez itt a mi házunk!

Majd a mikor fiadat
Repülni tanítod:
Egyik ágról a másikra
Csicseregve hívod.

Ereszünkre ráborúl a
Zöld akácza lombja,
Altatóan suttog este,
Úgy ringat álomba.

Gyere, rakd meg a fészkedet,
Isten madárkája!
Nem bántja itt, ne félj, senki:
Anyám vigyáz rája.

Aphorizmák az állatvédelemről.

A ki valamely érző lénynek szenvedését közömbösen tudja nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megtermésére; csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vigye.

Gr. Apponyi Albert.

A ki mindenki iránt elnéző, csak saját magához szigorú, az sohasem lehet keserű az emberrel szemben, irgalmatlan az állatok iránt, mert annak ménségét önmagában találja fel.

Benitzkyné Bajza Lenke.

Az igazán nemesült szív, a valódi emelkedettségu elme a legparányibb teremtményt sem csekélyli az okszerű, kimélet s illetékes kedvelésben való részesítésére. Méltatásra érdemesíti az ártalmas állatkák életörömét.

Csaplár Benedek, k. r. tanár.

Az állatvédő egyesületnek jutott a feladat, megtisztítani a sötét korból származó durva szokások által meghamisított izlést, józanabb gondolkodás és helyesebb belátásra terelni a tömegeket, hivatása felderíteni évezredek tévedéseket, eloszlatni halfogalmakat, melyeket még a babona hatalmába tart és nemesebb érzés felköltése útján szelidebb erkölcsöket oltani a társadalmi életbe.

Csernyi Gyula.

Az állatvédelmet én annyiban kedvelem főképp, a mennyiben azzal a durvalelkűeket az emberek ellen való kegyetlenkedéstől el tudják szoktatni. A kít tilalommal és szép szóval rá tudok venni arra, hogy lovát ne kinozza, ok nélkül ne ostorozza, kutyáját ne rugdossa: az majd cselédjével, gyerekével is enyhébben bánik és más embertársa iránt is nehezebben ragadtatja magát kegyetlenségre.

Fenyvessy Adolf.

Ha az állatok védelmét czélozzuk, közvetve az emberek nemesítését érijük el.

Hauszmann Alajosné.

A gyermek, a mely általunk vezéreltetve, fölismeri, hogy az állat hasznos, az ember szeretetére és irgalmára is méltó lény, szívé-

ben föl fog melegedni, érzelmei nemesbűlni fognak s e talajból majd kihajt a virágok virága: *a tiszta emberszeretet is*. E nyomon haladva megérhetjük azt, hogy a szíve szerint jó emberek száma nem lesz oly kétségbejítően kicsiny, mint a milyen ma.

Herman Ottó.

Vannak az állatországból kis történetkék, melyek bárkit is meggyőznek, mikép az állatok és nevezetesen a madarak megvédése emberhez illő nemes feladat s hogy szellemi életöknek megható nyilvánulásai az ápolást és védelmet, minden gondolkozó és érző ember szívében mint erkölcsi kötelességet kell hogy föltüntessék.

Herman Ottóné.

Az állatok kinzása ellen fellépniünk ép úgy kötelességünk, mint az ember-csemetét minden bajtól óvni!

Özv. gróf Károlyi Alajosné.

Vannak emberek, kiknél jó szóval, szelid bánásmóddal semmitsem lehet elérni, kik csak büntetések árán *jutnak* e tanúságra, hogy az *állatok iránt is vannak kötelességeink*, holott mások oktatás, önművelődés és szigorú tanulmányozás által önként emelkednek ez erkölcsi magaslatra.

Kéller Lajos.

Az állatok kimélésére és védésére szoktassuk a *gyermeket*; s majd erkölcsi finomodásának elemét találja meg abban az *ember*.

Királyi Pál.

Ha a szülők, kik gyermekük szívébe
A szépnak, jónak magvát hintenék,
Nem volna akkor, korunk szégyenére
Ez állatkinzás oly nagy fokra lépve
S humánusabb lenne a nemzedék!

Litvay Viktória.

Az állatvédelmet minden szabadságszerető ember csak támogathatja; mert ha már odáig jutunk, hogy a természet néma gyermekeivel is emberi módon fogunk bánni, nagyon meglesz könnyítve a még sokkal fontosabb és magasztosabb *embervédelem* feladata. Pedig mennyi embert kell még megvédeni a gyűlölet, a gőg, a pénzvágy, az önérdek ellen? Hol vagytok ti négerék és egyéb színes emberek? Hol ti a munka fehér szerécsenei? Hol ti a nem-

zetiség és felekezetiesség vértanúi? Az állatvédelem az emberi érzés leggyengédebb nyilatkozata, keresztelők Szent Jánosa a valódi emberszeretet evangéliumának.

Dr. Silberstein-Ötvös Adolf.

Kinek nincs kedélye, annál szánalmat ember- és könyörületességet állatok iránt sem fogunk lelmi:

Dr. Szalkayné Vasiciu Izabella.

F. eskéinkhez.

Szerettek híven, szenvedélyvel, mint a jó emberek. Sorsa ki párját veszti, szinte közös velünk. Ha igazán szerettek, nem is ér nagyobb baj, az elvesztett után csak szívetek reped meg.

Szaák Lujza.

— Az ember mindig a messze távot kutatta előbb, mintsem a közelfekvőt. A csillagok járását előbb ismerte, mint a nyelvészet alaptörvényeit. Így talán, az állatvédelemre fordítván figyelmét majd nemsokára önmagának védelme is eszébe jut.

Várady Antal.

A jóra való nevelésnek egyik legnagyobb ellensége — a szívtelenség. Pedig aki az állatokat kiozza, vagy azokkal durván bánik, kegyetlen és rosszívú. Példákkal hassunk oda, hogy gyermekeink szépen bánjanak mindenkor a gondozásukra bízott állatokkal. Ha ezt tesszük, az emberszeretet nemes érzelmeinek alapvetéséhez nyújtunk adalékot.

Dr. Verédy Károly.

A jelen kort jellemző nagyszabású haladás a természettudományok terén mindinkább megszilárdítja az ember uralmát, de érleli is azon meggyőződést, hogy e fáradozások óriás sikerét csak akkor fogja teljesen élvezni, ha az emberi kedély is halad magasabb színvonal felé; a kedély legnemesebb nyilvánulása pedig a könyörület és a könyörület templomának alapja az állatvédelem, midőn a kegyetlen rossz indulatok iskolája az állatkinzás.

Az ünnepelt természetbúvár, a ki a közerkölcs emelése czéljából megalapította az Országos Állatvédő-Egyesületet, megelégedéssel tekintheti folyton növekedő művét, mert a nemzet Góniusa koszoruzza e nemes törekvést.

Werther Alvin.

Az ember hűségében csak akkor bizhatsz feltétlenül, ha már eltemetted, mert akkor túl van a lehetőségen, hogy bizalmadat valaha elárulja. Kutyád hűségében ellenben még akkor is megbizhatsz, ha a szomszéd, vagy ellenséged zsiros koncezzal csábítgatja.

Wohl Janka.

Honnan jössz, te madár?

Honnan jössz, te madár?

— A Balog partjáról,

A te kis faludból,

Kertetek fájáról.

Pihenj meg, madárkám

Itt a csipkebokron!

Dalold el: mit csinál

Édes anyám otthon?

— Édes anyád otthon

Nem csinál egyebet:

Rólad gondolkozik,

Várja leveledet.

Öreg ló.*

Irta: Pierre Loti.

Spanyolországban vagyunk; az égről juliusi nap tűz alá. Bengeteg arénában ülünk; ezernyi ezer ember lihegve, feszült figyelemmel lesi a halálos viadal változó forgását.

Velem szemközt vakító fénynyel tündököl a napsugár-özön; az óriási amphitheatrum minden zegét-zugát ezer meg ezer szorosan egymáshoz simuló emberfej tölti be; amerre tekintek, mindenütt széles karimájú kalapokat, kerek baszk sipkákat, az áll alatt eszorba kötött fekete selyem fejszalagokat, lobogó fehér zsebkendőket és piros papir legyezőket látok, és mindezt a rikító színű ruhákban pompázó köznépet a spanyol nyárnak hatalmas ereje árasztja el fénynyel.

Az árnyékos oldalt, melyen én is ülök, előkelőbb emberek tömege tartja elfoglalva, de a műveltebb nép is csakúgy szorong,

* Mutatvány a „Tűnő képek” című elbeszélés gyűjteményből.

csakoly szenvedélyes hevülettel nézi az ő nemzeti látványosságot, mint a többiek. Fölöttem és mögöttem páholyok buzódnak körbe, elegáns sennorák parádézna bennök: valóságos kirakatai a fénytűzéssel készült üdénél üdébb női ruháknak; a fénytelen bőrű női arcok hosszú vonalakká sorakozna és az előkelő hölgyek mindnyájan a mantillá-t hordják, az ősi fekete fejszalagot; magasra fonott kontyaik élő virágokkal vannak megtűzdelve, az arcok legnagyobb részt nagyon szépek, a hosszukás vágású fekete szemek gyönyörűek.

Zagyva lárma és hangos kiáltozás tölti be a léget; két zenekar fölvaltva játsza a darabjait, az egyik csupa sárgaréz fuvóhangszerből áll, a másikat keskeny dobok és csimpolyák alkotják; időről-időre aggodalmas esönd támad és a tömeget lázas remegés futja végig; majd hirtelen gúnyos fűtytyentések hasadna a levegőbe és rettenetes ordítás tör ki a sokaságból, mely mindeneket megrendít, mint a mennydörgés morajlása.

A harsonák hosszan elnyújtott, recsegő jelt adna, és a harmadik bika betoppan az arénába; magasan tartott fejjel és szarvakkal, ügyes fűrgeséggel üget a pompás, büszke állat; olyan, mint egy felbőszült óriás gazella, a tömeg tetszés-zugással fogadja a küzdeni vágyó szép teremést. A zabtól részeg sovány lovak, melyek nemsokára fölhasított hassal fognak hőrögni a homokon, gyorsan töpítik a himzésektől alig látszó nehéz lovasaikat és ezen az utolsó sétatjukon vigan eredna a bika nyomába. Im az aranytól csillogó *torero*-k is megjelennek, a napsugárban és árnyékban szanaszét oszolva; ezek is pompásak; vörös *capa*-ikat kecsesel teli könnyű mozdulatokkal villantják meg a félelmetes bika előtt és apró félreszökésekkel, vagy pedig nagy fitymálva, hajlékony derekukna egyegy parányi oldalt hajlításával kerülgetik ki a halált. A bika pedig csodálkozva mulat, hogy mindig csak a kaczerán tovább-tovább röpönő vörös köpenykeket látja maga előtt, mindig csak üres semmi-ség van körülötte... És ez a rettenetes játék kezdetben csak valami végtelenül bájos, elragadó lengeségnek látszik; igazán olybá tűnnék föl, mintha állat és emberek a legártatlanabb módon versengnének egymással, hogy melyikük fűrgébb, melyikük elegánsabb, — ha az előbbi viadalokról itt maradt és a rájuk szórt faforgács alól elősötétlő vértócsák nem mutatna, hogy ez a hely a haláltusák helye, a hol röviddel ez előtt megszakadt belek s átdöfött szűgyek reszkettek...

Egy szegény vén ló; a fáradságtól kimerült és bizonyára ostorral megkínzott, szegény nyomorult félszemű vén ló az, mely elsőnek szenved el a fejedelmi állat öklelését és hanyatt bukva elsőnek terül el a porban.

Patkós csizmájú lovasa nagy nehezen tápáskodik talpra; a ló is csülökre küzdi magát, de szügyén egy mélységes seb tátong és vérezve ásit a napra.

Sovány dereka megremeg a szenvedéstől és félelemtől . . . Hol keresse az ótalmat, ugyan merre meneküljön? Határozatlanul állong egy perczig — és im, teljes bizodalommal, szelid tekintettel egy emberhez simul, a ki feléje nyújtja kezét és zablán fogja; az ember egyike azoknak az alacsonylelkű szolgálknak, a kik a durva munkát látják el a czirkusz körül, egyike azoknak, a kik szünetek alatt korpával tömik be a bikaszarvtól a lovak hasán ütött lyukat, vagy szükség esetén a kilöttyent beleket vissza gyömöszölik a lovak bendőjébe és fonállal összevarrják a bőr nyílásait, hogy a lovak megint megjelenhessenek az aréna homokján és megint futhassanak egy darabig.

Ez a vén ló persze nagy megnyugvást érzett, a mint így emberkézbe adta magát, — szegény szeme mintha csak ezt mondta volna: „Igaz ugyan, hogy ti emberek nem ritkán ütöttek-vertetek engem, de így még sohasem marcangoltatok és a gyomromat se téptétek ronggyá. Biztosra veszem, hogy nem akartok megölni, ugy-e nem? Hisz' látjátok, én csak egy alázatos barom vagyok, néha bizony makaeskodtam és lustálkodtam, de hát azért mégis mennyit dolgoztam már érettetek ezekkel a szegény csülkeimmel, melyek most olyan nagyon elvannak fáradva . . .” És a vén ló mind jobban lecsöndesült, úgy, hogy az ember megigazithatta nyergét és rendbe szodhette szerszámját, miközben úgy tett, mintha nyájaskodnék vele, mintha czirogatná, — pedig kissé gunyos ábrázattal cselekedte. Azután, mikor már egészen rendbe jött a ló és a lovas is fölült a háttára, az a ronda szolgálélek tréfás mosolylyal kacintott a közönség felé és kendővel bekötötte a ló szemét, hogy annál biztosabban fusson a hálálba, közbe pedig valami ilyesfélét motyogott: „No várj csak öregem . . . Majd meglátod, mi lesz veled, ne félj vénség, ne félj . . .” — Oh! ha zsandárok nem volnának a világon, micsoda öröm, micsoda jámbor gyönyörűség lett volna annak a nehtelen pimasznak mosolygását posesékká zuzni egy furkóshottal és mosolyával együtt egész fejét . . .

Istenem, azok a esinos sennorá-k itt a hátam mögött, milyen szépen kitámaszkodnak vala a páholyuk karfájára. Fehér mantillák, fekete mantillák, tornyos Carmen-fésük és a sötét bajerdőkbe tűzdelt sárga virágbokréták milyen szépen megmozdultak. Mi kár, hogy az elmúlt időkből származó asszonyi cziczomaságok már csak itt jelennek meg, a vért lehelő arénákban; pedig mily esodásan ráillenek ezekre a finom és fehér kövérke arezokra, melyeknek oly fénytelen és oly meleg a fehérségük; mily remekül hozzá vannak válogatva ezekhez a hosszukás, nagyon fekete bársonyszemekhez, melyek a félig lehunyt barnás pillák közül oly lankudtan tekintenek elő. Mi kár, hogy a spanyol nők sehogysem akarják megérteni, hogy ez a fejdisz mennyi előkelőséget és titokzatosságot kölesönöz arezuknak . . . Különsen egy halványkék ruhás fiatal asszony, huszonöt esztendőszépségének teljében, tearózsás fejszalagjával és zubbonykájával, nemes formájú lomha csipőit olyan helyzetben hajlitotta az aréna felé, hogy lágy, simulékony ruhája a maga tökéletes szépségében mutatta meg az alakját; bátran mondbatta volna magáról, hogy ő nem más, mint a sápadt orozájú barna sennorának eszményi személyesítője.

Egy pillanattal később a bekötött szemű szegény lovat, mely szüntelen ideges remegése mellett még mindig elegendő bizalommal volt eltelve, a tréfás szolga zablájánál fogva szégyenteljes áldozatul vezette a hika elé, mely szarvát tövig vágta a szügyébe.

A vén ló csaknem lábaim előtt dőlt a korlátnak, melyre támaszkodtam; átdőfött tüdővel terült el a homokon és a vér erős huliámokban bugyogott ki testéből, mint a víz a szivattyúból. És a ronda szolgálélek baromi sietséggel rángatta ki haldokló szájából a zablát, hogy egy másik vértanú állatra adja reá. A tömeg mindazonáltal kívánta, hogy gyorsan végezzenek a vonaglóval; a ronda szolgálélek vissza is tért a vén lóhoz és egy óska kést erőltetett az agya velejébe, úgy, hogy tisztán hallatszott, a mint a koponya-csontok megroppantak. Egyetlen nyögés, egyetlen fájdalomkiáltás sem hangzott el: a ló esendesen halódik. Négy lába görcsösen meg-rándult, ez volt az egész; a szenvedő fej a földre hanyatlott; az eleven lény egyszerre megtért a legfőbb békébe, az örök mozdulat-lanságba. A halál a maga nyugodt fenségéből mintha erre a siralmas ropcsra is rácsöppentett volna egy keveset.

Ah! vége volt, legalább ennek az egynek! Mindentől megszabadulva, egy tárgygyá változott, melynek már senki sem okozhat szenvedést többé.

És én, a kinek még ninesen végem, a kinek szemét a nagy iszonyat perczében bizonyára nem egy szolgálék fogja bekötni, én már mostan enmagamon kezdtem szánakozni és sokkal nyomorultabbnak éreztem magam, mint az a halott ló.

Azután elgondoltam, hogy a fizikai szépség az egyetlen dolog, a mi nem csal, a mi búbájós gyönyörűsége a szemnek; im ezt elgondolván, elfordultam az aréna homokjától és a világoskék ruhás, fehér fejszalagos, tearózsa-csokros, csinos sennorá-ra tekintettem...

ÁLLATVILÁG.

Magyar szarvasok az orosz czár vadászterületén.

A magyar vadnak nagy a hira egész Európában, de minde- nekfölött a szarvast irigyelik tőlünk a külföldi vadászemberek. Sehol a világon nincsenek olyan gyönyörű szarvasok, mint nálunk — méltóságos a tartásuk, erős, magasra tartott nyakukon festeni való fejről ágazik szét a hatalmas agancs, melyet királyok, császárok sietve igyekeznek megnyerni vadásztermük legszebb diszeül. Ha a külföldi vadászok között szarvasról van szó, Magyarországot mindig úgy emlegetik, mint e fejedelmi vad bazáját. Nem csoda, hiszen még ősregéink között is ott van a szarvas s róla zeng az ének szájról-szájra. Annyi bizonyos, hogy sehol sem maradt meg a szarvas ilyen ősi formájában, mint nálunk s ezért buzgólkodnak úgy a külföldi vadászok, hogy egy-egy magyarországi agancsesal diszthessék vadásztermüket.

A magyar szarvas dicsősége mellett tanuskodik az is, hogy már hosszú idő óta használják külföldi szarvas-állományok regenerálására s nemcsak Európa különböző országaiba, különösen Német-, Orosz- és Angolországba, de már Japánba is elvetődött a mi agancsosunk. Eddig leginkább Tatárról, *Esterházy* Ferencz birtokáról szállítják külföldre a szarvast; nyolcz-tíz év óta állandóan küldöztetik onnan a külföldi nagy vadászterületek számára.

Most is érdekes híret halljuk a magyar szarvas megbeesülé- sének. Az orosz czár híres vadászterületén, a grodnoi kerületben levő bieloviei vadászterületen magyar szarvassal akarják regenerálni

a szarvas-állományt. E végből *Néw-li*, az orosz-udvari vadászatok vezetője levelet írt *Egervári* Gyulának, az országos vadászati felügyelőnek, ki vadászati ügyekben a legkiválóbb magyar szakférfiú s arra kéri őt, hogy adjon neki útmutatást magyar szarvasok beszerzésére vonatkozóan, mert az orosz czári vadászterületen magyar szarvasokkal óhajtják a vérfelífrissítést eszközölni.

A bielovici vadászterületen különben már régóta ismerik a magyar szarvast, melynek kiválóságát az is mutatja, hogy „magyar szarvas“ czímen a többtől elkülönítve, nagy gondnal nevelik. A bielovici vadászterületről még megjegyezzük, hogy egyike a világ leghíresebb és leggazdagabb vadászterületeinek, mely még azzal is dicsekedhetik, hogy bölényt is tenyésztenek benne. A német Pless herceg kisebb méretű bölény-állományán kívül, ott van a főhazája ennek a kiveszőben levő vadnak.

A német császár is nagy kedvelője a magyar szarvasnak. Körülbelül tíz esztendővel ezelőtt az ő kedves vadászterületén, a zehdenicki főerdőgondnokság pagonyaiba is nagy számmal telepítettek magyar szarvast vérfelífrissítés czéljából. Különösen megnyerte a császár tetszését egy hatalmas szarvasbika, melyet *Fülöp* nek neveztek. Majdnem egy évtizedig ez a *Fülöp* volt a disze a zehdenicki pagonynak, de a múlt évben halálra kellett ítélni, mert nagyon „kuruczkodott“ és egyre-másra sebezte a közelébe került vadakat. A német császár a maga kezével lőtte le a királyi vadat. A fővadász, a mikor elesni látta a hatalmas állatot, mely a „magyar tenyészet“ disze s számos derék ivadék apja volt, — könyezni kezdett bánkódásában. Megsíratta a derék „magyar Fülöp“-öt.

A kutya mint házasságkövetítő. Genfben történt, hogy egy fiatal kereskedő számára milliós amerikai menyasszonyt szerzett — egy kutya. A gazdag amerikai kisasszony kedvencz kutyája egy a hegyről lerobogó villamos vasút elé került és az utolsó pillanatban egy fiatal kereskedőségben életmentőre akadt. Ez a nevezetes momentum természetesen udvariasságokat, hála és köszönetnyilvánításokat vont maga után, a minek aztán ismeretség lett a következménye. Néhány nap múlva az ismeretségből szerelem lett, a mely így a fiatal amerikai hölgy, mint a kereskedőségéd szívében fellobogott. A fellobogó szerelemnek pedig, különös tekintettel arra, hogy a leány dús-gazdag, eljegyzés lett a következménye. A leány anyja ugyan ellenezte a frigyét, de a szerelmes kisasszony egy kábételegrammal felfolyamodást intézett az apjához s az erre beérkezett kedvező válasz ledöntött minden akadályt. A história

tebát minden szereplőjére kedvezően végződött és nyereséggel járt. A leány egy szép, fiatal és szerelmes férjet nyert, a kereskedősegéd egyszerre nyert egy milliót, a kis kutya pedig az életét nyerte meg s ezen felül bizonyára nagyon kedvezni is fognak neki a fiatal házások — a mézesetek alatt.

Alkoholista állatok. A tudósok már régen megállapították, hogy az állatok között is, különösen a fejlettebbek között, vannak alkoholisták. Franciaországban legujabban azt javasolták, hogy az állatvédő egyesület lépjen érintkezésbe az antialkoholista egyesülettel, hogy így aztán megvédelmezzék az állatokat az iszákosságra való káros hajlandóság ellen. Ez már azért is jó volna, mert az állatoknak a civilizációval való érintkezése egyre jobban fokozza bennük a szeszes italok kedvelését. Walsh angol tudós, a ki az állatok alkoholizmusáról nemrég könyvet írt, azt az aggodalmát fejezi ki, hogy a legkülönbözőbb állatfajok a szeszes italok élvezése által idővel elfajulnak. Az ő megfigyelése és tapasztalata szerint az elefant, a medve, a ló, a kutya és még több más felsőbb fokon levő állat általában ösztönszerűen szereti a szeszes italt. A medve és a majom úgy fogyasztja a sört, akár a német diák, a pálinkáért mindenre kész. Állatseregletek tulajdonosai és állatkerti ápolók nagyon jól tudják, hogy például az elefant örömmel megragad minden kínálkozó alkalmat, hogy alaposan leigya magát. Vannak köztük olyanok is, a melyek betegséget szünelnek, csak-hogy orvosságul jó porció pálinkát kapjanak. Bizonyos ázsiai népfajok is kitapasztalták, hogy némely állatok rendkívül szeretik a szeszes italt. Ezek a népek a majmok iszákosságát arra használják föl, hogy száz számra összefogdossák őket. Az erdő szélére egy hordó sört vagy más szeszes italt tesznek és a majmok, mihelyt észreveszik, oda sietnek és oly alaposan lerészegednek, hogy nem tudják többé az embert a majomtól megkülönböztetni. Egy bensülött minden nagyobb fáradtság nélkül össze tud fogdosni száz ilyen lerészegedett majmot. Egyszerűen karon fog egy részeg majmot, s egészen bizonyos lehet arról, hogy a többi majom követni fogja az elsőnek példáját, egymás karjába fog kapaszkodni és habár kissé ingadozva, de jókedvűen el fogja kíséreni a faluba. A kalitban élő papagályok sokszor elfajulnak szeszes ital élvezésétől. Minthogy nagyon mulatságosak, a mikor többet ittak, mint a mennyit elbirnak, ennél fogva különösen a cselédek, a kik komikus részegségükön mulatni akarnak, bőven szoktak nekik bort vagy pálinkát adni. Mairet és Combemale francia tudósok kísérletekkel megállapították,

hogy az állatok elfajulnak szeszes italnak tulságos élvezete által. Ez a két tudós tapasztalatairól érdekes és tanulságos jelentést tett a francia akadémianak, előadván, hogy a kutyánál a szeszes ital degeneráló hatása a második nemzedéknél jobban ismerhető föl, mint az elsőnél. Tutt angol tudós erre vonatkozólag tizenkét him és tizenkét nőstény pillangóval tett kísérletet. A nőstények tartózkodtak a szeszes italnak még csak a szagától is, míg ellenben a him pillangók mohó vágyal vetették magukat a szeszes italra s addig ittak, a míg eszméletlenül össze nem rogytak. Walsh szerint a newyorki sörgyárakban az összes lovak részegsége hajlók és sokszor delirium tremensben pusztulnak el. Mintbogy malátával táplálják őket, lassanként valóságos szenvedélyük támad a sör iránt, a melyet isznak is bőven, mihelyt alkalmuk kínálkozik rá. Ama sörházak vendégei, a melyek előtt a sörös kocsik meg szoktak állni, sokszor mulatnak azzal, hogy a lovakat leitatják, mert a részeg ló nagyon mulatságos látvány.

A birkák és a katonazene. Egy francia újság írja a következő érdekes apróságot. A 37-ik gyalogezred a gyakorlatról zeneszóval ment haza késő este Grenobleba. Mikor az ország-utra a montexi hídról lekanyarodott az ezred, találkozott egy nagy birkanyájjal, a melyet egy juhász, egy szamar és egy kutya tartott rendben. A mint a birkák a zeneszót meghallották, ott hagyták a juhászt, a szamarat és a kutyát, s a katonák után rohantak. Egészen megzavarták a menetet, mert a népes sorok s a tisztek lovainak a lábai között is futkostak, s a zenekar köré gyülekeztek. Hiába verték a birkákat, nem lehetett tőlük szabadulni mindaddig, míg az ezredes parancsára a zenekar el nem hallgatott.

Az okos kutya. Egy francia állatbarát betilap beszéli: L' Aube kerületben egy paraszt tizennégy ürüt bajtott fel a vásárra, melyet vevőjük mintegy 150 más állattal együtt még az nap este tovább hajtattott egy távoli faluba. A paraszt az ürökkel együtt Parisien nevű kutyáját is átengedte a vevőnek. A kutya követte új gazdáját és a tizennégy ürüt, de amikor utközben rájuk esteledett és meg kellett szakítaniok az utat, a kutya a sötétségben első gazdájának a tizennégy ürűjét észrevétlenül kitudszkolta a nyájából és visszahajtotta őket régi istállójukba. A paraszt nagyot nézett, a mikor az ürüket másnap megiut az istállójában találta. Elküldte az ürüket a vevőnek, de az okos kutyát megtartotta.

IRODALOM.

Az Állatok Világa. Abból az európai hírű s mindenütt megbecsült munkából, a melyet Brebm Alfréd irt s a melynek magyar kiadása „Az állatok világa” ezimmel a Légrády testvérek kiadásában jelent meg, a 36-ik füzeté is elhagyta a sajtót. Ebben a gondosan illusztrált füzetben, a melyhez a kiadó czég fekete nyomatu műlapot csatolt, a hódfélék ismertetése veszi kezdetét. A tudós és nagy megfigyelő tehetséggel bíró szerző az általános ismertetés után a közönséges hódról mond el rendkívül jellemző és érdekes dolgokat, hogy azután a pele félékkel foglalkozzék, a melyek közül a nagy pele, az erdei pele, a mogyorós pele s a kerti pele ismertetésével foglalkozik. A füzet végén az egérfélékről van szó.

Tagsági díjukat 1901-re a nyár folyamán befizették.

Kolozsvárról:

Ajtai K. Albert	2 kor.
Dr. Gyalui Bernáth Albert	2 „
Dr. Engel Gábor	2 „
Dr. Erdélyi Károly	2 „
Heinrich Józsa	2 „
Hóry Béla	2 „
Dr. Issekutz Hugó	2 „
Jánossy Zsigmond	2 „
Jung Eliz	2 „
Özv. Kardoss Kálmánné	2 „
Kuncz Elek	2 „
Mihátiy Mimi	2 „
Péterffy Zsigmond	2 „
Péterffy Dénes	2 „
Dr. Reich Albert	2 „
Dr. Russel Károly	2 „

Sárossy Pál	2 kor.
Dr. Schüller István	2 „
Dr. Szamosi Jánosné	2 „
Dr. Széchy Károly	2 „
Dr. Vajda Gyula	2 „

Vidékiek:

Dr. Petz Vilmosné Bpest	4 kor.
Dr. gr. Kuun Géza Maros-Németi	2 „
Dr. Ferenczy Zoltán Bpest	2 „
Özv. gróf Teleki Miksáné Kendi-Lóna	2 „
Unger Ilonka Bpest	2 „
Özv. Komis Lajosné Bpest	2 „
Kábori János M.-Vásárhely	2 „

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

K é r e l e m.

Tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves, általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat nyugta kihordónktól lehetőleg még e hó folyamán kiváltani sziveskedjenek; hogy további működésünket szegény állatkáink védelme érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Báró Bánffy Zoltánné
elnök.

Virányi István
pénztáros.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség : „Magyar Polgár” kiadóhivatala. Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. Előfizetési ár: Egész évre 3 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számonként — kor. 20 fill.
--	--

Hatodik évfolyam.

Kolozsvár, 1901. november 15.

12. szám.

TARTALOM. Szarvas-cserkészetek Máramarosban. József Ágost főherczeg. — A fehéregyházi sas. Eötvös Károly. — Kis madaram halálára. — Az állatvédelem történetéből. S. Kukuljevic József. — A pintyöke. — Állatvédelem és állatvilág: A marhavész orvossága. — Különös nyúl vadászat. — A kutya és a zsebtolvaj. — 1901. évi tagsági díjakat újabban befizették. — Kérelem. — Tudomásul. — Hirdetés.

Szarvas-cserkészetek Máramarosban.

Irta: József Ágost főherczeg.

... Óh be szép, be nyugodt e táj. Fölöttem magasan két kőszáli sas kering, szárnyaikat mozdulatlanul tartva néznek le reánk, mintha csak kérdenék tőlünk: mit kerestek ti itt? Mit zavarjátok nyugvó helyünket? Ez utolsó menedékkükből is ki akartok szorítani? — Távcsöveimmel gondosan megnézem az egész vágást és minduntalan valami festői szépségen akad meg a tekintetem. Ott egy párját ritkító nagy kőrisfa, lorobja még oly friss, üde, zöld, mint tavasszal; mellette egy társa, melynek kopasz koronája a földön hever és magas törzse hosszú szilánkokban nyul ég felé; valamely vihar áldozata. Amott meg egy arany-sárga lombozatu juharcsoport, melyek közé a vérpiros bükkök is eltévedtek és vig szinezetekkel diszitik e tájt.

Egy kis vörösbegy ült elibem, — egész közel a száraz rözsére s majd jobb, majd bal szemével csodálkozva néz rám. Szárnyaival egyet lebbent s közelebb jön s megint csak kérdőleg néz e fura mozdulatlan alakra. Még egyet ugrik felém és billgeti farkát, igazítgatja szárnya tollait. Szememmel mozdulok, mire az meghökkenve néz rám, mintha kérdené: „Hát mi vagy te? Mit keresel itt? Ez az én tanyám!”

*

Szeptember 18-án jó napom volt, de mondjuk el sorjában. Nagyon korán indultunk lóháton a hlázkulkernecsnii ormon fölfelé. Én, Takács és Gruber, meg az orosz, ki a lovakkal van, lassacskán a rendkívül meredek parton fölkapaszzkodtunk. Éppen hajnalodott, mikor szálltunk lovainkról. Egy igen mélyhangú szarvas szólalt meg nem messze tőlünk éppen ekkor. Tán az öreg hlázkuli, melyet tíz évvel ezelőtt, mint 22-öst ismertek s mely azóta mindig ugyanazon a helyen bög, de eddig a sok vesződség daczára sem tudtuk megkeríteni.

Lassan, óvatosan mentünk a cserkelő úton a hang irányában. Éppen annyira kivilágosodott volt, hogy a célzás lehetségessé vált. Jobbról-balról nagy sűrűségek terülnek el és csak imitt amott találunk rekettyéseket, hol jobban lehet belátni. Agancscsapkodás hangzik előttünk tán 60 lépésre és rögtön rá rőfögésszerű bögés, olyan, mint a hogy öreg agancsárok szoktak. Intek Takácsnak, hogy maradjanak itt, én meg még 40 lépést haladok előre. Egy rekettyésben szép kis tisztás nyílik, úgy, hogy némileg lőhetek. Itt egy vén szarvastehén áll és jóízűen falatozik, egyes lombcsomókat szaggatva le a fákról. Igen-igen lassan, úgy, hogy mozgásomat alig lehet látni, térdre ereszkedem. Ezalatt a szarvas egynehányszor bög, de a sűrűben áll, úgy, hogy nem láthatom. A tehén közeledik, nincs tőlem

6 lépésre. Én jobb kezemet a földre téve s azon támaszkodva lelapulok. Szeretnék egy fél méterrel előbbre kuszni, hogy jobban látnék a tisztásra: — a tehén lombot szakít, most nem figyel; fölemelem jobb lábamat, hogy tova lépjek térdemmel, ebben a pillanatban, előttem tán 25 lépésre, kilép egy másik tehén a cserkészütra és rám néz. Nem mozdulhatok, pedig e helyzetben nem maradhatok, mert egy térden és egy kézen állni vajmi kínos és nehéz. A tehén elugrik és nagy lármával elfut. Na vége mindennek. Fél szemmel a másik tehénre nézek, — jaj nekem, az is rám néz és alig van tőlem 4–5 lépésnél távolabb. Föl-lélekzek, midőn az újra legelni kezd. De én már a helyzetemet nem bírom, úgy remegek a megeröltetéstől, hogy löni nem fogok tudni, ha a szarvas ki talál lépni. Még egy percz és összecsuklik karom s még sem merek mozdulni. Végre erős böggéssel kilép egy fenomenális bika s egyenest a tehénnek rohan — —; hadd élvezzen még ez egyszer — — durr! —

A tehén a súly alatt összerogy s a sulyosan sebzett kolosszus rohan le a völgynek. Visszamegyek embereimhez, kérdem, hogy láttak-e mindent? Ők csak az én kényyszer-helyzetemet s az elugrott tehenet látták s csodálkoztak, hogy az agancsár még is kijött... Minthogy a lövésnél láttam a szarvas lapoczkájából kicsordulni a vért, hiszen nem lőttem 6—8 lépésnél tovább, így most rögtön keresésére indultunk. A magas lapulevelek tele voltak fecskendezve szép világos kamara-vérrel. Tehát bátran mehetünk tovább, ez ha föl is kel, el nem megy. Nehány percnyi járás után előtünk egy ritkásabb helyen fölkel a sebzett bika. Na ilyet életemben nem láttam! Nem mondhatok mást, mint hogy akkora volt, mint egy jó nagy ló. Agancsa kevés águ, tán tizenkettős, de magas és vastag. Jól megczéloztam s lőttem — ő támolmogva ment néhány lépést. Másodszor lőttem, mire a bika összerogyott. — Oda

mentem. Én már több erős szarvast lőttem itt a Máramarosban, közöttük egy huszast is; de hasonló nagyságot még nem láttam. Nem is hittem volna el, ha valaki azt beszéli nekem, hogy egy lónagyságu szarvast lőtt. Ez tényleg nagyobb volt jóval, mint a lovak, melyek haza huzták. Örömteli hangulatban tértem haza. Ott megmérlegeltük a bikát, 340 kg. volt a súlya. Sok tanut hívhatok föl, hogy egy negyedkilóval sem volt kevesebb ennél. Lefényképeztem többször, mert ilyen szarvast nem tudom mikor lövök újra.

Délután ez idénre az utolsó máramarosi cserkészetre indultam ki Policsekkel. A Szuharuhot bejártam, de egy hangot sem hallottam. Ekkor mondja Policsek, minthogy holnap elutazunk és ez idén még a Popitniki vágásban nem voltam, nézzük tán azt meg, úgy az összes vágásokat bejártam. Jó, menjük oda. Kevés időnk volt, mert a nap éppen lenyugodott, tehát nagyon sietünk. Utközben egy erős bikát, teheneivel elugrasztottunk. Mire a vágás szélére értünk — úgy számítottam — még 10—15 perczig lehet löni. A tulsó völgyben bögött egy erős agancsár, röviden és kevesen. Elkezdtem futni és vagy 12 perczig rohantunk, mint a bolondok. Végre lihegve elértem a völgyet, hol bögött volt. — Csend! nem bög! de löni sem lehet már. Ejnye, hogy nem jöttünk öt percczel előbb ide!

Most egyszerre nagy robaj támad a cserkész-ut alatt s megy előre, el tőlünk. Én utána futok s egyszerre két óriás korona jelenik meg a bozót fölött, alig 15 lépésre tőlem. Majd elállt a lélegzetem e hosszú ágak láttára. Kilép a szarvas elém, én hirtelenében oda lövök: Habár a legyet már nem láttam, mégsem hittem, hogy ekkora egy testet elhibázhassak. Gyönyörűen jelzett a szarvas és én még kétszer lőttem rája, mire felbukott. — Testben valamivel kisebb, mint a reggeli, de agancsa remek. Egyik koronában 5 ága, a másikban 4 s mégis csak 12-ös. Magas, széjjel-álló az agancs és a koronák magassága jóval meghaladja

a félméter'. Sulya 305 kilogramm. Feltörve — kamara és gége is kivéve — 265 kilogramm.

*

E'utaztunk s most nyugszik a szép Krajna és Szerednarika. Én meg már előre örülök annak az időnek, a midőn újra mehetek oda, az én kedvencz hegyeim közé.

A fehéregyházi sas.*

Irta: Eötvös Károly.

Gróf Haller Ferencz nagy részt vett a függetlenségi harcban. Mint katoná: karddal, mint kormányzó: ésszel, erélylyel, hazafisággal. A legjobbak közé tartozott.

A harc után elfogták, bilincsbe verték, elhurczolták, börtön fénékére zárták. Egykor, régen, fiatal korában jó barátságban élt Ottinger osztrák tábornokkal, ennek közbenjárására 1854-ben megszabadult és sietett hazafelé, uradalmába, fehéregyházi várába.

Uradalmát elkobozták. Vára elpusztult. Birtokait jött-ment idegenek, az önkény oda küldött emberei pusztították. Nem volt oseléd, nem volt igavonó, nem volt rideg jószág, földek vetetlenek, erdők letarolva, szőlők avarban. A Küküllő folyik vára közelében, azon volt egy jövedelmes malma. Az a malom is leégett; falromok, füstös csonka törzsek álltak a malom helyén. Gátak, malomfej omladozóban.

Gyalog ért baza a gróf. Pénze sem volt kocsira. Első dolga volt megnézni várát.

A sánczárkok megvoltak, tele növe iszalaggal. A felvonó hidle volt eresztve, de csak a gerendák álltak. A vár falain semmi tető. A mint leégett, ugy maradt. A várudvar gazzal tele. A földszinten a téli lovagló teremnek se ajtaja, se ablaka. Ugy volt az udvarbiró, a lovászok, szolgák, szegődvényesek, várhajduk minden

* *Eötvös Károly műveinek* V. és VI. kötete most hagyta el a sajtót. Az egyiknek *Magyar alakok*, a másiknak *Emlékezések* a címe. Alább hozzuk mutatóul az Emlékezések czimű kötetből a Fehéregyházi sást, mely a napi sajtóban a legnagyobb feltűnést keltette.

lakása. Az emeletre vezető lépcsők elpusztulva. A nagy kerek palota boltozata összeropedezve.

A boltozaton kívül freskó festményekben volt egykor megörökítve száz nemes ősnék arc képe. Az asszonyoknak bajuszt festett, minden arc képre belelövöldözött a pusztító ellenség. A Küküllő völgye felé néző lakószobák s a hegy felé néző vendégszobák romba dőlve. Baglyok, denevérek tanyája.

A várban nem volt mit keresni. Lassankint elterjedt a híre: megjött az uraság. Régi udvarbirája előkerült valahonnan s kezét esőkolt a grófnak. Ez is vagy félt, vagy hamis volt, vagy hű maradt, vagy jutalmat várt. Miért esőkolt volna kezét másért?

Lement a gróf a Küküllőhöz. Pusztá helye a régi jó malomnak. A régi udvarbíró újra felajánlotta szolgálatát.

— Köszönöm barátom, nem fogadhatom el szolgálatodat, fizetni nem tudlak; magam sem tudom, miből élek.

Leült egy égett csonka törzsökre, fáradt fejét kezére hajtá s szomoruan nézett végig várán, gazdaságán, messzeségbe nyúló uradalmán.

— Eladom birtokom, nincs mivel gazdálkodjam. Pénzt nem kapok, adósságot nem akarok csinálni. Minden hatalom és minden hatóság ellenségem. Rombadólt vár, pusztá birtok, sok adósság, mindenütt ellenség, pár év alatt úgy is megölne. Eladom birtokom. Kibujdosom, elköltözöm Amerikába, szabad földre, szabad hazába.

Egy sas kerengett fönt a magasban. Rekedt hangján kiabált a levegőégbe.

Volt a fehéregyházi várnak egy régi sasa. Még 1814-ben szoktatta meg a gróf öreg anyja, Toldalaghy Krisztina grófné. Hűségesen ott telelt, ott nyaralt a palota tornyán s el nem hagyta helyét két nemzedék óta.

Néha egy-két napra ellátogatott a havasokra, de mindig visszajött. Ez jutott eszébe a grófnak, mikor a magasban kerengő vad madarat látta.

— Hát a mi sasunk hová lett? — kérdi az udvarbirót.

— Elment örökre. Mikor a vár leégett, az napon ment el s 1849. óta sohase láttuk. Mit is keresne itt?

E pillanatban a magasból lerebbent a sas s egy korhadtt fűz ágra odaszállt a gróf közelébe. Szárnyát libegtette s durva hangján odaszólt a grófhöz. Mintha mondta volna: „Isten hozott jó uram, régi barátom.“

Megismerték. Ez volt a régi sas. Már Nagy-Enyed körül megismerte régi jó gazdáját s fönt a magasból kísérte őt. Haza jött a rengetegből a nagy pusztulás óta, hosszú évek múlva. Hűségesen.

Fölszállt a fűzágról, átröpült a kerek palota romfalára, egykettőt ott is kiáltott s megint visszajött, de most odaszállt a gróf lábaihoz s hatalmas csőrével szeliden kopogtatta térdeit.

A gróf szemeiből kicsordult a könny. Örömet és fájdalmát nem tudta szíve magába tartani. Föllált.

— Nem. Nem megyek Amerikába Itthon maradok, küzdök, dolgozom. Ha ez a sas, e vad madár ott hagyta a rengeteget és visszazállott leégett ősi tanyájába: hát én akkor, hogy hagyhatnám el leigázott, elpusztult, imádott hazámat!

Itthon maradt és dolgozott!

— Én még láttam ezt a sast 1875-ben, Él-e még, mikor halt meg: nem tudom. A gróf — nemes barátom egykor — rég alszik már őseinek sírboltjában.

Kis madaram halálára.

I.

Kevesebb lett kis tanyámon

Egy madárral, kevesebb,

De szívemnek belsejében

Egygyel több a bú, a seb.

Hallgatom, hogy majd megszólal

Keresem őt szüntelen,

De szegénynek már csupán az

Üres kalitját lelem.

Ő már nyugszik kis kertemben

Egy szomorú fűz alatt,

Nekem csak a kalitkája

S fájó emléke maradt!

II.

Kora hajnal hasadáskor

Már dalolni kezdett,

És azután meg sem állá

Még a napnak egy sugára

A falomban rezgett!

Néha én is kedvre gyúlva

Versenyt dalolgattam,

Ám a győztes mindég ő lett

S én a diadala mellett

Csak kontár maradtam!

III.

Olyan csendes, olyan puszta
Tegnap óta kis szobám,
Elhangzott a vig madárdal
És e szörnyű némasággal
Töltöm életem ezután!

Szép dalával felvidított
Annyi hosszú éven át,
Oh, de most, hogy elvesztettem
Elviselni nehezebben
Fogom életem báuatát!

IV.

A szomszédból ide hallik
Egy kis madár vig dala,
S engem úgy bánt, nekem úgy fáj,
Hogy van másnak madara!

S hogy csak éppen az enyémmek
Kimulnia kellett,
Mikor én azt úgy szerettem
S az engem úgy szeretett!

V.

Megsirattam, eltemettem
A kert fala tövibe,
Szomorú fűz lombos ága
Hinti árnyát fölibe.

S piczi sirját, hogy idővel
Fel ne verje dudva, gyom,
Ültettem rá téli zöldet
S öntözgetem, ápolom!

VI.

Parányi kis fejceskéjét
Lehajtotta a fejemre,
Aztán egyet pillantott rám
S vége, vége volt örökre!

Az állatvédelem történetéből.

Irta: **S. Kukuljevic József**, állatorvos.

Legtöbbször az állatvédelem eszméjének hirdetését pusztán secessiónak, pusztán egyesek kedvtelésének tartják. Ha azonban a történet fonalán visszamegyünk, úgy ennek eredetét már a legrégebbi népeknél felleljük, a hol ez szintén nem szokásból, hanem isteni törvények alapján gyakoroltatott. Egy pár példa legjobban fogja szavam igazságát megvilágítani.

Vissza menve a legrégebb időkig, az állatvédelem törvényes és isteni alapon nyugvó voltát megtaláljuk mindjárt a legrégebb, az Isten választott népénél, a zsidóknál.

Ugyanis Mózesnek V. törvénykönyve közül a II-ikban az Exodusban, mely a kivándorlásról szól, annak 20-ik fejezetének 10. versében a következők vannak feljegyezve:

„A 7-ik napon az úrnak, a te Istenednek szombatja van; ne végezz semmi munkát, sem te, sem fiad, sem leányod, sem szolgád, sem szolgálód vagy igás marhád és a jövevény, ki kapuidon belül van“.

Látjuk tehát, hogy e törvény az állatnak ép oly jogot biztosít, mint az embernek, e törvény épp úgy szükségesnek tartja az állat számára a pihenőt, mint az ember számára. Mondhatná valaki, hisz ez nem jogos, állat csak állat marad mindig. Ne feledje azonban az, a ki ezt mondja, hogy az állat épp olyan bonczani lény, mint az ember; idegekkel, érzékkel bír minden iránt; épp úgy táplálkozik stb. mint az ember, pusztán az az egy különbség, hogy értelmi érzékkel nem bír, csak érzéki érzéssel.

Tehát pusztán azt akarom hangsúlyozni, hogy élő lény lévén az állat, ennél fogva jogokat is élvezhet és ezeknek megadása az emberek részéről, kiknek az annál inkább is kötelességük, mert bajain csak mi tudunk segíteni, mint értelmes lények, mint mondom ennek teljesítése az állatvédelem.

Ugyancsak Mózes V. könyvében a Deuteronomiumban, mely törvényeinek egy recapitulációja a 22-ik fejezet 6. és 7. versében szintén találunk állatvédelmi törvényeket, a melyben azt mondja: „Ha utközben a fán vagy földön madárfészket találsz és a fészekben az anyát a madárfiakkal vagy tojásával, ne fogd el az anyát a fiokkal, hanem hadd elszállni, ha már a fiait megtartod is, hogy jó dolgod legyen és hosszú életű lehess. Ebből ismét azt látjuk, hogy már az ókorban gondoskodtak a fészkekről és fiokokról, már akkor törvény intézkedett ez ellen a durva embertelen eljárás ellen, melyet sajnos, mai napság is elég alkalmunk van látni és ritkán akad, a ki ezt megakadályozná, pedig hogy ez a tett csirája, a későbbi korban történő legnagyobb emberi kegyetlenségeknél, azt számtalanszor tapasztalhattuk.

Ugyancsak Mózes V. könyvének 20. fejezet 4. versében találunk törvényeket, a melyek az állatkinzás ellen vannak, midőn azt mondja:

„Ne kösd be a szérüdön gabonát nyomtató ökröd száját“.

Azt mondhatná valaki, hogy jó ez a zsidóknál, de más népeknél azt nem találjuk meg. Utalni akarok itt jelenlegi vallásunkra, midőn is érvényben áll a Mózes azon törvénye, hogy ünnepnapon nem szabad dolgozni, ez ki van fejezve nálunk olyképpen, hogy vasárnap mezei munkát nem szabad végezni és ezzel nem-e az állatnak is megadjuk a pihenőt?

De haladjunk a történet fonalán tovább. Az egyiptomiaknál is találunk adatokat, melyek arra mutatnak, hogy nálunk az állatok nagy tiszteletnek örvendtek, sőt annyira, hogy egyeseket még istenségnek tartottak. Ilyen szent állatja az egyiptomiaknak az Ichneumon, vagy Apis (fekete bika) egy fehér háromszögletes csíkkal, szutyakján egy fehér vonás, ha a papok ilyent találtak, ezt felszentelték, 14 napig etették, azután ismét felszentelték és egy neki szentelt helyre vezették a templomba, a hol három rekesz volt; most aszerint, melyikbe ment, aszerint jót vagy rosszat jósoltak menéséből.

Ezen Apisnak különös ünnepeket is rendeztek, a mely a Nilus folyó áradásával és apadásával volt összefüggésben.

Az egyiptomiak a madarakat is igen tisztelték, a mire példa az Ibis, a szent madár, mely különösen azért örvendett nagy tiszteletnek, mert a békákat és egyéb amphibiákat elpusztította. Ezt az egyiptomok isteni gondviselésének tartották.

A görögöknél ez a tisztelet nem volt oly mértékben kifejlődve, azonban az állat iránti tiszteletét itt is megtaláljuk, különösen tisztelt állatjuk a bagoly volt, annak szemét tisztelték különösen, amint azt a görög hősköltevényekben, az Iliás és Homerosban felleljük, midőn is Athéni istennő állandó jelzése a bagolyszemű. Azonkívül a görögök külön csirkéket etettek, nagy szeretettel gondozták és az ezek beleiből történt jóslást isteni végzésnek tulajdonították.

A romaiaknál szintén találunk állattiszteleti példákra; ugyanis ő náluk a nagyban divó madárjósolat vall erre. A madarak reptéből jósoltak és azt tartották isteni ujjmutatásnak.

Elmondhatjuk egyáltalán, hogy a pogány népeknél az állatok tisztelete mindnütt el volt terjedve, még pedig oly nagy mértékben, amint azt az egyes felsorolt példák is mutatták, hogy mintegy istenítették és szentnek tartották az egyes állatokat.

Az állatok iránti tisztelet és kimélel jeleit azonban megtaláljuk a katolikus vallásban is. Ugyanis az apostolok cselekedeteinek könyvében olvassuk, hogy az első egyetemes zsinaton határozatot hoztak, melyet a galathei keresztényeknek küldtek, a mely a Noe-féle törvény némi módosítása és a mely határozat azt mondja, az állatok vére és megfojtott állatok, tehát kinzás által megölt állatok husát élvezni nem szabad. Ezzel a határozattal az apostolok elejét akarták venni az állatmegölésének és bántalmazásának, tehát ez állatvédelmi határozat.

Az eddigiekben vázoltak tehát világosan csak a mellett szólanak, hogy igenis az állatvédelem eszméje nem secessió, nem egyesek kedvtelése, hanem az már az ókorban részint isteni, részint morális törvényeken alapult.

Ezek után most már vizsgáljuk meg, hogy mi célja van az állatvédelemnek?

Az állatvédelem minden józan gondolkodó és nemesen érző ember kötelessége. Azért, mert az állat élő lény lévén, dolgozik,

munkálkodik, hasznot hajt, sokaknak kenyeret, megélhetést és existenciát ad, kell tehát, hogy mindenki, a ki direct vagy indirect hasznát élvezi, annak az élő lénynek jogokat adjon. Valamint az emberiség számára létező jogok és törvények arra valók, hogy egyik embertárs a másiknak működésével létet biztosítson, úgy annál inkább szükséges, hogy az eszes lény, az ember, az esztelen bár, de élő lénynek, az állatnak, tekintve azt, hogy minden ember egyaránt kivétel nélkül az állatvilág segítségével él és teljesíti napi dolgait, úgy szükséges, hogy meglegyen e nemes lény iránt a szeretet; szükséges, hogy minden ember tőle telhetőleg pártfogolja, annál is inkább, mert az állat bár rendelkezik ösztönnel, élete fentartásához mégis reánk emberekre szorul.

Megkoczkáztattam azon állítást, hogy az állat minden embernek egyaránt hasznára válik, és nem is hiszem, hogy volna valaki, a ki ezt kétségbe tudná vonni. Magyarország cultur állam lévén, látjuk azt, hogy a művelt európai országok között mily tekintélyes, mily nagy jövedelmű forrását képezi az állatvilág, az állattenyésztés. A példa bizonyítja, hogy az állatvilág befolyással bír egy ország finánciáira is. Nézzük a nemzetek katonaságát, vajjon tudnának-e azok állat nélkül megélni, miből táplálkoznának, ha állat nem volna, mivel vinnék málháikat, ha igavonó állatok nem volnának?

Terjedjen bár mennyire a villany- és szaporodjanak bármennyire az újra feltalált, complicáltabbnál complicáltabb szerkezetű gépek, az állat nélkülözhetetlen. Menjünk tovább, vajjon a szegény napszámos embernek van-e szüksége az állatra? Erre igen könnyű a felelet. Meg sem élhet nélküle, az a szegény munkás ember, a ki naponta keserves verejéssel keresi meg kenyerét, még az is rászorul az állatra, mert ha semmije sincs, így a legvégső esetben mégis állati táplálékkal él, a szalonnával, melyhez nem kell nagy összeg s melyet 2—4 fillérért kap, a mi neki épp olyan tápláló tápszer, mint bárkinek a legnagyobb pompával elköltött lakomája. Szegény ember az állatnak más hasznát is veszi. Hány ember keresi meg kenyerét éppen az állattal, pl. tejeladás, fuvarozás stb. Hány gazdag embernek a gazdagsága az állatban leli alapját, pl. hizlaló-tulajdonosok, majorosok, tenyésztők stb. Nekünk városi embereknek, a kik mindezekből nem direct buznak hasznot csak indirect, amennyiben nekünk az állatvilág csak a napi hústáplálékot juttatja, mi reánk is közelről befolyással bír, vajjon milyen az állatvilágunk, virágzik-e, nem-e?

Feltehetné valaki a kérdést és azt mondhatná, vajjon mi haszna annak az állatra, a ki sem nem foglalkozik a fentebbiek egyikével, sem nem élvez húst, hanem vegetarianus, a kinek tehát az állathoz absolute semmi köze sincsen. Erre is könnyű megadni a feleletet. A vegetarianus, amint azt mindenki tudja, pusztán növényi táplálékkal él.

Ne feledje azonban a vegetarianus azt sem, hogy növényi táplálék csak akkor van bőven, ha az időviszonyok a természetet

virágzóvá tették, ha a növények kártékony behatásnak nem voltak kitéve. Nincs az a gyermek, aki ne tudná azt, hogy hányféle bogár s rovar van, mely a növényzetnek árt és kárt tesz benne, valjon nem-e jut eszébe annak, hogy ezt a kárt az állatok akadályozzák meg, a madarak, békák stb.

Íme tehát a felelet, hogy még a vegetarianusnak is hálával kell lennie az állat iránt, mert annak léte biztosítja neki is a létet. Megczáfolhatatlan igazság tehát az, hogy az állatvilág az emberi lét fenntartására igen nagy számottevő befolyással bír. Az állatvilág révén él tehát minden ember a csecsemőtől a végső emberi korig, mindenki direct vagy indirect, minden ember rá van utalva az állatra.

Kétségtelen és tagadhatatlan, hogy az emberiség moralljának alapvetője Mózes volt, a mint e tárgyam első részében a fentebb idézett törvényeiben megtaláljuk az állat iránti szeretetet. Krisztus urunk a katolikus világ megváltójánál is találunk példát, a midőn az emberiséget ártatlanságra, szelidségre tanítja és példakép a bárányt állítja oda, midőn az engesztelő szentlelket galamb képében a szelidség jelképében küldi az emberiségnek, midőn az emberiséget éberségre oktatja és a kakast állítja példakép, még a templomok tornyain is láthatunk annak jeléül, hogy legyünk éberek, mindig résen. Ha egy Isten fia tisztelendő vonásokat talált az állatokban, úgy nekünk embereknek annál inkább is tisztelnünk kell. De megvilágítandó előbbi mondásom, hogy a nemes szívű nagy embereknél mindig felleljük az állatok iránti szeretetet, szolgáljanak például a következő mondások, melyeket hazánk nagyjai, kiválói, de vezetőként Magyarország apostoli királya is az állatvédelemről mondtak :

A király Cap-Szt.-Martinban való időzése alatt egy montekarlói galamblövést végig nézett. A mint a czéllövők a felrebbentett galambokat egyenként lődözték le, a király sajnálkozva jegyezte meg: „Szegény állatkák! Igazán nem értem, hogy mi örömük lehet ebben az embereknek?”

A pintyőke.

Irta: *Fülel Sz. Lajos.*

Havas, hideg szél fú
Keresztül a tájon.
— Szegény kis pintyőkém,
Mit csinálsz az ágon?

Piczi fejcskédet
Szárnyad alá zárva,
Olyan búsnak látlak
Árva kis madárka!

— Nem vagyok én árva,
A madár csipegi;
Isten mindenkinek
A gondját viseli.
Van jó meleg bundánk
S egy-két morzsa-falat,
Téli időben is,
Valahogy csak akad.

— Így remélve, várva,
Megjő a szép nyarunk.
Puha, meleg fészken
Oly boldogok vagyunk!
Csak egy van, a mivel
A sors minket verhet:
Mikor a fészkünket
Bántja a rossz gyermek.

Állatvédelem és állatvilág.

A marhavész orvossága. A pisai Nemzeti belgyógyászati kongresszuson Baccelli Guido földmivelésügyi miniszter, a ki a megnyitó ülésen elnökölt, beszédét mondott, a melyben részletesen ismertette azt a gyógy módot, a melyet ő talált fel a marhavész ellen. A miniszter elmondta, hogy mikor földmivelésügyi miniszterré nevezték ki, Civita Vecchiában volt és mivel hogy tudta, hogy a környéken sok marhavész-eset fordult elő, utasította a községi állatorvost, hogy az ő módszerét alkalmazza a beteg állatokon és szublimátot fecskendezzen be az állatok ereibe. Utasítására az állatorvos a következő adagokat alkalmazta: borjúknál 2—4 czentigramm egy-egy befecskendezésre, öregebb állatoknál 4—6 czentigramm, bikáknál 6—8 czentigramm. Az oldat 75 milligramm konyhasót tartalmazott minden czentigramm szublimátra. Ötvenkét esetben alkalmazták ezt a módszert és az állatok mind meggyógyultak. Szardiniában 26 esetben alkalmazták, mindannyiban gyors és teljes sikerrel. Más esetekben is teljesen és gyorsan bevált a miniszter módszere. A miniszter előadását nagy tetszéssel fogadták.

Különös nyúl vadászat. Érdekes vadászkalandról értesíti lapunkat egyik barátja. A különös történet így szól:

Sokáig meg fogják emlegetni azt a vadászatot, a mely egy tiszamenti község határában történt meg a napokban, a kik csak résztvettek rajta. Az ottani vadászterület tulajdonosa, egy jókedvéről és agyafurt csinyjeiről ismert földbirtokos, hívta össze a

jóbarátait egy kis barátságos nyúl vadászatra. Össze is gyűlt a vérszomjas társaság és a környék összes tapsifülesei ellen nagy irtóháboru volt kilátásban. Hajnalban indult el a vadásztársaság, jól felfegyverkezve és szilvóriumtól jókedvűen, abban a reményben, hogy a nap fényes eredménnyel fog járni a számukra.

A hajtás területére érve, a kopókat szabadon eresztették és mindenki, felvont fegyverrel a kézben várta, hogy felé vegye útját a fölvert nyúl. A kopók itt is, ott is felhajtottak egy nyúlat, azonban ezek sehogysem akartak a puskaeső elé kerülni. Ellenben fölötébb szemtelen magaviseletet tanusítottak és csöpp hajlandóságot sem mutattak arra, hogy megijedjenek a kutyáktól, a melyek igen csudálkoztak a dolgon, a vadászokkal egyetemben. No, mert azok a nyulak éppenséggel nem úgy viselték magukat, a hogy a nyulak emberemlékezet óta szokták.

A helyett, hogy eliramodtak volna a kutyák elől és rémületökben egyenesen a puskaeső irányába rohantak volna, szembe fordultak a kopókkal, a melyeknél határozottan ügyesebbek és bátrabbak voltak. Az egyik az öt üldöző kutya hátára ugrott fel és megkapaszkodva a nyivákoló állat hátán, jó darabig nyargalt, kétségkívül büszkén arra, hogy nem jár gyalog. A másik ezen is tultett, és üldözőbe vette az öt hajtó ebet, a mely nem vette tréfára a dolgot és úgy eliramodott, hogy másnap került csak haza.

A harmadik nyúl viszont nem volt hajlandó szaladni és ehelyett egyszerűen felszaladt egy közeli fára és onnan prűszkölt le mérgezen, a hátát is úgy feldomborítva, a hogy dukál. Egy más, ledurrantott és megsebesített nyúl pedig irgalmatlanul összekarmolta a vadász arcát, a ki tarisznyájába akarta tenni. Mindezen csodálatos dolgok nyitja pedig a vadászat végével sült csak ki, a mikor kiderült, hogy az összes nyulak — macskák voltak. Bátor és haragos falusi kandurok, kiket a tréfás házigazda nyúlborbe varratott és szélnek eresztett a vadászterületen.

Ezen a vadászaton nevetnek most az egész országban. A dologban pedig az a legjobb, hogy a vadászaton résztvett kutyák azóta makacsul vonakodnak nyúl vadászatra menni.

A kutya és a zsebtolvaj. Póruhárt egy zsebtolvaj a Kassa—Debreczen között közlekedő vonaton. Napokkal ezelőtt hajnalban utazott Kassa felől Debreczenbe egyik mágának a főtisztje. A főtiszt el lévén fáradva, az elsőosztályu kocsiban lefeküdt. A podgyaszát, a kabátját is az első osztályu fülke szemközti pamlagára helyezte. Aztán elaludt. A szerencsi állomásnál az utazó zsebtol-

vajoknak egész bandája ólalkodik s innét pattant fel a vonatra az a tolvaj is, a ki az alvó főtisztet a pénztől meg akarta fosztani. De rajtavesztett. Ugyanis a homályos fülkében egész vakmerően nyult az alvó úr kabátja után, a melyben csak úgy dagadozott az ezres bankókkal telt pénztárca. De a hogy alányult a kabátnak, ijedten ordított föl. Ugyanis a kabát alá bujva feküdt a gazdasági főtiszt kedvenc rattlerkutyája, a mely beleharapott a zsebtolvaj kezébe és míg fölébredt gazdája nem parancsolta, nem is engedte ki veszedelmes fogai közül a tolvaj kezét, a kit aztán a vasúti személyzet és a főtiszt így tetten csipve, Nyiregyházán átadott a rendőrségnek.

1901. évi tagsági díjukat ujabban befizették:

Kolozsvárról:

Özv. Aubin Károlyné ...	2 kor.
Aubin Róza	2 "
Gr. Bethlen Karolin ...	2 "
Békéssy Lila	2 "
Biella Mariska	2 "
De Getaando Antonina ..	2 "
Dobát Antal	2 "
Dr. Eisler Mátyásné ...	2 "
Dr. Engel Gáborné	2 "
Ferenczy Dezsóné	2 "
Özv. Fekete Pálné	2 "
Dr. Fischer Lajosné	2 "
Hajós Gyula	2 "
Izay Árpád	2 "
Jakab László	2 "
Jacobi Emma	4 "

Lindner Augusztia	2 kor.
Dr. Lóte József	2 "
Dr. Nagy Károly	2 "
Dr. Óváry Kelemenné ...	2 "
Péterffy Zsigmondné ...	2 "
Dr. Pisztory Mórné	2 "
Scharschmidt Györgyné ..	2 "
Dr. Szabó Dénes	2 "
Tauffer Ilka	2 "
Tauffer Irma	2 "
Dr. Ternér Adolfné	2 "
Dr. Udránszky László ...	2 "
Br. Wesselényi Istvánné ..	2 "
Br. Wesselényi Miklós ..	2 "

Vidékről:

Kéller Lajos Budapest... 10 kor.

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

K é r e l e m.

Tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves, általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat nyugta kihordónktól lehetőleg még e hó folyamán kiváltani szíveskedjenek; hogy további működésünket szegény állatkaink védelme érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Báró Bánffy Zoltánné

elnök.

Virányi István

pénztáros.

Tudomásúl.

Az Állatvédő Egyesület elnöksége által történt megállapodás következtében értesítjük olvasóinkat, hogy az eddig szokásban levő iskolai év helyett a naptári év hónapjainak megfelelőleg kezdjük meg lapunk egyes számainak jelzését. Így a mostani szám, mely a technikai akadályok elkerülése okából, egyszerre a *november és december* havi számokat tartalmazza, mint ebben az évben legutolsó, 12. sz. jelzéssel jelenik meg. Együttal értesítjük lapunk olvasóközönségét, hogy az állatvédő egyesület kiadásában megjelenő „*Állatok Védelme*“ 1902. január hó 1-től kezdve VII-ik évfolyamába lép.

HIRDETÉS.

STANDARD

Életbiztosító Társaság Edinburghban, Anglia

Alapított 1825. * Magyarországi fiók:

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

(Standard palota.)

Évi bevétel	30,000,000 korona.
Kiutalt nyereményrészek	170,000,000 „
Vagyon	240,000,000 „
Halálesetek folytán kifizetve	484,000,000 „

A „STANDARD“ kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. — Alacsony díjak. — Szabad világkötvények. — Kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. — Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. — Megtámadhatatlanság. — Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. — Szabad háboru-biztosítás népfelkelők részére.

Dijtáblázatok kívánatra küldetnek.